

Høringsnotat om endringer i kapitalkravsforskriften, forskriften om beregning av ansvarlig kapital, forskrift om store engasjementer og forslag om ny forskrift om forsvarlig likviditetsstyring¹.

Innhold:

1	Innledende vurderinger	1
2	Kapitalkravsforskriften.....	12
3	Beregningsforskriften.....	37
4	Forskrift om store engasjementer.....	55
5	Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring.....	68

1 Innledende vurderinger

1.1 Bakgrunn

Finanskrisen har avdekket behov for å styrke reguleringen av det finansielle system på en rekke områder. Det er blant annet sett behov for endringer i regler om kapitalkrav, likviditet, regnskapsføring, markedsinformasjon, overvåking og analyse av risikooppbygging og sårbarhet i hele det finansielle system, samarbeide mellom tilsynsmyndigheter, krisehåndtering mv. EU har vedtatt endringer i kapitalkravsdirektivet, Capital Requirements Directive (CRD), dvs. de såkalte CRD II, CRD III² og to tekniske direktiver fastsatt av EU-kommisjonen. Disse direktivene skal være gjennomført innen utgangen av oktober 2010 og i kraft fra utgangen av 2010³.

I dette notatet behandles regler om kapitalkrav, store engasjementer, likviditet og i noen grad også markedsinformasjon. Behandlingen konsentreres om de regelendringer som følger av vedtak i EU og som følger av EØS-forpliktelsene må inntas i norske lover og forskrifter.

1.2 Forskriftsforslagene

1.2.1 Direktivendringene mv.

Finanstilsynet har utarbeidet forslag til forskriftsendringer som følger av endringer i kapitalkravsdirektivet, Capital Requirements Directive (CRD) som innførte Basel II-reglene fra 1. januar 2007.

¹ -Endring i FOR 2006-12-14 nr 1506: Forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv. (kapitalkravsforskriften)
- Endring i FOR 1990-06-01 nr 435: Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (forskrift om beregning av ansvarlig kapital)
- Endring i FOR 2006-12-22 nr 1615: Forskrift om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer
- Ny forskrift om forsvarlig likviditetsstyring

² Vedtatt i EU-rådet

³ CRD III har innføring per 1. januar 2011

Forslaget til forskriftsendringer gjennomfører:

CRD II-direktivet, dvs. "Directive 2009/111/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 amending Directives 2006/48/EC, 2006/49/EC and 2007/64/EC as regards banks affiliated to central institutions, certain own funds items, large exposures, supervisory arrangements, and crisis management". CRD II omfatter:

i) Reviderte krav til kvalitet på ansvarlig kapital ved hjelp av maksimalgrenser for ulike klasser hybridkapital og overordnede krav til egenskaper ved hybrid- og kjernekapital. Kravene skal utdypes gjennom retningslinjer fra CEBS. Det foreslås en rekke nye bestemmelser i beregningsforskriften.

ii) Tydeliggjøring av ansvarsdelingen mellom hjemland og vertsland. Regler om "supervisory colleges" skal styrke utviklingen av ensartet tilsynspraksis, gir regler for samarbeid om tilsyn med store bankgrupper med aktivitet i flere land og sikrer involvering av vertsland for vesentlige (systemviktige) filialer i tilsynssamarbeidet. På dette området er det ikke behov for nye bestemmelser.

iii) Styrking av tilsynet med institusjoners likviditet. Det er gitt tillegg til gjeldende direktivs regler om rutiner for styring av likviditetsrisiko og utdyping av krav til hva tilsynsmyndighetene skal vurdere. De nye bestemmelsene tar inn konklusjoner og retningslinjer som følger av arbeid utført i CEBS og Baselkomitéens anbefaling fra 2008. For å styrke fokuset på kravene til likviditetsstyring foreslår Finanstilsynet at de nye kravene til likviditetsstyring gjennomføres i en ny utvidet likviditetsforskrift. Gjeldende likviditetsforskrift bygger på Baselkomitéens anbefaling fra 2000.

Finanstilsynet tar også sikte på å oppdatere risikomodulene i tråd med nevnte Baselkomité-prinsipper og CEBS-anbefaling. Risikomodulene fungerer som en veiledning til forskriften og signaliserer hva Finanstilsynet legger vekt på i det stedlige tilsynet.

iv) Innstramming og ytterligere harmonisering av reglene for store engasjementer, gjennom bl.a. å fjerne flere nasjonale valg, herunder de løpetidsbaserte unntaksbestemmelsene for eksponeringer på andre banker og verdipapirforetk, enkelte grenser i gjeldende regelverk fjernes, og det innføres nye bestemmelser om bruk av sikkerheter ved engasjementsberegningen og bestemmelser om indirekte investeringsordninger. Det foreslås en rekke endringer i forskrift om store engasjementer.

v) Styrking av bestemmelsene på området som etter dette regelverket defineres som verdipapirisering. (Det gjelder med andre ord ikke obligasjoner med fortrinnsrett.) Det foreslås endringer i kapitalkravforskriften del VI.

CRD III-direktivet som foreløpig ikke er endelig formelt vedtatt⁴ av Europaparlamentet, men der det foreligger tekst som er vedtatt i Rådet, dvs. "Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC as regards capital requirements for the trading book and for re-securitisations, and the supervisory review of remuneration policies - Presidency compromise". CRD III omfatter:

⁴ Selv om det kan være noe usikkerhet om det endelige utfall av behandlingen i Europaparlamentet er det nødvendig å informere om sannsynlige regelendringer og gjennomføre en høring på dette grunnlag. Store deler av CRD III har sin parallell i vedtatte anbefalinger fra Baselkomitéen.

i) Økte krav dersom kapitalkravet i handelsporteføljen beregnes med interne metoder, dvs. VaR-metode ("value-at-risk"). Det foreslås endringer i kapitalkravforskriften del VII.

ii) Ytterligere ulike bestemmelser om verdipapirisering, herunder strengere behandling av re-verdipapiriseringsposisjoner (verdipapiriseringer med andre verdipapiriseringer som underliggende). Det foreslås endringer i kapitalkravforskriften del VI.

iii) At institusjonene skal ha en politikk for godtgjøring som følger prinsipper for god risikostyring og at godtgjøringspolitikken skal inngå i SREP (Supervisory Review Evaluation Process), dvs. Finanstilsynets evaluering av foretakets kapitalvurderingsprosesser. Finanstilsynets forslag til nye bestemmelser i kapitalkravforskriften om krav til godtgjøringspolitikk mv. er oversendt Finansdepartementet i brev av 2. mars 2010.

Videre gjennomføres flere mer **tekniske direktiver som er fastsatt av Kommisjonen**, dvs.:

Commission directive 2009/27/EC of 7 April 2009 amending certain Annexes to Directive 2006/49/EC of the European Parliament and of the Council as regards technical provisions concerning risk management

Commission directive 2009/83/EC of 27 July 2009 amending certain Annexes to Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council as regards technical provisions concerning risk management

Disse foranlediger behov for endringer i kapitalkravforskriften.

Finanstilsynet benytter også anledningen til å fremsette enkelte forslag til forskriftsrevisjoner som ikke følger av de nye direktivkravene, men som har bakgrunn i andre problemstillinger, herunder erfaring med gjeldende bestemmelser. Dette gjelder bl.a. regler om unntak fra bruk av interne modeller IRB ved egenkapitalposisjoner (jf. endringsforslag til kapitalkravforskriftens § 3-4), bruk av kontinuerlig skala for PD (misligholdssannsynlighet) ved kapitaldekningsrapporteringen (direkteestimert kunde-PD) jf. endringsforslag til kapitalkravforskriftens § 12-4 d) og forslaget om å spesifisere bestemmelsene om overskridelsene av grensene for store engasjementer i handelsporteføljen (jf. forskrift om store engasjementer § 10).

Videre gjøres enkelte korrekturendringer i gjeldende forskrifter.

1.2.2 Forslag til forskriftsendringer

Forslaget innebærer således endringer i:

- Forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv. (kapitalkravforskriften)
- Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (beregningforskriften).
- Forskrift om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer (forskrift om store engasjementer).
- Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring ("likviditetetsforskriften")

Det er Finanstilsynets vurdering at direktivendringene er av en slik karakter at de ikke medfører vesentlige behov for endringer i Finansieringsvirksomhetsloven eller andre lover. Dette er spesielt vurdert for bestemmelsen i artikkel 129 (3) 2006/48/EC om utvidede krav til samarbeid mellom tilsynsmyndighetene ved tilsyn av konsern med enheter i ulike EØS-land, for bestemmelsen i tillegget til artikkel 22 (1) 2006/48/EC om styring og kontroll når det gjelder godtgjøringspolitikk, jf. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b tredje ledd og for Finanstilsynets adgang til å stoppe rentebetalinger mv. på fondsobligasjoner. Det foreslås imidlertid en tydeliggjøring av bestemmelsen i Banksikringsloven § 3-6 (1) ved anledning. I tillegg er dette vurdert i tilknytning til utvidelse av likviditetsforskriften til også å gjelde verdipapirforetak. Her er konklusjonen at verdipapirhandellovens bestemmelser bl.a. bør suppleres med et likviditetskrav.

1.3 Prinsipielle problemstillinger og vurderinger

Endringene i CRD II og III innebærer både harmonisering og på de fleste områder innstramming i forhold til eksisterende regler. Norske regler og tilsynspraksis har på noen områder vært strengere enn minimumsharmoniserte EU-regler slik at forskjellene fremover blir mindre. Finanstilsynet vurderer det slik at gjennomføringen av CRD II og CRD III⁵ ikke innebærer vesentlige utfordringer for norske institusjoner.

Det er videre få overordnede prinsipielle avveieinger som norske myndigheter må ta stilling til i gjennomføringen. Dette kan skyldes flere forhold. For det første kan denne delen av reformeringen av de internasjonale reglene sies å dekke områder der det har vært lettest å bli enige raskt og der det er aller tydeligst hvilke typer endringer som burde foreslås (herunder risiko knyttet til spesialforetak, bestemmelser om verdipapirisering, om VaR mv.). Enkelte slike regelendringer har liten direkte relevans for norske institusjoners aktiviteter. Regelendringene dekker videre områder der det har vært åpenbart at endringer burde komme, men der endringene i denne omgang kun er et første skritt (jf. kravene til ansvarlig kapital, likviditet).

En annen grunn til fravær av vanskelige overordnede vurderinger i denne omgang er at den europeiske reguleringsfilosofi klart har som mål å redusere nasjonale valg og dermed er antallet valg som må vurderes i hvert enkelt land denne gang begrenset. Det bemerkes i denne sammenheng at direktivendringene på området store engasjementet innebærer bortfall av en rekke nasjonale valg. (Reglene gitt i EU-direktiver om store engasjementer har ikke direkte parallell i Basel-anbefalingene.)

Det vil fremover komme mange vanskelige avveieinger i den internasjonale regelutforming, jf. forslaget fra Baselkomitéen av 17. desember 2009, herunder på temaene: særlig regulering av systemviktige institusjoner, nivået på minstekravene til kapital, bindende krav til leverage ratio, bindende likviditetsstandarder, harmonisert høyere kvalitet på ansvarlig kapital, utforming av makrotilsyn mv.

⁵ For omtale av bestemmelser om godtgjøring som følger av CRD III vises til separat oversendelse til Finansdepartementet.

1.4 Fremtidige endringer i CRD

Det foreligger flere forslag som vil medføre ytterligere endringer av CRD i fremtiden.

1.4.1 CRD IV

CRD IV var opprinnelig betegnelsen på et konsultasjonsdokument fra EU-kommisjon (høringsfrist 4. september 2009) som relativt raskt skulle lede til nye direktivforslag. Forslagene omhandlet:

i) Dynamiske tapsavsetninger: Krav til "trough-the-cycle expected loss provisions" for engasjementer utenfor handelsporteføljen, som skal komme til fradrag i inntekt under høykonjunktur og skal kunne trekkes på til dekning av tap som kommer under lavkonjunktur. Etter forslaget skulle avsetningene ikke telle som ansvarlig kapital. Avsetningene skulle være formelbaserte og således i liten grad skjønsmessige. Det ble dermed ikke åpnet for bruk av interne metoder/vurderinger. Nasjonale myndigheter (og CEBS) skal fastsette avsetningssetter basert på en felles europeisk metode, nasjonale data og etter analyser fra det kommende European Systemic Risk Board.

ii) Egne kapitalkrav for boliglån i valuta.

iii) Fjerning av nasjonale valg under pilar 1 og pilar 3. Forslagene bygget delvis på gjennomgang av 152 bestemmelser foretatt av CEBS.

Særlig ønsket Kommisjonen kommentarer på forslag om å gjøre betydelig innskjerping av kapitalkravet for godt sikrede boliglån (35 % vekt krever sikring innen 40 % av markedsverdi, mot 80 % i dag).

iv) Fjerning av nasjonal adgang til å kreve at filialer av banker etablert i andre EØS-land skal måtte offentliggjøre regnskapsinformasjon.

I CRD IV varslet Kommisjonen også at den arbeidet med et direktiv om "Supplementary Measures" dvs. måltall som kan benyttes som supplement til dagens risikobaserte kapitalkrav for å "limit the excessive unsustainable balance sheet growth". Dette inngår også som et viktig element i tiltak fra Baselkomitéen, se omtalen nedenfor. Kommisjonen varslet også en videreføring av gulv/overgangsreglene, dvs. at institusjoner som benytter IRB- eller AMA-metode i 2009 skal ha ansvarlig kapital som minst tilsvarer 80 prosent av beregningsgrunnlaget etter Basel I ut 2011. Dette er gjennomført i norsk regelverk gjennom endring i forskriftene om kapitalkrav.

Kommisjonens endelige policydokument som følger opp høringen i CRD IV ble fremlagt 26. februar 2010 og inneholder alle elementene i forslaget til nye soliditetskrav fra Baselkomitéen som er omtalt under. I tillegg har Kommisjonen forandret og videreutviklet sitt forslag om dynamiske avsetninger og endret forslaget til innstramminger for utlån med eiendomspant. Det reviderte CRD IV har samme høringsfrist som forslaget fra Baselkomitéen.

1.4.2 Forslag til nye soliditets- og likviditetskrav fra Baselkomitéen

Baselkomitéen foreslo den 17. desember 2009 tiltak for å styrke den globale kapital- og likviditetsregulering⁶. Målet er å styrke banksektorens evne til å tåle finansielle og økonomiske sjokk for å unngå at stress i finansiell sektor påvirker realøkonomien. Forslaget er på høring til 16. april 2010.

Baselkomitéen forslår innføring av kvantitative minstekrav til likviditet. Standardene *Liquidity Coverage Ratio* og *Net Stable Funding Ratio* tar henholdsvis for seg viktigheten av å ha en beholdning av likvide eiendeler av høy kvalitet til å overleve en stressperiode på 30 dager, og viktigheten av å ha stabile langsiktige (over 1 år) fundingkilder. Komitéen har også utviklet felles indikatorer for overvåkning av likviditetsrisiko som skal bidra til at tilsynsmyndighetene lettere skal kunne identifisere og analysere likviditetsrisikonivået i den enkelte bank og generelt i banksystemet.

Komitéen gir i dokumentet om kapitalregulering forslag som skal:

- i) Styrke kvalitet mv. på bankenes kapital gjennom strengere krav til tapsbærende evne ved løpende drift ("going concern"), økt internasjonal harmonisering og forbedret informasjon til markedet om sammensettingen av hver banks kapital.
- ii) Dekke flere risikoer (dels inntatt i CRD III) og styrke reglene om motpartsrisiko; ved bruk av egne modeller (IMM) og ved å gi kapitalkravsincitiver til å bruke anerkjent oppgjørssentral ved inngåelse av derivatkontrakter.
- iii) Supplere det risikobaserte kapitalkravet med krav til minimum egenkapitalandel (leverage ratio) for å dempe gjeldsoppbygging i banksektoren og for å unngå destabilisering som kan følge av brå gjeldsnedbygging.
- iv) Redusere prosyklisitet og fremme bruk av motsykliske buffere.
 - Komitéen sier det er for tidlig å avgjøre om Basel II viser seg å være mer syklisk enn forventet og viser til tilsynsmyndighetenes eksisterende muligheter til å oppnå stabilitet i kapitalen både under pilar 1 og pilar 2. Komitéen varsler studier av ulike forslag knyttet til misligholdsestimatet (PD) ved bruk av interne modeller.
 - Komitéen støtter initiativet fra IASB (International Accounting Standards Board) om å ta i bruk "expected loss modell" istedenfor dagens "incurred loss modell" for tapsavsetninger.
 - Komitéen fremsetter et forslag til oppbygging kapitalbuffere i gode tider som skal kunne trekkes på når tapene kommer. Det foreslås å stille krav om tilbakeholdelse av overskudd dersom bankenes buffer over minstekravet ikke er stor nok. Det foreslås å etablere øvre og nedre bånd for kapitalbuffer ut over minstekravet. Har banken kapital over øvre bånd kreves ingen tilbakeholdelse, mens graden av tilbakeholdelse øker jo nærmere faktisk kapital faller ned mot nedre bånd.
 - Komitéen varsler utarbeidelse av forslag om at tilsynsmyndighetene i de enkelte land skal kunne utvise noe skjønn og justere opp de overnevnte båndene for kapitalbuffere i

⁶ "Strengthening the resilience of the banking sector" og "International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring"

tider der det er betydelig fare for at kreditt har vokst til et for høyt nivå. Det arbeides bl.a. med å identifisere egnede makro-variable som kan benyttes i et slikt rammeverk.

v) Håndtere systemrisiko og gjensidig avhengighet i det finansielle system. Komitéen varsler at den vil gjennomgå forslag i første halvår 2010, der det bl.a. skal vurderes om det er hensiktsmessig å innføre ekstra kapitalkrav for systemviktige institusjoner.

Baselkomitéen skal i første halvår av 2010 gjennomføre et omfattende beregningsstudie der banker vil innrapportere kapitalkrav mv. etter disse forslagene slik at effektene kan vurderes nærmere i annet halvår. Baselkomitéens plan er å fremsette et ferdig nytt regelverk mot slutten av 2010 for innføring mot slutten av 2012. Et tilsvarende beregningsstudie vil gjennomføres i Europa der EU-kommisjonen ønsker mer informasjon enn Baselkomitéen. Kommisjonen ønsker tilleggsinformasjon om tapsavsetninger som kan danne grunnlag for et endelig forslag om dynamiske tapsavsetninger, om engasjementer sikret med pant i eiendom og noe mer informasjon om likviditet.

Finanstilsynet har på oppdrag fra Finansdepartementet vurdert hvorvidt varslede endringer bør forseres i det norske regelverket. I Finanstilsynets svarbrev av 1. februar 2010 ble det lagt til grunn at det ikke er umiddelbart behov for å forserer innføring av nye strengere kapitalkrav, bl.a. fordi norske banker som følge av resultatene i 2009 og pilar 2-prosessen har fått en gjennomgående tilfredsstillende kapitaldekning. Det kan imidlertid være grunn til å forserer innføringen av kvantitative likviditetskrav i det norske regelverket, men anbefalte at Norge følger de internasjonale beregningsstudiene som er varslet i 2010 og vurderer konsekvensene av disse, før innføring av nye kvantitative likviditetskrav vedtas. Dette betyr likevel at nye krav kan innføres 1 ½ - 2 år tidligere enn det som ligger i forslaget fra Baselkomitéen.

1.5 Harmonisering

1.5.1 Nordisk harmonisering

Det har siden 1998 eksistert et nordisk samarbeid der formålet er harmoniserte kapitaldekningsregler i Norden. Ved gjennomføringen av Basel II var det en særlig målsetting å harmonisere kravene for de grensekryssende konsernene. Gjennomføringen av nasjonale valg⁷ i kapitalkravsforskriften har bl.a. vært basert på dette samarbeidet og på drøftinger i CEBS.

Finanstilsynet har tatt initiativ til å videreføre dette arbeidet slik at man så langt som ønskelig og mulig kan oppnå harmonisert, regulering, tilsyn og innrapportering av kapitaldekning i Norden. På enkelte punkter er det gjort rede for foreløpige planer for innføring i de nordiske land.

Initiativet til nordisk harmonisering omfatter for øvrig også regelverk om likviditet.

1.5.2 Europeisk harmonisering

Fra Kommisjonen har det vært uttrykt tydelig mål om å redusere omfanget av nasjonale valg i CRD. I CRD IV-høringen fra 2009 inngikk som nevnt bl.a. et vedlegg med Kommisjonens

⁷ Nasjonale valg omfatter a) områder der myndighetene må ta et valg og avgjøre hvilken metode som skal benyttes, blant flere som er oppstilt i direktivet og b) områder der myndighetene i direktivet er gitt valg om å ta i bruk en bestemmelse.

forslag til fjerning av en rekke nasjonale valg. Her behandlet man imidlertid ikke nasjonale valg for ansvarlig kapital eller store engasjementer da disse bestemmelsene, i likhet med dekningsområdet for direktivet, skal gjennomgås innen 2011.

1.5.3 Rapportering

CEBS har publisert endrede retningslinjer for COREP-rapporteringen (felles europeisk kapitaldekningsrapportering⁸) som følge av endringer i CRD, dvs. 2009/27/EC, 2009/83/EC og CRD II, men foreløpig ikke for CRD III. Aktuelle endringer vil bli innarbeidet i COREP-rapporteringen i Norge i løpet av 2010.

I CRD II fastsettes for øvrig at verdipapirforetak skal være omfattet av samme krav til rapportering med felles format, rapporteringsfrekvens og frister som kredittinstitusjoner. Det utløser imidlertid ingen endringer i norske regler ut over nødvendige endringer i rapporteringsskjema og veiledning til rapportering av kapitaldekning.

Det forventes ytterligere endringer i COREP i løpet av 2010. Disse endringene vil antakelig først bli publisert og innarbeidet i COREP når CRD III er endelig godkjent.

I CEBS arbeides det også med ytterligere harmonisering av rapporteringen som følge av CRD II som endrer artikkel 74 (2) om rapporteringsfrekvenser og formater. Rapporteringsskjemaene kommer til å bli like i alle EØS land og det vil bl.a. innebære at nasjonale tilpasninger eller utvidelser og fleksibilitet bortfaller. Dette kommer til å innebære en større endring i COREP som skal gjelde fra 31. desember 2012. CEBS skal gi retningslinjer om nye like formater innen 1. januar 2012.

1.6 Omtale av temaer som ikke medfører lov eller forskriftsendringer

1.6.1 Bestemmelser rettet mot myndigheter

I tråd med den norske tradisjonen for lovarbeid ble det ved fastsettelsen av kapitalkravsforskriften ikke gjennomført bestemmelser som retter seg mot myndighetene. Finanstilsynet viderefører denne praksis i arbeidet med disse endringsbestemmelsene.

Det vises bl.a. til at Kredittilsynsloven § 7 første ledd åpner for at tilsynet kan gi taushetsbelagte opplysninger i samarbeidet med andre EØS-staters sentralbanker og tilsynsmyndigheter. Denne åpningen for samarbeid med andre lands myndigheter har blitt ansett som tilstrekkelig, slik at det ikke har vært nødvendig å ta alle direktivtekstene som man har sluttet seg til inn i lov eller forskrift.

1.6.2 Samarbeid med andre tilsynsmyndigheter – ”college of supervisors” (tilsynskollegium)

Direktiv CRD II, art 1 nr 31a [2006/48/EC art 131a] gir regler for hvert ”college of supervisors” (tilsynskollegium) ved tilsyn med grensekryssende finanskonsern. Colleges (kollegier) skal bl.a. utveksle informasjon, enes om delegasjon av ansvar og oppgaver og planlegge inspeksjoner. Tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå skal informere CEBS om

⁸ Dataformat og definisjoner er standardisert slik at rapporteringen til tilsynsmyndighetene blir mest mulig lik i de ulike land

aktiviteten i ”colleget” (kollegiet). CEBS har utarbeidet en standardavtale for samarbeid mellom tilsynsmyndigheter (”Template for written agreements”) og retningslinjer for samarbeidet (”Guidelines for the operational functioning of colleges”) der sistnevnte nå er på offentlig høring.

I lys av finanskrisen har tilsynet med større grensekryssede finanskonsern fått økt fokus. På grunn av det store antallet datterselskaper i flere land i store grensekryssende bankkonsern opereres det med et ”general college” (storkollegium) som normalt møtes kun en gang i året. For at tilsynssamarbeidet skal fungere effektivt deltar et begrenset antall tilsynsmyndigheter i ”core college” (kjernekollegium) som møtes flere ganger i året.

Finanstilsynet deltar nå i følgende sju kollegier:

- kjernekollegiet i Nordea konsern, Handelsbanken konsern og Danske Bank konsern
- storkollegiet i SEB konsern, Santander Group, Société Générale Group og Credit Agricole Group.

Finanstilsynet er som tilsynsmyndighet på konsolidert nivå i ferd med å etablere kollegium for DnB NOR i 2010.

Også tilsynsmyndigheter for filialer kan delta i tilsynskollegiet dersom filialen i vedkommende land tilfredsstillende kriteriene i ny artikkel 42 a (vesentlig filial), jf. omtalen nedenfor. For Finanstilsynet medfører dette deltakelse i kjernekollegiene for Handelsbanken og Danske Bank.

1.6.3 Samarbeid med andre tilsynsmyndigheter– vurdering av risiko og kapitalisering

CRD II, art 1 nr 2c [2006/48/EC art 4 (48)] definerer ”consolidating supervisor”, dvs. tilsynsmyndigheten som har ansvar for tilsyn på konsolidert basis av en kredittinstitusjon med døtre og filialer i andre land (”tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå”).

Direktiv CRD II, art 1 nr 31 [2006/48/EC art 129 1b og c] utvider kravet til samarbeid mellom tilsynsmyndighetene. Nåværende Artikkel 129 krever at ”consolidating supervisor” skal:

- a) koordinere innsamling og fordele informasjon
- b) planlegge og koordinere aktivitet i samarbeid med andre tilsynsmyndigheter, inkludert forhold omtalt i Artikkel 124 med tilsyn av prosesser institusjonene har etablert for å etterleve bestemmelsene i direktivet samt vurdere de risikoer institusjonene står overfor
- c) koordinere behandling av søknad om interne modeller og fatte beslutning dersom det ikke oppnås enighet mellom tilsynsmyndighetene etter seks måneder

Utvidelsen av 129 punkt b innebærer at kravet til samarbeid ved løpende drift utvides til også å omfatte forhold regulert i Artikkel 123 og Artikkel 136. Artikkel 123 krever at institusjonen skal ha prosesser for å vurdere og opprettholde en kapitaldekning i forhold til risiko. Artikkel 136 krever at dersom en kredittinstitusjon ikke etterlever kravene i direktivet skal tilsynsmyndighetene iverksette nødvendige tiltak. Artikkel 136 er gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 d som gir Finanstilsynet mulighet for å pålegg høyere kapitalkrav, endre organisering, styring og kontroll, endre eller begrense virksomheten og redusere risikoen knyttet til virksomheten.

CRD II, art 1 nr 31b [2006/48/EC art 129 (3)] gir nærmere regler for tilsynsmyndighetenes vurdering av risiko og kapitalisering i et grensekryssende konsern:

- Tilsynsmyndighetene skal gjøre det som er mulig for å oppnå en felles beslutning om kapitaldekningen er tilstrekkelig for konsernet og for den enkelte juridiske enhet.
- Felles beslutning skal tas fire måneder etter at tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå har foretatt en risikovurdering av konsernet og presentert denne for de øvrige tilsynsmyndigheter. Beslutningene skal ta hensyn til risikovurderingen av datterselskapene som foretas av tilsynsmyndigheter i vertslandene.
- Beslutningene utarbeides av tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå. Beslutningene skal begrunnes og de skal ta hensyn til risikovurdering, synspunkter og reservasjoner fra andre tilsynsmyndigheter i fire måneders perioden. Beslutningene sendes til alle involverte tilsynsmyndigheter og EØS-morselskapet. Dersom det er uenighet, skal tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå etter anmodning fra hvilken som helst av de involverte tilsynsmyndigheter konsultere CEBS. Tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå kan også på eget initiativ konsultere CEBS.
- Dersom det etter fire måneder ikke oppnås en felles beslutning om kapitaliseringen av konsernet og for det enkelte datterselskap, skal tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå ta beslutningen om kapitalisering av konsernet etter grundig å ha tatt i betraktning risikovurderingen av datterselskaper. Beslutningen om kapitaliseringen av datterselskapene treffes av tilsynsmyndighetene i vertslandene, men skal ta i betraktning de synspunkter og reservasjoner som er uttrykt av tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå.
- I de tilfellene CEBS har blitt konsultert, skal alle involverte tilsynsmyndigheter vurdere rådene fra CEBS og begrunne vesentlige avvik fra rådene ("explain any significant deviation therefrom").
- Den felles beslutning som redegjort for innledningsvis, og de beslutninger som tas av tilsynsmyndighetene i fravær av en felles beslutning, skal anses for å være endelige og de involverte tilsynsmyndigheter skal forholde seg til disse beslutninger.
- Beslutningene skal revurderes årlig eller oftere ved ekstraordinære situasjoner. Ved ekstraordinære situasjoner kan "ajourført" beslutning foretas på bilateral basis mellom tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå og den tilsynsmyndighet som retter anmodningen om en ajourført beslutning.
- CEBS skal etablere retningslinjer for å harmonisere tilsynspraksis.

Det vurderes at det ikke er behov for endring av finansieringsvirksomhetsloven eller kapitalkravsforskriften fordi innføringen av artikkel 129 (3) ikke endrer ansvaret mellom tilsynsmyndighetene når det gjelder fastsettelse av nivå for kapitalisering av et konsern og for det enkelte datterselskap. Selv om artikkelen krever at det skal være en prosess mellom tilsynsmyndigheter for å bli enige om kapitaldekning for konsernet og for det enkelte datterselskap og at CEBS eventuelt skal konsulteres, fremgår det klart at beslutningene skal anses for å være endelige selv om det ikke oppnås enighet mellom tilsynsmyndighetene. CRD II-portalens pkt 9 peker nemlig på at 129 (3) ikke skal endre fordeling av ansvar mellom myndigheter verken på konsolidert, delkonsolidert eller individuelt nivå.

CEBS er i ferd med å utarbeide retningslinjer for å gjøre tilsynsmessig praksis mer lik når det gjelder prosessen for å oppnå en felles beslutning om kapitalisering i pilar 2. Det er en rekke kompliserte problemstillinger som blant annet gjelder stresstester, kapitalpåslag for konsentrasjonsrisiko og fradrag for diversifikasjonseffekter som primært vil bli behandlet i andre CEBS-dokumenter.

Det gjøres oppmerksom på at den endelige beslutningsretten i forbindelse med modellgodkjenning og kapitalvurderinger i pilar 2 kan endres som følge av omlegging av tilsynsstrukturen i EU, den medfølgende løsning for tvisteløsning og Norges deltakelse i denne. Det vurderes nå hvorvidt det er ønskelig for Norge å bli omfattet av avgjørelser som fattes av det europeiske tilsynsbyrået ved uenighet mellom tilsynsmyndighetene.

1.6.4 Vesentlige filialer ("significant branches")

Direktiv CRD II, art 1 nr 4 [2006/48/EC art 42a] innfører regler for når en filial kan vurderes som "significant" (vesentlig). Den angir rollene til verts- og hjemland, samt regler for forholdet mellom "college of supervisors" og tilsynsmyndigheten på konsolidert nivå. Ved vurdering av filialens vesentlighet legges det vekt på hvorvidt markedsandelen av innskudd er over 2 prosent, i hvilken grad filialen påvirker vertslandets betalingssystem og likviditeten i markedet og størrelsen til filialen. Bestemmelsen gjelder også for verdipapirforetak, jf. CRD II art 2 nr 7 [2009/49/EC art 38 (3)], men da uten å ta innskudd i betraktning. Vertslandet avgjør om en filial er "vesentlig" dersom felles enighet ikke oppnås med hjemlandet. Når en filial blir definert som vesentlig får det innvirkning på rettigheter for vertslandets tilsynsmyndighet, blant annet retten til deltagelse i "college". Artikkelen stiller krav til hjemlandsmyndigheten, bl.a. til informasjonsflyt, og ikke minst sikrer den vertslands rett på løpende informasjon.

1.6.5 Retting og pålegg

Direktiv CRD III, art 1 nr 3 [2006/48/EC art 54] sier at tilsynsmyndighetene skal ha tilstrekkelig mulighet til å gi retting og pålegg. Det anses at kredittilsynsloven § 10 gir tilstrekkelig åpning for dette. Der heter det blant annet at brudd på tilsynsloven eller overtredelser av pålegg gitt etter tilsynsloven kan straffes med bøter eller fengselsstraff. Det kan også gis dagmulkt til institusjoner som ikke oppfyller vedtatte pålegg. Videre gir finansieringsvirksomhetslovens § 2-9 d om retting og pålegg mulighet for Finanstilsynet til å pålegge institusjonen å endre organiseringen, styringen og kontrollen av virksomheten, ha høyere kapitalkrav og endre eller redusere virksomheten og redusere risikoen i virksomheten.

1.7 Enkeltendringer i forskriftene

Nedenfor gis det bakgrunn for alle enkeltendringene som foreslås. I tillegg omtales en rekke direktivendringer selv om de etter dette forslaget ikke medfører endringer i forskrift. I noen tilfeller er bakgrunnen for omtalen at direktivendringen kan ha informasjonsverdi og interesse av den grunn. Det presiseres med andre ord at det her ikke er gitt en omtale av alle enkeltendringer i direktivet. Et eksempel på ikke omtalte direktivendringer kan være der den opprinnelige bestemmelsen ikke er innført i norske forskrifter. Et annet eksempel er bestemmelser der direktivet er endret fra at tilsynsmyndighetene "may" til at tilsynsmyndighetene "shall", for eksempel godkjenne bruk av modeller dersom visse krav er tilfredsstillt, og "may" bestemmelsen er innført.

På enkelte områder er direktivendringene supplert med retningslinjer utarbeidet av CEBS. Dette gjelder særlig for reglene om store engasjementer og kravene til ansvarlig kapital. Enkelte steder vil forslaget til forskriftstekst også innta konkret innhold fra slike retningslinjer, mens andre steder vil disse retningslinjene utdype og bidra til å bestemme praktiseringen av forskriftskrav eller tilsynspraksis.

2 Kapitalkravsforskriften

Det store flertallet av forslagene til endringer i kapitalkravsforskriften er nødvendige tekniske endringer som følger av presiseringsbehov som er avdekket gjennom bruk av CRD siden innføringen. Kommisjonen har bl.a. hatt en internettside der tilsynsmyndigheter, næringen og andre har kunnet stille spørsmål om detaljtolkninger av CRD, og der også de europeiske tilsynsmyndighetene har bidratt til å finne svar gjennom arbeid i Kommisjonens CRD Transposition Group. Svært mange av endringsbehovene er avdekket gjennom denne kanalen.

I tillegg er CRD endret på viktige områder etter erfaringene under Finanskrisen. Dette gjelder bl.a. bestemmelsene om verdipapirisering og om interne modeller for beregning av markedsrisiko.

§ 1-2 Definisjoner

Gjennomfører direktiv CRD III, art 1 nr 1 [2006/48/EC art 1 (40a) og (40b)]

Nye pkt. (40a) og (40b) i 2006/48/EC omhandler definisjon av henholdsvis reverdipapirisering og reverdipapirisingsposisjon. Det foreslås å ta inn definisjon av reverdipapirisering i kapitalkravsforskriftens § 1-2. I kapitalkravsforskriften er ikke definisjonen av verdipapirisingsposisjon, jfr. artikkel 4 (40) i gjeldende direktiv 2006/48/EC, inkludert i definisjonene i kapitalkravsforskriftens § 1-2. Det vurderes derfor at det ikke er nødvendig å inkludere definisjonen av reverdipapirisingsposisjon i CRD III i kapitalkravsforskriftens § 1-2.

§ 2-1 Kapitalkrav

Gjennomfører CRD III, artikkel 1, punkt 7 [2006/48/EC artikkel 75, bokstav b og c].

Direktivbestemmelsen om beregning av kapitalkrav for de ulike formene for risiko er endret slik at kapitalkravet for oppgjørsrisiko (settlement risk) fastsettes som del av bestemmelsen i artikkel 75, bokstav (c) i stedet for, som tidligere, i artikkel 75, bokstav (b). Bakgrunnen for at bestemmelsen om beregning av kapitalkrav for oppgjørsrisiko er flyttet, er at bokstav (c) gjelder kapitalkrav for institusjonens samlede virksomhet, mens bokstav (b) gjelder kapitalkrav for handelsporteføljen. Henvisningen er som før til artikkel 18 i direktiv 2006/49/EC, men slik at artikkel 18 samtidig er endret ved at beregningen av kapitalkravet for oppgjørsrisiko er utvidet til også å omfatte bankporteføljen. For å gjennomføre endringen av artikkel 18 i direktiv 2006/49/EC er kapitalkravsforskriften § 31-3 forslått endret slik at det fremgår at beregningsgrunnlaget for oppgjørsrisiko skal omfatte institusjonens samlede virksomhet, jf. gjennomføringsbestemmelsen til CRD III, artikkel 2, punkt 3.

Etter reglene i kapitalkravsforskriften beregnes kapitalkravet for oppgjørsrisiko (settlement risk) som del av kapitalkravet for markedsrisiko og inngår på den måten i beregningsgrunnlaget for 8 pst.-kravet, jf. kapitalkravsforskriften § 2-1. Oppgjørsrisiko er imidlertid ikke særskilt nevnt i bestemmelsen om beregning av kapitalkrav § 2-1, og det er ingen inndeling av beregningsgrunnlaget i bestemmelsen om kapitalkrav i forhold til om kapitalkravet beregnes for institusjonens samlede virksomhet eller bare for handelsporteføljen. Endringen av artikkel 75 i direktivet medfører derfor ikke noe behov for endring av bestemmelsen om beregning av kapitalkrav i § 2-1.

§ 3-4 (1) Unntak fra IRB-metode

1. Gjennomfører direktiv CRD II, nr 17 [2006/48/EC art 89]

Dette er en utvidelse av adgangen til å unnta sentrale, regionale og lokale myndigheter i vertslandet til å gjelde enhver medlemsstat.

2. Gjennomfører direktiv CRD II, nr 16a [2006/48/EC art 87 (11)] og gjør avklaringer mht gjennomføringen av 2006/48/EC art 89

Verdipapirfond (eller den delen som identifiseres som egenkapitalposisjoner) skal inngå i 10 %-grensen for Finanstilsynets adgang til å gjøre unntak fra bruk av IRB-metode (jf. §3-4 (1d)). Egenkapitalposisjoner i selskaper i samme konsern betraktes som *engasjement* med foretak i samme konsern og unntas iht. § 3-4(1c) og ekskluderes følgelig fra 10 %-grensen.

Forskjellen i behandlingen av egenkapitalposisjoner i selskaper i samme konsern og øvrige egenkapitalposisjoner reflekterer et tilsvarende skille i 2006/48/EC art 89: Eksponeringer mot en finansinstitusjon som er "its parent undertaking, its subsidiary or a subsidiary of its parent undertaking" kan unntas uten noe vesentlighetskriterium (punkt 1e). Unntaket for egenkapitalposisjoner generelt knyttes til muligheten for å unnta "exposure classes that are immaterial in terms of size and perceived risk profile" (punkt 1c). For egenkapitalposisjoner tolkes "immaterial-kravet" slik at de ikke kan utgjøre mer enn 10 prosent av institusjonens ansvarlige kapital, beregnet etter siste års gjennomsnitt (dersom antall posisjoner er færre enn 10 reduseres grensen til 5 prosent) (punkt 2).

§ 5-1 Stater og sentralbanker

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punkt 36 [2006/48/EC artikkel 153, 3 ledd]

Endringen gjelder en overgangsbestemmelse om adgang til å benytte 0-vekt også for engasjementer med stater og sentralbanker innen EØS som lyder på en annen EØS-stats valuta. Endringen av overgangsbestemmelsen innebærer at bestemmelsen er gjort gjeldende frem til 31. desember 2015 mens den før gjaldt frem til 31. desember 2012. Norge har tidligere valgt ikke å innføre bestemmelsen siden risikoen er høyere for lån til stater i en annen EØS-stats valuta, enn for lån til stater i landets egen valuta (og hvor den aktuelle staten kan trykke opp penger). Risikoen er økt etter de problemene som nå har oppstått i land i Øst-Europa og Island, og Finanstilsynet mener derfor vi ikke nå bør innføre bestemmelsen, og som bare er en overgangsbestemmelse.

§ 5-2 (1) Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)

Gjennomfører CRD III, annek 1, punkt 2 [2006/48/EC, annek VI, del 1, punkt 8 og nytt punkt 11a]

Risikovekten for lokale og regionale myndigheter skal enten være en funksjon av risikovekten for landets sentralmyndighet eller fastsettes ut ifra rating, og slik at landene kan velge en av metodene. I Norge er metoden med et tillegg i risikovekten til statens risikovekt valgt. Det er en åpning for at nasjonale myndigheter kan fastsette en lavere risikovekt, herunder 0 prosent risikovekt, på nærmere vilkår. Det er ingen endringer i disse bestemmelsene.

Direktivendringen innebærer at det i tillegg til de andre bestemmelsene om adgang til lavere risikovekt, jf. § 5-2 (2) og (3), er innført en ny bestemmelse om at engasjementer med lokale og regionale myndigheter innen EØS skal ha risikovekt 20 prosent når engasjementet lyder på

og er finansiert i de regionale og lokale myndighetenes egen valuta. Denne er relevant der risikovekten for øvrige fordringer mot de regionale og lokale myndigheter er høyere enn 20 %.

Engasjementer med lokale og regionale myndigheter vil kunne være forbundet med lavere risiko dersom engasjementet er i lokal valuta og er finansiert i samme valuta, og det er fra før tilsvarende bestemmelser om lavere risikovekt for engasjementer med stater og sentralbanker som lyder på og er finansiert i lokal valuta, jf. § 5-1(3) bokstav b og c. Endringen kan gjennomføres ved et tillegg til § 5-2 (1) hvor det presiseres at engasjementer med lokale og regionale myndigheter innen EØS som lyder på debtors valuta og er finansiert ved innlån i samme valuta, skal ha risikovekt 20 prosent.

§ 5-15 (7) Øvrige engasjementer

Gjennomfører 2009/83/EC, artikkel 1, punkt 2 bokstav (e) [2006/48/EC, annekse VI, del 1 nytt punkt 90]

Direktivendringen innebærer at det fastsettes en bestemmelse etter standardmetoden om hvordan engasjementsbeløpet for leasingengasjementer skal beregnes. Bestemmelsen om beregning av engasjementsbeløp er detaljert og omhandler både behandlingen av minste leiebeløp, opsjoner og garanterte restverdier. Finanstilsynet legger til grunn at det med uttrykket "bargain option" menes enhver opsjon som er så gunstig at den med rimelig sikkerhet vil bli benyttet. Forventningen er således at den vil bli benyttet. Den aktuelle opsjonen kan både være en kjøpsopsjon og en forlengelsesopsjon. Engasjementet skal henføres til relevant engasjementskategori, som kan være flere andre kategorier enn øvrige engasjementer.

§ 7-1 (3) Godkjente ratingbyråer

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punktene 15 og 18 [2006/48/EC, artikkel 81(2) og artikkel 97(2)]

Direktivbestemmelsene er endret som følge av konsesjonsordningen som er innført for ratingbyråer. For ratingbyråer som har fått konsesjon i henhold til Europaparlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1060/2009 av 16. september 2009 om ratingbyråer, skal det ikke i kapitaldekningsammenheng foretas en ny vurdering av om kravene til ratingbyråets metodologi med hensyn til objektivitet, uavhengighet, løpende vurdering og innsyn (transparens) er oppfylt. Rene kredittopplysningsbyråer regnes ikke som ratingbyråer i forhold til konsesjonsordningen, og ratingene fra rene kredittopplysningsbyråer vil derfor fortsatt ikke kunne benyttes til å fastsette risikovekter etter kapitalkravsforordningen.

Der konsesjon er gitt i henhold til forordningen nevnt over, må Finanstilsynet gjøre en vurdering av om oppfyllelse av kravene om at markedet skal anse ratingene som pålitelige og at ratingene skal være tilgjengelig på like vilkår, jf. §§ 7-1 (1) bokstav e og 7-1 (2). Vurderingen kan baseres på at ratingbyrået er godkjent i kapitalsammenheng av tilsynsmyndighetene i en annen stat innen EØS.

§ 12-2 (5) Avansert IRB-metode

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1, nr 5 [2006/48/EC annekse VII:4 (96)]

Foretak med god rating inkluderes blant garantister som kan behandles etter bestemmelsene om sikkerhetsstillelse. Dette er dekket av § 12-2(5), men ordlyden gjøres mer presis.

§ 12-4 (2) Egne PD-verdier (misligholdssannsynlighet)

Gjennomfører 2006/48/EC anneks VII:4 (4) og (65)

Direktivbestemmelsene retter seg til institusjoner som bruker modeller som estimerer hver enkelt motparts misligholdssannsynlighet direkte. Punkt 4 åpner for å betrakte disse estimatene som PD-verdier på en kontinuerlig ratingskala slik at de kan brukes direkte i risikovektformelen for den enkelte motpart, mens punkt 65 åpner for å beregne PD for hver risikoklasse som uvektede snitt av motpartenes misligholdssannsynligheter. Tidligere har forskriften bare gjennomført punkt 65, nå gjennomføres også punkt 4. Institusjoner som vil benytte en av disse metodene må gjøre rede for dette ved søknadstidspunktet. Eventuelle senere endringer av praksis må godkjennes av Finanstilsynet. Det forventes at valideringsmetodikken og rapporteringsrutinene er tilpasset institusjonens praksis på dette området, slik at f.eks. skjevheter og endringer i PD-verdiene innen de enkelte risikoklassene fanges opp og vurderes.

§ 12-7 (4) Egne M-verdier (engasjementenes løpetid)

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1, nr 4a [2006/48/EC anneks VII:2 (13)]

Setter løpetidsgulvet for gjenkjøpsavtaler og lån av finansielle instrumenter og varer ("repurchase transactions or securities or commodities lending or borrowing transactions") til 5 dager i motsetning til 10 dager som gjelder generelt ved motregning av derivater og verdipapirfinansiering

§ 13-3 (1) Kvantifisering av LGD og KF

Endring skyldes ikke direktivendring, men det gjøres korrekturendring i en henvisning.

§ 14-1 Metodevalg og § 14-4. Forenklet behandling av engasjementer med verdipapirfond

Gjennomfører direktiv CRD II, art 1 nr 16 [2006/48/EC art 87 (11) og (12)]

Punkt 16a innebærer følgende endringer:

- Et "unduly burdensome"-kriterium åpner for å gi engasjementer med verdipapirfond en forenklet behandling i stedet for "look through"-metoden.
- Risikovektene basert på standardmetoden endres ved forenklet behandling slik at ikke-ratede eller dårligst ratede dobles (cappet på 1250 %) mens øvrige får et påslag på 10 % og settes til minst 5 %.
- Det presiseres også at andeler i verdipapirfond kan unntas fra IRB utfra bestemmelsen som gjelder for egenkapitalposisjoner.

"Unduly burdensome"-kriteriet er foreslått tatt inn som et tillegg i § 14-1 (3) som nå foreskriver forenklet behandling også dersom institusjonen ikke kjenner de underliggende investeringene, noe som tolkes som at det ville være en uhenksomhet for institusjonen å være kjent med disse til enhver tid. De endrede justeringsfaktorene for risikovektning basert på standardmetoden er gjennomført i § 14-4. Adgangen til å unnta verdipapirfondsandeler gjennomføres i § 3-4. Fjerning av den utvidede henvisningen til § 5-14 og fjerningen av annet ledd i § 14-4 er rene korreksjoner.

Punkt 16b er en redaksjonell endring i direktivteksten som ikke krever forskriftsendring.

§ 15-4 Beregningsgrunnlag - øvrige eiendeler uten kredittrisiko

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1, nr 3 b [2006/48/EC anneks VII:1 (27)]

Muligheten til å justere for gjenstående varighet begrenses til restverdi av leaset eiendom - antas gjennomført i § 15-4 (norsk ordlyd "leasingavtaler"), men forskriften avviker fra CRD ved at gjenstående varighet rundes opp i forskriften og bare rundes i CRD. Dette foreslås endret.

§ 17-4 (1) Krav til pant i finansielle instrumenter

Gjennomfører 2009/83/EC, artikkel 1, punkt 6 [2006/48/EC, anneks VIII, del 1, punktene 9 og 11]

Endringen av direktivbestemmelsen innebærer at det innføres en beregningsmetode, etter enkel og avansert metode for finansielt pant, for å kunne inkludere andeler i fond som også investerer i andre instrumenter enn instrumentene som er godkjent som sikkerheter. Bestemmelsen er utformet slik at kun den andelen av verdien av fondsandelene som er investert i de godkjente instrumentene, kan medregnes. Endringen virker rimelig siden det også for fond som investerer i andre instrumenter bare kan tas hensyn til den andelen av verdiene som er investert i de godkjente instrumentene. Skillet mellom andelene i fond etter enkel og avansert metode for finansielt pant, er at fondene under avansert metode også kan investere i egenkapitalinstrumenter eller konvertible obligasjoner som ikke inngår i en hovedindeks (§ 17-4 bokstav j), og dette foreslås presisert ved å ta inn en begrensning for de godkjente instrumentene for fondene under enkel metode til instrumentene nevnt i § 17-4, bokstavene a til i. Kravet om at kursen på andelene for fondene må offentliggjøres daglig, gjelder både enkel og avansert metode, og kravet foreslås presisert også for avansert metode for finansielt pant under bokstav k. Det følger videre av direktivendringen at dersom de andre, ikke godkjente, instrumentene som fondet investerer i har en samlet negativ verdi på grunn av forpliktelser og betingede forpliktelser som følge av eierskap, skal denne verdien komme til fradrag. Endringene kan gjennomføres ved en endring av bestemmelsen i § 17-4 (1), bokstavene i og k, og ny bokstav l.

§ 17-5 Krav til pant i livsforsikringspoliser

Gjennomfører 2009/83/EC, artikkel 1, punkt 7a [2006/48/EC, anneks VIII, del 2, punkt 13]

Bestemmelsen om krav til pant i livsforsikringspolise er endret slik at det fremgår at utsteder av livsforsikringspolisen må være et livsforsikringsselskap som er omfattet av direktiv 2002/83/EC om livsforsikring og direktiv 2001/17/EC om reorganisering og avvikling av livsforsikringsselskap eller være underlagt tilsyn av tilsynsmyndighet utenfor EØS der regulering og tilsyn minst er på EØS-nivå. Det var i den tidligere bestemmelsen om krav til utsteder bare vist til listen i kapitaldekningsregelverket over godkjente tilbydere av sikkerhetsstillelse, og dette er nå endret gjennom en uttrykkelig bestemmelse om kravene til utsteder.

Bestemmelsen om krav til pant i livsforsikringspoliser er videre endret (jf. bokstav d) ved at vilkåret om å motta gjenkjøpsverdien innen rimelig tid dersom låntaker misligholder, er gjort om til en generell bestemmelse (i ny bokstav g) om at gjenkjøpsverdien skal betales etter anmodning innen rimelig tid. Iht. ny bokstav g skal gjenkjøpsverdien ikke utbetales uten

samtykke fra utlånende institusjon. Etter direktivet skal anmodningen om utbetaling av gjenkjøpsverdi kreve et samtykke fra utlånende institusjon.

Finanstilsynet foreslår at direktivendringen vedrørende kravene til pant i livsforsikringspoliser gjennomføres ved en endring av bestemmelsen i kapitalkravsforskriften § 17-5, bokstavene a og d og ny bestemmelse i bokstav g.

Finanstilsynet gjør videre oppmerksom på at det er en feil i kapitalkravsforskriften § 17-5 bokstav b hvor det står at utsteder "ikke kan kansellere kontraktsfestede innbetalinger" uten samtykke fra den utlånende institusjonen. Følgene av pantsettelsen er at forsikringsselskapet ikke kan foreta utbetalinger under polisen uten låneinstitusjonens samtykke. Det anerkjennes ikke fremtidige innbetalinger under pantsettelsen og direktivvilkåret skal sikre at det ikke utbetales noe av det som er opptjent og som tjener som pantesikkerhet uten låneinstitusjonens samtykke. Bestemmelsen i § 17-5 bokstav b foreslås endret i tråd med dette slik at bestemmelsen gjennomfører bestemmelsen i direktiv 2006/48/EC, annek VIII, del 2, punkt 13, bokstav c, og som etter endringen ved direktiv 2009/83/EC, artikkel 1 punkt 7 inngår som bokstav b.

§ 17-10 Særlig om kontragarantier fra stater mv.

Gjennomfører 2009/83/EC, artikkel 1, punkt 7b [2006/48/EC, annek VIII:2, punkt 16]

Direktivbestemmelsen om kontragarantier fra stater mv. er endret slik at det også kan tas hensyn til kontragarantier fra internasjonale organisasjoner. Direktivendringen foreslås gjennomført ved en endring av kapitalkravsforskriften § 17-10.

§ 18-1 Generelt og ny § 18-9. Pant i livsforsikringspoliser

Gjennomfører 2009/83/EC, artikkel 1, punkt 8(f) og (g) [2006/48/EC, annek VIII, del 3, punkt 80 og nytt punkt 80 a]

Pant i livsforsikringspoliser ble tidligere behandlet som en garanti fra utstederselskapet og slik at risikovekten for utstederselskapet kunne benyttes. Den nye direktivbestemmelsen innebærer en endring i måten effekten av pant i livsforsikringspoliser behandles på. For engasjementer med pant i livsforsikringspolise etter standardmetoden for kredittrisiko, fastsettes risikovekten med utgangspunkt i risikovekten for usikrede engasjementer med forsikringsselskapet som har best prioritet ("senior unsecured"), og i to tilfeller gjøres det fradrag fra denne risikovekten.

Effekten under grunnleggende IRB er at delen av engasjementet som er dekket av gjenkjøpsverdien, skal ha en LGD på 40 prosent. Pant i livsforsikringspoliser som det kan tas hensyn til, må oppfylle kravene i § 17-5 og dersom polisen og engasjementet er i forskjellig valuta, må gjenkjøpsverdien volatilitetsjusteres for valutarisiko.

Bestemmelsen kan gjennomføres i kapitalkravsforskriften ved at § 18-1 (2) strykes (§18-1 (3) og (4) blir nye § 18-1 (2) og (3)) og at det tas inn en ny bestemmelse i § 18-9 om pant i livsforsikringspoliser, se forslaget til endring av bestemmelsen i § 18-1 og ny § 18-9 nedenfor.

§ 18-1 Generelt (forts.)

Gjennomfører 2009/83/EC, artikkel 1, punktene 8(b), (d), (h), (i) og (j) [2006/48/EC, annekse VIII, del 3, punktene 26, 69, 87, 88 og 90-92]

Bestemmelsene i direktiv 2009/83/EC, artikkel 1, punktene 8 (b), (d), (h), (i) og (j) innebærer alle en presisering av at det når det skal beregnes andeler av et ikke-balanseført engasjement som er dekket av sikkerhetsstillelse, skal den ikke-balanseførte posten inngå med 100 prosent av verdien. Beregningen av hvor stor andel av et engasjement som er dekket av sikkerhetsstillelse, skal følgelig gjøres før konverteringsfaktorene (KF) i § 6-1 og etter grunnleggende IRB, anvendes.

Punkt (b) gjelder andelen av et ikke-balanseført engasjement som er dekket av sikkerhetsstillelse etter enkel metode for finansielt pant, mens punkt (d) gjelder beregningen av andelen av et ikke-balanseført engasjement som er dekket av sikkerhetsstillelse under grunnleggende IRB-metode. Punktene (h og i) gjelder beregningen av engasjementsbeløpet (E) for et ikke-balanseført engasjement som er fullt eller delvis dekket av kredittbeskyttelse (garantier eller kredittderivater) og punkt (j) gjelder beregningen av andelen av et ikke-balanseført engasjement som er dekket av kredittbeskyttelse under grunnleggende IRB-metode.

Endringene foreslås gjennomført som en generell bestemmelse i § 18-1 nytt punkt 4 og som gjelder alle former for sikkerhetsstillelse under de ulike metodene.

§ 18-2 (1) Pant i finansielle instrumenter, innskudd og tilsvarende eiendeler og gull (finansielt pant) – enkel metode

Gjennomfører 2009/83/EC, artikkel 1, punkt 8(a) [2006/48/EC, annekse VIII:3, punkt 24]

Direktivendringen innfører en adgang for IRB-bankene til både å benytte den enkle og den avanserte metoden for finansielt pant når dette skyldes at institusjonen har fått unntak fra IRB-metoden slik at engasjementene behandles etter standardmetoden. Det presiseres i bestemmelsen at institusjoner som benytter den unntaksvis adgangen må påvise at anvendelsen av de to metodene ikke skjer selektivt for å redusere kapitalkravet, noe som vil følges opp ved søknadene om IRB-godkjenning. Bestemmelsen foreslås gjennomført ved en tilføyelse i kapitalkravforskriften § 18-2 (1).

§ 18-7. Garantier og kredittderivater – beregningsmetode

Bestemmelsen i kapitalkravforskriften § 18-7 (2) a er uklar og kan forstås slik at det er tilstrekkelig å gjøre justeringer for løpetidsforskjeller ved beregningen av andelen av et engasjement som er kredittbeskyttet. Det tilrås derfor å endre § 18-7 (2), bokstav a for at det skal komme tydeligere frem at justeringen for løpetidsforskjeller kommer i tillegg til eventuell volatilitetsjustering for valutarisiko etter § 18-6. Det vises til at etter direktivbestemmelsen i annekse VIII:3 (87), siste ledd skal kredittbeskyttelsen beregnes slik at løpetidsjusteringen skal gjøres etter at verdien først er justert for valutarisiko etter punkt 84.

§ 18-9. Pant i livsforsikringspoliser (se foran under § 18-1 Generelt)

§ 20-3 Kredittderivater

Gjennomfører CRD II, art 1 nr 39 (b) deler og direktiv 2009/27/EC, art 1 nr 2 og art 1 nr 3 [2006/48/EC anneks III:2 (3) og 2006/49/EC anneks II, pkt. 11 og anneks VII, del C, pkt. 3]

Det fremkommer av art 1 nr 39 b i CRD II at de 2 siste avsnittene i nytt pkt. 3 i anneks III i direktiv 48/2006/EC er ny tekst. Første avnitt i anneks III i direktiv 48/2006/EC er gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 20-3.

Av andre avsnitt i nytt pkt. 3 fremkommer det at i tilfeller hvor valget i nytt pkt. 11 i direktiv 2006/48/EC, jfr. art 1. pkt. 2 i direktiv 2009/27/EC, ikke er benyttet, skal kapitalkravet for motpartsrisiko for disse kredittderivatene settes til 0. Det vurderes at det ikke er nødvendig å endre gjeldende forskriftstekst i kapitalkravsforskriften som følge av 2. avsnitt i nytt pkt. 3 i anneks III i direktiv 2006/48/EC.

Av 3. avsnitt i nytt pkt. 3 fremkommer det at en institusjon kan konsekvent inkludere samtlige kredittderivater ved beregning av kapitalkrav for motpartsrisiko som ikke er inkludert i handelsporteføljen, og som er kjøpt beskyttelse for eksponeringer i bankporteføljen eller for en motpartseksponering. Det forutsettes at kredittbeskyttelsen godkjennes etter gjeldende bestemmelsene i 48/2006/EC. Det antas ikke behov for forskriftsendring.

Endringen av pkt. 11 i anneks II i direktiv 49/2006/EC, jfr. art 1 nr 2 i direktiv 2009/27/EC, innebærer at en institusjon kan inkludere kredittderivater i beregningen av kapitalkrav for motpartsrisiko for samtlige kredittderivater som inngår som interne sikringsposisjoner i handelsporteføljen eller er kjøpt beskyttelse mot motpartsrisiko, og hvor beskyttelsen anerkjennes i direktiv 2006/48/EC. Det er en forutsetning at inkluderingen skjer konsekvent. Det vurderes at endringen av direktivet ikke medfører endringer utover det som er foreslått som følge av 3. avsnitt i nytt pkt. 3 i direktiv 2006/48/EC.

Endringen omtalt i avsnittet ovenfor medfører endringer av pkt. 3 i del C i anneks VII i direktiv 49/2006/EC, jfr. art 1 nr 3 i direktiv 2009/27/EC. Del C i anneks VII i direktiv 49/2006/EC er ikke gjennomført i kapitalkravsforskriften, og det vurderes derfor at endringen ikke medfører forskriftsendring

§ 23-4 og § 23-5. Sikringsposisjoner (trinn 3 og 4)

Gjennomfører CRD II, nr 39c [2006/48/EC anneks III:5 (15)]

Opprinnelig bestemmelse i gjeldende 2006/48/EC sier at skal være en sikringsgruppe for hver utsteder av referansekreditt i kredittbytte avtaler. Bestemmelsen er gjennomført i § 23-4, 4. ledd, bokstav a. Av pkt. 39c i CRD II fremkommer det at bestemmelsen i gjeldende direktiv 48/2006/EC er supplert med beskrivelse av hvordan ”nth to default” kredittbytteavtaler skal behandles. Det følger av første setning i bokstav b i nytt pkt. 15 at det skal være en motregningsgruppe for **hver referansekreditt**, forskjellig fra første setning i bestemmelsens innledende tekst som tilsvarer pkt. 15 i gjeldende direktiv, hvor det fremkommer at det skal være en motregningsgruppe for **hver utsteder av referansekreditt**. Av nytt pkt. 15, bokstav c, fremkommer det at multiplikatoren for referansekreditt tilhørende risikoklasse 1-3 (risikovekt 0 % -100 %) er 0,3 %, mens multiplikatoren er 0,6 % for øvrige.

Nytt pkt. 15, bokstav a og b, foreslås gjennomført ved et nytt syvende ledd i kapitalkravsforskriftens § 23-4. Tidligere 7. til 9. ledd blir 8. til 10. ledd.

Bestemmelsen i nytt pkt. 15, bokstav c, foreslås gjennomført ved endring av gjeldende § 23-5 i kapitalkravsforskriften.

§ 25-1 (2) Motregning av derivater mv.

Gjennomfører CRD II, art 1 nr 39 a [2006/48/EC anneks III:1 (5)]

Opprinnelig bestemmelse omhandler definisjon av motregningsgruppe, og er gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 1-2, bokstav gg. Suppleringen av pkt. 5 åpner for mulighet for å regne alle motregningsgrupper mot en enkelt motpart som en motregningsgruppe, og som gjelder særskilt ved bruk av IMM-metode for beregning av kapitalkrav for motpartsrisiko. Direktiv teksten som supplerer anneks III:1, pkt. 5 i direktiv 2006/48/EC foreslås gjennomført som en utvidelse av § 25-1, 2. ledd.

§ 26-1 Tradisjonell verdipapirisering og § 26-2 Syntetisk verdipapirisering

Gjennomfører 2009/83/EC, art 1 pkt. 9 og CRD II, art 1 nr 30 [48/2006/EC Anneks IX, del 2, og nr 6 i artikkel 122a]

Iht. artikkel 95 i gjeldende direktiv 2006/48/EC kreves det at originator i en verdipapiriseringstransaksjon overfører betydelig kredittrisiko til investorene for at originator skal kunne ekskludere de verdipapiriserte posisjonene fra beregning av kapitalkrav. Endringen av bestemmelsene i direktiv 2006/48/EC innebærer at fortolkningen av begrepet ”betydelig” utdypes.

Pkt. 1a, i art 1 pkt. 9 (a)(i) i direktiv 2009/83/EC, foreslås gjennomført ved ny bokstav c i § 26-1, og pkt. 1b ved ny bokstav d. For syntetisk verdipapirisering foreslås det at pkt. 2a og 2b i art 1 pkt. 9 (b)(ii) gjennomført ved endring av § 26-2, 1. ledd, bokstav a.

- Det følger av bokstav a i pkt. 1a i pkt. 9 (a)(i) i direktiv 2009/83/EC at signifikant risikooverføring skal anses oppfylt dersom beregningsgrunnlaget til ”mezzanine” transjen som originator tilbakeholder ikke overstiger 50 % av beregningsgrunnlaget til samtlige ”mezzanine” transjene i den aktuelle verdipapiriseringen.
- I tilfeller hvor verdipapiriseringen ikke inneholder ”mezzanine” transjer følger det av bokstav b i pkt. 1a i pkt. 9 (a)(ii) i direktiv 2009/83/EC at signifikant risikooverføring skal anses oppfylt dersom originator kan demonstrere at beregnet forventet tapt beløp til posisjonene overstiger, med en betydelig margin, det som følger av anvendelse av risikovekt på 1250 % eller fradrag i den ansvarlige kapitalen. Det er en forutsetning for at kredittrisikoen skal anses overført at institusjonen ikke tilbakeholder mer enn 20 % av beregningsgrunnlaget for posisjonene som ville kommet til fradrag i ansvarlig kapital eller blitt tilordnet en risikovekt på 1 250 %. Av pkt. 2a, bokstav b i pkt. 9 (b)(ii) i direktiv 2009/83/EC fremkommer det at dette også gjelder for syntetisk verdipapirisering.
- For tradisjonell verdipapirisering følger definisjonen av ”mezzanine” transje av bokstav 1a. (b) i pkt. 9 (a)(ii) i direktiv 2009/83/EC. Etter pkt. 1b (a) er ”mezzanin” transjen definert for institusjoner som fastsetter beregningsgrunnlaget for verdipapiriseringer ved bruk av standardmetoden. Det følger av innledende tekst til

pkt. 1b at ”mezzanine transjen” skal ha en risikovekt lavere enn 1250 %, og etter bokstav a i pkt 1b skal risikovekten være høyere enn risikovekten som tilordnes risikoklasse 1. ”Mezzanine” transjen defineres dermed som transjer som tilhørende risikoklasse 2-4 (risikovekt 50 % - 350 %) etter § 28-2. Ved bruk av IRB metoden følger det av pkt. 1b (b) at transjer som har en risikovekt høyere enn 1250 % og lavere enn risikovekten som tilordnes risikoklasse 1 og 2 skal defineres som ”mezzanine” transje. Dermed er ”mezzanin” transjen definert som transjer som tilordnes risikoklasse 3-11 (risikovekt 50 % - 850 %) etter § 29-2, 1. ledd.

- For syntetisk verdipapirisering følger definisjonen av bokstav 2a. (b) i pkt. 9 (b)(ii) i direktiv 2009/83/EC. Ved syntetisk verdipapirisering skal dette gjelde både for ”funded” eller ”unfunded” beskyttelse av kredittrisiko. Det følger tilsvarende av pkt. 2b at ”mezzanin transjen” defineres tilsvarende som for tradisjonell verdipapirisering, dvs. transjer tilhørende risikoklasse 2-4 ved bruk av standardmetoden, og risikoklasse 3-11 ved bruk av IRB metoden.

Etter bokstav 1c og 2c i pkt. 9 (a)(ii) og 9(b)(ii) i direktiv 2009/83/EC, kan signifikant risikooverføring ved både tradisjonell og syntetisk verdipapirisering også anses oppfylt dersom institusjonene kan vise ovenfor tilsynsmyndighetene at retningslinjer og rutiner sørger for at institusjonens eventuelle reduksjon i kapitalkravet står i forhold til den risikoen som er overført til tredjepart. Det er en forutsetning at tilsynsmyndighetene godkjenner at overføringen av risiko til tredjepart hensyntas i originators vurdering av samlet kapitalbehov (pilar 2).

Det følger av andre avsnitt i pkt. 6 i artikkel 122a at i tilfeller hvor kravene nevnt i første avsnitt ikke er tilfredsstillt kan originator ikke anse kredittrisiko overført til tredjepart, og dermed kan ikke beregningsgrunnlaget for kredittrisiko reduseres. Første ledd av pkt. 6 sier at institusjonene skal benytte de samme kriteriene for engasjementer som skal verdipapiriseres som de kriteriene som følger av annekset V, pkt. 3, i direktiv 48/2006/EC og som benyttes for engasjementer som beholdes på institusjonens balanse.

§ 26-3 Krav til institusjoner som investerer i verdipapiriserte posisjoner

Gjennomfører CRD II, art 1 nr 30 [2006/48/EC artikkel (122a) 1,4, 5 og 7]

Av pkt. 1 i artikkel 122a følger det at institusjoner kun kan investere dersom originator, opprinnelig långiver eller sponsor løpende tilbakeholder økonomisk interesse som ikke på noe tidspunkt vil utgjøre mindre enn 5 %. Av 3. ledd i pkt. 1 følger at posisjonene som tilbakeholdes ikke kan være gjenstand for sikkerhetsstillelse, short-salg eller noen form for sikring. Kravet skal oppfylles på løpende basis, og av 4. ledd i pkt. 1, innebærer dette at verken posisjonene, renter eller engasjementene, kan sikres eller selges. Pkt. 1 i artikkel 122a foreslås gjennomført som en ny paragraf, og at paragrafen plasseres i innledende bestemmelser i kapitalkravsforskriftens del VI. Pkt. 1 og 2 foreslås gjennomført ved hhv. 1. og 2. ledd i ny § 26-3.

Av pkt 4 følger at institusjoner som invester i verdipapiriserte posisjoner skal ha retningslinjer og rutiner som er henholdsvis bank- og handelsporteføljen. Av innledende tekst i pkt. 4 følger det at institusjonene skal demonstrere at de har en omfattende og gjennomgående forståelse av de verdipapiriserte posisjonene og kravene til retningslinjenes innhold følger av bokstav a-g i pkt. 4. Det følger videre av pkt. 4 at institusjonene skal foreta regelmessige stresstester. Av pkt. 5 følger kravene til løpende overvåking av de underliggende eksponeringene til de

verdipapiriserte posisjonene. Iht. til pkt. 7 skal sponsor og originator fremlegge informasjon til investorer som viser hvordan forpliktelsene som følger av pkt. 1 er oppfylt. Bestemmelsen foreslås gjennomført i 3. ledd i § 26-3.

Pkt. 4 og 5 i artikkel 122a er foreslått gjennomført i 4. ledd i § 26-3. Retningslinjene og rutinene skal omfatte investeringer både i bank- og handelsporteføljen.

Etter pkt. 4 i artikkel 122a skal institusjonen i henhold til retningslinjene og rutinene foreta en vurdering av:

- 1) økonomisk interesse som originator og sponsor løpende skal beholde etter § 26-3, 2. ledd
- 2) risikoen knyttet til hver verdipapiriseringsposisjonene og de underliggende engasjementene
- 3) originators og sponsors omdømme og taps-historikk i tidligere utstedelser av verdipapiriseringer eller for de aktuelle underliggende engasjementskategoriene
- 4) uttalelser og offentliggjøring av informasjon fra originator eller sponsor, eller deres representanter eller rådgivere, vedrørende deres "due dilligence" for de verdipapiriserte eksponeringene og eventuelt vedrørende kvaliteten på underliggende sikkerhetene.
- 5) at metodene som originator og sponsor benytter for verdsetting av eventuell sikkerhetsstillelse i verdipapiriseringene er samsvar med vedtatte retningslinjer og rutiner som sørger for uavhengig verddivurdering
- 6) samtlige strukturelle egenskaper til verdipapiriseringen som kan vesentlig betydning for utviklingen til verdipapiriseringene.

Etter pkt. 5 i artikkel 122a skal institusjonene i henhold til retningslinjene og rutinene overvåke:

- i) engasjementskategorier
- ii) andelen av lån som er forfalt, fordelt på 30, 60 og 90 dager etter forfallsdato
- iii) misligholdsfrekvenser
- iv) førtidig innfrielse
- v) lån som tvangsinnkreves
- vi) type sikkerhetsstillelse som benyttes og grad av utleie
- vii) kredittscore eller andre mål for kredittverdighet for de underliggende engasjementene fordelt på underliggende eksponering, bransje og geografisk diversifisering
- viii) belåningsgrad, hvor det foretas en inndeling som muliggjør hensiktsmessig sensitivitetsanalyse

I tilfeller hvor den underliggende eksponering er verdipapiriseringsposisjoner, skal også egenskaper og utviklingen til underliggende engasjementene i transjene overvåkes.

Institusjonene som investerer i verdipapiriseringer skal også gjennomføre regelmessig stresstester. Institusjonene kan for dette formål benytte modeller utviklet av godkjent ratingbyrå under forutsetning at institusjonen har en gjennomgående forståelse av metodikken og antakelser som er benyttet, samt de resultater som modellen gir.

Institusjoner skal ha en grundig forståelse av alle strukturelle trekk av en verdipapiriseringstransaksjon som har betydning for utviklingen til verdipapiriseringen herunder ”contractual waterfall” og ”waterfall related triggers”, kredittstøtte, likviditetstøtte, ”market value triggers” og misligholdsdefinisjoner.

Dersom kravene som følger av pkt. 4, 5 og 7, ikke er oppfylt skal tilsynsmyndighetene iht. pkt. 5, 2. ledd, pålegge anvendelse av en risikovekt som er minimum 250 %, og som kommer i tillegg til risikovektene som følger av kapittel 28 og 29. Samlet risikovekt skal begrenses oppad til 1 250 %. Det foreslås at bestemmelsen i pkt. 5, 2. ledd, i artikkel 122a tas inn 4. ledd i § 26-3.

Gjeldende § 26-3 foreslås videreført som § 26-5.

§ 26-4 Unntak for tilbakeholdelse

Gjennomfører CRD II, art 1 nr 30 (deler) [2006/48/EC artikkel (122a) 2 og 3]

Pkt. 2 og 3 i artikkel 122a omhandler unntak fra bestemmelsene om tilbakeholdelse. Bestemmelsen i pkt. 3 foreslås tatt inn i kapitalkravsforskriften som en ny paragraf.

Pkt. 2 omhandler unntak fra bestemmelsen på solo nivå. Det følger av pkt. 2 at i tilfeller, hvor morselskapet, holdingselskap eller et av deres datterselskaper er originator eller sponsor, og verdipapirisierer engasjementer for institusjoner som inngår i tilsynet på konsolidert grunnlag, er det tilstrekkelig at kravet om tilbakeholdelse som følger etter pkt. 1 kun tilfredsstilles på konsolidert nivå for morselskapet eller holdingselskapet. Det er en forutsetning at institusjonene som unntas fra kravet i pkt. 1 etter pkt. 2, forplikter å overholde kravene som følger av pkt. 6, samt gi morselskapet eller holdingselskapet informasjonen som er nødvendig for å tilfredsstillere kravet som følger av pkt. 7. Finanstilsynet vurderer bestemmelsen etter pkt. 2 som ikke relevant for norske institusjoner, og bestemmelsen foreslås derfor ikke gjennomført. Det bes om innspill fra høringsinstansene, hvorvidt det er nødvendig å innføre bestemmelsene i pkt. 2 i artikkel 122a i kapitalkravsforskriften.

§ 27-2 Ekstern rating

CRD III, annek I, pkt. 3a [48/2006/EC annek IX:3 (1c)]

Nytt pkt. 1c supplerer del 3 i annek IX. Bestemmelsen fastslår at kredittstøtte fra institusjonen selv ikke kan hensyntas i kredittvurderingen av institusjonen. I tilfeller, hvor kredittstøtte utstedt av institusjonen selv er hensyntatt ved fastsettelse ratingen, skal verdipapiriseringen behandles som om den ikke var ratet. Det foreslås at bestemmelsen tas inn som ny bokstav d i § 27-2 selv om den nok er lite aktuell.

§ 27-4 Overlappende posisjoner

CRD III, annek I, pkt. 3b (i) [48/2006/EC annek IX:4 (5)]

Deler av endringen av pkt. 5 i annek IX:4 omhandler at institusjonen kan hensynta overlapping av kapitalkravet for spesifikk risiko for posisjoner i og utenfor handelsporteføljen, under forutsetning at institusjonen er i stand til å beregne og sammenligne kapitalkravene for de ulike posisjonene. Finanstilsynet anser at bestemmelsen ikke er relevant

for norske institusjoner. Det foreslås derfor ikke endringer av § 27-4, som følge av den nevnte endringen av direktivet.

Videre innebærer endringen av pkt. 5 i anneks IX:4 at i tilfeller hvor pkt. 1c i anneks IX (foreslått gjennomført i § 27-2, bokstav d) anvendes for posisjoner i ”asset backed commercial papers” kan risikovekten som er tilordnet likviditetsfasiliteten benyttes under visse forutsetninger. Anvendelse av likviditetsfasilitetens risikovekt kan kun benyttes etter tillatelse fra tilsynsmyndighetene. Finanstilsynet anser at bestemmelsen ikke er relevant for norske institusjoner, og foreslår derfor at bestemmelsen ikke gjennomføres.

Det bes om innspill fra høringsinstansene, hvorvidt det er nødvendig å innføre bestemmelsene i pkt. 3 (i) i anneks I i CRD III.

§ 28-1 Konverteringsfaktorer for ikke-ratet likviditetsstøtte

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1 nr 10 a [2006/48/EC anneks IX:4 (13) og (14)]

Endringen av nr 13 og 14 (i 2006/48) innebærer at det ikke lenger er mulighet til å anvende konverteringsfaktor lavere enn 50 %, jf også fortalens nr 2 der det slås fast at konverteringsfaktorene for likviditetsstøtte skal økes. Nr 13 er endret og nr 14 er slettet. Endringen innebærer at § 28-1, 1. ledd, bokstavene a og c må slettes.

§ 28-2 Risikovekter for ratede posisjoner

Gjennomfører CRD III, anneks I, pkt. 3b (ii), (iii) og (iv) [48/2006/EC ,anneks IX:4, pkt. 6]

Endringen i direktivet omhandler risikovekter for re-verdipapiriseringsposisjoner, bestemmelsene foreslås gjennomført et nytt ledd i § 28-2. Endringen i direktivet medfører også at det er nødvendig å endre første ledd, slik at det fremgår at risikovektene som er angitt kun gjelder for verdipapiriseringsposisjoner. Videre foreslås at tabellen for posisjoner med kortsiktig rating slettes, og bestemmelsene for posisjoner med kortsiktig rating videreføres ved nytt tredje ledd som også omfatter ratede re-verdipapiriseringsposisjoner med kortsiktig rating.

§ 29-1 (1) Konverteringsfaktorer for likviditetsstøtte.

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1, nr 10 d [2006/48/EC anneks IX:4, pkt. 3.5.1 og 56]

Se under § 28-1 om behov for å øke konverteringsfaktoren for likviditetsstøtte. Som følge av at i 2006/48 pkt. 3.5.1. og 56 er slettet må § 29-1, 1. ledd slettes.

§ 29-2 Risikovekter for ratede posisjoner

Første ledd

Gjennomfører CRD III, anneks I, pkt 3b (v) og (vi) [2006/48/EC anneks IX:4 (46)]

Pkt. 46 i anneks IX:4 er endret slik at bestemmelsen omfatter både ratede verdipapiriserings- og re-verdipapiriseringsposisjoner, fra tidligere hvor bestemmelsen kun omfattet verdipapiriseringsposisjoner. Pkt. 46 er gjennomført i § 29-2, 1. ledd. Bestemmelsen foreslås tatt inn som et som en utvidelse av tabellen i første ledd, samt ved en endring av teksten, hvor

det fremgår hvilke kolonner som gjelder for henholdsvis verdipapirisering- og re-verdipapiriseringsposisjoner

Andre og femte ledd

Gjennomfører CRD III, anneks I, pkt 3b (vii) [2006/48/EC anneks IX:4 (47)]

Endringen av 2. og 5. ledd, som omhandler verdipapiriseringsposisjoner gjennomfører 2. setning av pkt. 47. Endringen innebærer at det presiseres at kolonne A og B skal benyttes for verdipapiriseringsposisjoner.

Endringen av 2. og nytt 4. ledd, som omhandler re-verdipapiriseringsposisjoner gjennomfører 3. setning av pkt 47.

Tredje ledd

Gjennomfører CRD III, anneks I, pkt 3b (viii) og direktiv 2009/83/EC art 1, nr 10 c [2006/48/EC anneks IX:4 (48)]

Av anneks I, pkt. 3b (viii) i CRD III fremkommer det at pkt. 48 i anneks IX:4 er slettet, jfr. også art 1, nr. 10c i direktiv 2009/83/EC. Endringen i direktivet medfører at § 29-2, 3. ledd må slettes

Fjerde ledd

Gjennomfører CRD III, anneks I, pkt 3b (vii) [2006/48/EC anneks IX:4 (47)]

Endringen av fjerde ledd i gjeldende kapitalkravsforskrift gjennomfører pkt. 47. Pkt. 47 er endret, slik at teksten som omhandler beregning av antall engasjementer for re-verdipapiriseringer, er slettet, og følgelig må tredje setning i § 29-2, 4. ledd, slettes.

§ 29-3 (2) Risikovekter for ikke-ratede posisjoner

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC anneks I nr 3b, pkt xi [2006/48/EC anneks IX:4 (52)]

Pkt. 52 er endret, slik at det fremkommer at risikovekten for re-verdipapiriseringsposisjoner ikke kan være lavere enn 20 %. Pkt. 52 er gjennomført i 2. ledd i § 29-3, og det foreslås at endringen tas inn i denne bestemmelsen.

§ 31-3 (1) Beregningsmetoder og beregningsgrunnlag - ny bokstav c)

Gjennomfører CRD III, art 2 nr 3 [2006/49/EC artikkel 18 (1) bokstav a)]

Artikkel 18 fastsetter kapitalkrav som institusjonene må oppfylle. Endringen i artikkel 18 (1) bokstav a) innebærer at bestemmelsene i direktiv 2006/49/EC vedlegg II nr. 1 til 4, skal komme til anvendelse også for beregning av kapitalkrav for institusjonenes øvrige portefølje. Beregningsgrunnlaget for oppgjørs og motpartsrisiko skal således omfatte institusjonenes samlede portefølje.

Kapitalkravsforskriften §§ 37-1 og 37-2 gjennomfører direktiv 2006/49/EC vedlegg II nr. 1 til 4. Det foreslås at §§ 37-1 og 37-2 gjøres gjeldende også for institusjonenes øvrige portefølje ved å legge til en ny bestemmelse i § 31-3 som fastsetter virkeområde og beregningsgrunnlag for bestemmelser under kapitlet om markedsrisiko.

§ 31-4 Krav til retningslinjer og rutiner

CRD III, anneks II, pkt. 4 [2006/49/EC, anneks VII, del B.]

Anneks VII, del B (Systems and Control), er gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 31-4: I høringsnotatet om kapitalkravsforskriften av 28. april 2006 står det en generell omtale av kravene og deretter følgende angående anneks VII (trading): *"Direktivets anneks VII er omfattende, men det vurderes som lite hensiktsmessig med en detaljert gjennomføring av bestemmelsene"*. Endringene i anneks VII relaterer seg til behandling av verdsetting av mindre likvide posisjoner. Del VIII i "Revisions to the Basel II market risk framework" (Baselkomitéen) av juli 2009 gir retningslinjer for behandling av illikvide posisjoner både i bank- og handelsporteføljen. Illikvide posisjoner og posisjoner uten observerbare markedspriser eller andre observerbare input skal:

- i) være basert på hensiktsmessige systemer og kontroll, og skal inkludere retningslinjer for bruk av ikke-observerbare inputs
- ii) begrense bruk av uobserverbare inputs i "marking to market". "Marking to model" kan kun benyttes dersom "marking to market" ikke er mulig.

Det legges til grunn at bestemmelsene i anneks VII vil være dekket av det generelle kravet til retningslinjer og rutiner i § 31-4 og at det derfor ikke er behov for forskriftsendring.

§ 32-2 Spesifikk risiko - egenkapitalinstrumenter

CRD III, anneks II (1)c [2006/49/EC, anneks I (34) og (35)]

Endringen i nr 34 innebærer at kapitalkravet for spesifikk risiko for egenkapitalinstrumenter i handelsporteføljen er 8 % (fra tidligere 4 %).

Slettingen av det nasjonale valget i nr 35, som ga mulighet til å sette spesifikk risiko til 2 % for porteføljer som tilfredstilte viss vilkår, innebærer ikke noen endringer av kapitalkravsforskriften, ettersom dette ikke er innført i Norge.

§ 32-4 Spesifikk risiko - gjeldsinstrumenter

Første, andre ledd og sjette ledd

Gjennomfører CRD III, anneks II, pkt. 1 (aa), (aa) og (b) [2006/49/EC, anneks I, pkt. 14, 14a (nytt pkt.) og 14b (nytt pkt.) og pkt 16a (nytt pkt.)]

Endringen av punkt 14. i anneks I i direktiv 2006/49/EC medfører at § 32-4, 1. og 4. ledd, må endres slik at det fremkommer at risikovektene kun skal anvendes for gjeldsinstrumenter som ikke er verdipapiriseringsposisjoner. I gjeldende kapitalkravsforskrift ble verdipapiriseringsposisjoner i handelsporteføljen behandlet som et hvilket som helst finansielt instrument, jfr. side 127 (*"...slike investeringer vil i handelsporteføljen bli behandlet som et hvilket som helst finansielt instrument"*) i høringsnotatet av 28. april 2006.

Bestemmelsene (nye pkt. 14 a og b i direktiv 2006/49/EC) omhandler beregning av spesifikk risiko for "correlation trading portefolios", hvor "first order risk" kan "hedges" med likvide produkter. "Correlation trading" relaterer seg til bruk av syntetiske CDO'er. Bakgrunnen for endringen i CRD III er at institusjoner som driver "correlation trading" får en kraftig økning i kapitalkravet ettersom VaR-metode ikke kan benyttes, og ved bruk av standardmetoden, kan ikke eksponeringene "hedges". Finanstilsynet er ikke kjent med at noen norske institusjoner driver eller har drevet med denne type handel, og anser derfor bestemmelsene om "correlation

trading portfolio” for å ikke være relevant, og foreslår å ikke gjennomføre de detaljerte bestemmelsene i kapitalkravsforskriften. At bestemmelsene om ”correlation trading portfolio” ikke gjennomføres, innebærer at pkt. 14a , 14b , deler pkt. 5 , pkt 5l , pkt 10b, bokstav c av CRD III ikke gjennomføres. Det bes om innspill fra høringsinstansene.

Nytt pkt 16a i direktiv 2006/49/EC, medfører at verdipapiriseringsposisjoner i handelsporteføljen får tilsvarende behandling som om posisjonene var plassert i bankporteføljen. Av pkt 14 fremkommer det at det er summen av absoluttverdien (*”regardless of whether they are long or short”*) av de risikovektede posisjonene som er beregningsgrunnlaget. Videre fremkommer det at for andre enn originator vil bruk av ”Supervisory Formula Method” (gjennomført i kapitalkravsforskriftens 29-3, 3. ledd), kreve godkjenning av Finanstilsynet. Bruk av PD- og LGD-verdier i formelen i § 29-3, 3. ledd, etter en av metodene nevnt i ba) krever godkjenning fra Finanstilsynet. Denne metoden er i praksis ikke aktuell for norske institusjoner og detaljene i denne bestemmelsen foreslås derfor ikke spesifisert.

Av pkt. c i pkt. 16 fremkommer det at posisjoner som er gjenstand for risikovekt på 1 250 % etter bestemmelsene i artikkel 122a skal minst ha et tilsvarende kapitalkrav etter denne bestemmelsen. Bestemmelsen foreslås gjennomført ved endring av kapitalkravsforskriften 6. ledd.

Fjerde ledd

Gjennomfører 1b 2009/27/EC [2006/49/EC, annek I, tabell 1 i pkt. 14]

Av direktiv 2009/27/EC fremkommer det at rad 2 (som gjennomfører § 32-4, bokstav b, c, d og e) og rad 3 (som gjennomfører bokstav f i § 32-4) av tabell 1 i pkt. 14 er endret.

Av rad 2 er endringen i siste setning, hvor bestemmelsen nå omfatter foretak som kvalifiserer til risikoklasse 1 (20 %), 2 (50 %) og 3 (100 %), i forhold til tidligere hvor bestemmelsen kun omfattet foretak i risikoklasse 1 og 2. Det foreslås at bestemmelsen gjennomføres ved nytt pkt. 2 i 4. ledd, bokstav a.

Av siste setning i tabell 4, hvor bestemmelsen kun omfatter risikoklasse 4 (100 %) for foretak, i forhold til tidligere hvor bestemmelsen omfattet risikoklasse 3 og 4. Det vurderes at endringen ikke medfører endringer av forskriften ettersom det følger av bokstav f at foretak i risikoklasse 4, skal risikovektes med 100 %.

§ 35-1 Posisjonsrisiko

CRD III, annek II (1) a [CRD 2006/49/EC, annek I, (8) v, tredje ledd]

Av side 150 i høringsnotatet av 28. april 2006 fremkommer det at bestemmelsen om kurvprodukter er gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 35-1. Ny pkt. 8 (v) i annek I i direktiv 2006/49/EC sier at dersom kurvprodukter, hvor kredittderivatet gir dekning av den første frem til den n-te underliggende kreditten, er ratet skal selger av beskyttelse fastsette kapitalkravet for spesifikk risiko ved å benytte ratingen til instrumentet og den tilhørende risikovekten for verdipapiriserte posisjoner. Det vurderes slik at endringen av direktivet ikke medfører endringer av § 35-1. Det er noe usikkerhet knyttet til tolkningene som er gjort av direktivforslaget i denne bestemmelsen. Det bes derfor om innspill fra høringsinstansenes når det gjelder de vurderingene som er gjort.

§ 35-2 Beregning av spesifikk risiko for posisjoner som er sikret med kredittderivater

CRD III, anneks II (1) a og direktiv 2009/27/EC, art 1 nr 1a [CRD 2006/49/EC, anneks I, 8.B]

Behandlingen som følger av gjeldende anneks I, pkt. 8. B, medfører at reduksjonen i kapitalkravet er større jo høyere "n" er i kredittderivater basert på en kurv av underliggende kreditter.

Endringen som er angitt i direktiv 2009/27/EC innebærer at for kredittderivater basert på en kurv av underliggende kreditter, og der kredittbeskyttelsen opphører etter første utløsende hendelse ("First to default") kan institusjonen redusere kapitalkravet for spesifikk risiko tilsvarende det laveste kapitalkravet som tilordnes blant referanse enhetene.

For kurvprodukter der kredittderivatet gir dekning for bare den n-te underliggende kreditten kan kjøperen av beskyttelse benytte en metode tilsvarende den som skal benyttes for "first to default", dvs. laveste kapitalkrav blant referanse kredittene. Kjøper av beskyttelse kan kun redusere kapitalkravet for spesifikk risiko dersom kredittderivatet også gir beskyttelse for 1 til n-1 av de underliggende kredittene eller dersom mislighold har inntruffet for n-1 av de underliggende kredittene.

Det legges til grunn at direktivendringene er tilstrekkelig dekket av § 35-2 og at det derfor ikke er behov for forskriftsendring.

§ 37-3 (2) Motpartsrisiko for derivater mv.

Gjennomfører CRD III, anneks II, pkt. 2 [CRD 2006/49/EC, anneks II, pkt. 7.]

Av høringsnotatet 28. april 2006 fremkommer det av side 154 at anneks II, pkt 7, er gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 37-3, (1) og (4a). Ny tekst i anneks II, pkt. 7: "*.....in which case the figure for potential future credit exposure of the institution shall be limited to the amount of premia which are not yet paid by the entity to the institution*". Beløpet for potensiell fremtidig eksponering er således maksimert til ikke innbetalt "forsikringspremie" i kredittbytteavtalene. Det foreslås å ta inn endringen i direktivet som et tillegg til § 37-3 andre ledd bokstav c.

§ 40-1 (2 og 7). Generelle krav til estimering av VaR

CRD III, anneks II, nr 3 d og i [CRD 2006/49/EC, anneks V (5) c (nytt pkt.) og (10) e]

Iht. nr 5 c skal det anvendes et ensidig konfidensintervall på 99,9 % ved beregning av kapitalkrav iht. kapitalkravsforskriftens § 40-3 (5). Det foreslås å ta inn bestemmelsen i § 40-1, 2. ledd.

Av anneks V, nr. 10, bokstav e, i direktiv 2006/49/EC, fremkommer det at dagens krav til oppdatering av de historiske tidsseriene er hver 3 måned. Bestemmelsen er gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 40-1, 7. ledd. Av pkt. 3 (h) (ii) i CRD III fremkommer det at pkt. 10, bokstav e i anneks V er endret slik at kravet er endret til hver måned.

§ 40-1 (9) Generelle krav til estimering av VaR CRD III, anneks II, nr 3 i [CRD 2006/49/EC, anneks V (10) a]

Pkt. 10a omhandler krav til beregning av stresset VaR. Bestemmelsen er ny og er bl.a. nærmere omtalt i pkt 718 (LXXVi) i ”Revisions to the Basel II market risk framework”⁹ av juli 2009. Intensjonen med beregning av stresset VaR er å replikere beregning av VaR for institusjonens nåværende portefølje i en stresset periode. Input i institusjonens VaR-modell skal kalibreres til en 12 måneders periode med signifikant finansielt stress som er relevant for institusjonens nåværende portefølje. Beregningen av stresset VaR forutsetter 10 dagers tidshorison, og bruk av et 99 % ensidig konfidensintervall. Baselkomitéen anser at en 12 måneders periode i 2007/2008 kan være en slik periode med signifikant finansielt stress. Det presiseres at institusjonene selv må foreta en vurdering med utgangspunkt i nåværende porteføljesammensetning, og vurdere hvorvidt andre perioder kan være mer relevante. Det vil etter hvert bli utarbeidet detaljerte retningslinjer vedrørende beregning av stresset VaR i regi av Ceb. Av siste setning i pkt. 10a fremkommer det at stresset VaR skal beregnes minst ukentlig. Det foreslås å ta inn bestemmelsene i et nytt ledd til § 40-1 (9)

§ 40-3 Spesifikk risiko **Første, tredje og syvende ledd**

Gjennomfører CRD III, anneks II, pkt. 3 (c) [2006/49/EC, anneks V, pkt. 5, pkt 5b (nytt pkt), 5j (nytt pkt).]

Direktivendringene er som følger:

- Eneste endring i pkt. 5 (a)-(f) er endring fra ”*may*” til ”*shall*” i første ledd, og det vurderes at dette ikke medfører endringer av kapitalkravsforskriften § 40-3 (2) (a-f).
- Teksten i anneks V, pkt. 5 hvor det stilles det krav om at virkningen av hendelser som ikke er reflektert i VaR-målet pga at det er utenfor holdingperioden på 10 dager og konfidensintervallet på 99 prosent må tas med i den interne kapitalvurderingen (ICAAP) er fjernet. Endringen innebærer at § 40-3 (3) må slettes.
- Iht. pkt. 5j, kan institusjoner som ikke tilfredsstillir samtlige krav som stilles i direktivet likevel gis tillatelse. Institusjoner som ikke tilfredsstillir samtlige av kravene som stilles til beregning av tillegget i § 40-3, kan likevel gis tillatelse til å fastsette beregningsgrunnlaget ved bruk av intern modell, dersom institusjonen kan dokumentere at beregningsgrunnlaget ikke blir lavere som følge av at institusjonen ikke tilfredsstillir alle kravene. For institusjoner som gis tillatelse etter denne bestemmelsen, skal modellen være gjenstand for årlig vurdering av Finanstilsynet. Det vurderes at direktivendringen ikke medfører endring av kapitalkravsforskriften da dette faller naturlig inn under Finanstilsynets skjønnsutøvelse i arbeidet med godkjenning av interne modeller.
- Etersom bestemmelsene om ”correlation trading portfolio” ikke foreslås gjennomført tar forskriftsforlaget om endring av 7. ledd utgangspunkt i nest siste avsnitt i pkt. 3c i CRD III, hvor det fremkommer at institusjonene som har beregnet kapitalkrav for verdipapiriseringssposisjoner etter bestemmelsene i pkt. 16c i anneks I (som er foreslått gjennomført i § 32-4, 6. ledd) kan velge å ikke inkludere disse posisjonene i modellen. Kapitalkravsforskriftens § 40-3 (7) må følgelig endres.

⁹ <http://www.bis.org/publ/bcbs158.pdf?noframes=1>

Femte ledd

Gjennomfører CRD III, anneks II, pkt. 3 (d) [2006/49/EC, anneks V pkt. 5 a (nytt pkt.) og 5 b (nytt pkt.), 5k (nytt pkt.)]

Direktivendringene er som følger:

- Av pkt. 5 a fremkommer det at dersom institusjoner benytter VaR-metode for beregning av spesifikk risiko, må modellen også ta hensyn til migrasjonsrisiko (tidligere kun misligholdsrisiko).
- Videre følger det av pkt. 5a at muligheten i nåværende § 40-3 (5b) ("*en metode som er i samsvar med standardmetoden eller IRB-metoden*") er tatt bort.
- Endringen som omhandler inkludering av egenkapitalinstrumenter og derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende aktiva gjennomfører deler av teksten i pkt. 5b. Inkludering krever godkjennelse av Finanstilsynet. Bestemmelsen foreslås gjennomført i 5. ledd
- Av pkt. 5 k fremkommer det at tillegget for migrasjon og misligholdsrisiko som kommer i tillegg til kapitalkravet for spesifikk risiko, skal beregnes ukentlig.

Sjette og åttende ledd

Gjennomfører CRD III, anneks II, pkt. 3 (d) [2006/49/EC, anneks V, pkt. 5 d (nytt pkt.), 5 b (nytt pkt.) og 5c (nytt pkt.) og 5 f (nytt pkt.)]

Direktivendringene er som følger:

- Av pkt. 5c forutsettes det kontant risikonivå over en horisont på 1 år, hvilket forutsetter at en gitt posisjon eller posisjoner, hvor mislighold eller migrasjon har forekommet innenfor likviditetshorisonten er rebalansert ved utløpet av likviditetshorisonten. Av pkt. 5 d, fremkommer det at lengden på likviditetshorisonten for en posisjon eller portefølje, skal være minimum 3 måneder. Likviditetshorisonten defineres som den tiden det kreves for å selge posisjonene eller sikre relevant risiko i et stresset marked. Bestemmelsene er gjennomført i 6. ledd bokstav a.
- Bokstav b i 6. ledd i forskriften gjennomfører teksten i nest siste setning i pkt. 5b, som sier at det skal ta hensyn til korrelasjon mellom mislighold og migrasjon.
- Bokstav c i 6. ledd i forskriften gjennomfører teksten i siste setning i pkt 5b, som begrenser hvordan effekten av diversifisering hensyntas i modellen.
- Bokstav c i 6. ledd i forskriften gjennomfører teksten i pkt. 5 f som omhandler posisjoner med ikke-linære egenskaper.
- Iht. pkt. 5 e kan sikringsposisjoner inkluderes ved beregning av tillegget for misligholds- og migrasjonsrisiko etter § 40-3, 5. ledd. Posisjoner kan kun netto regnes dersom de lange og korte posisjonene er i identiske instrumenter. Sikringsposisjoner eller diversifiseringseffekter knyttet til lange og korte posisjoner i ulike instrumenter med samme eller forskjellig utsteder, kan kun godkjennes ved å eksplisitt modellere brutto lange og korte posisjoner i de ulike instrumentene. Institusjonene skal hensynta risikoen som kan oppstå mellom forfall til sikringsposisjonen og endelig forfall til instrumentene, samt basis risiko som kan oppstå ved ulike sikringsstrategier. Bestemmelsen er gjennomført i 8. ledd.

For posisjoner som sikres ved dynamiske sikringsstrategier, kan rebalansering av sikringsposisjonen innenfor likviditetshorisonten (innen minimum 3 måneder) godkjennes under forutsetning av at institusjonen:

- i) velger å konsekvent å modellere rebalansering av sikringsposisjonene.

- ii) kan dokumentere at inkludering av rebalansering av sikringsposisjonene resulterer i bedre risikostyring.
- iii) kan dokumentere at instrumentenes likviditet muliggjør rebalansering i stressede perioder.

§ 40-4 Beregningsgrunnlag

Gjennomfører CRD III, annekst II, pkt. 3 (d) [2006/49/EC, annekst V, pkt. 10b]

Direktivendringene er som følger:

- Det er nødvendig å endre deler av teksten som følge av endringer av forskriftens § 40-3, 5. ledd (Spesifikk risiko), og det foreslås å ta inn beregningsgrunnlaget til tilleggskravet etter § 40-3, 5. ledd, som et eget punkt.
- Fastsettelse av kapitalkravet følger av direktivets pkt. 10 b. Kapitalkravet for VaR og stresset VaR fastsettes etter henholdsvis forskriftens bokstav a og b, og multipliseres med 12,5 for å få beregningsgrunnlaget. Fastsettelse av beregningsgrunnlaget for verdipapiriseringer og tillegget for misligholds- og migrasjonsrisiko som kommer i tillegg til beregningsgrunnlaget for spesifikk risiko gjennomfører hhv. bokstav c og d i pkt. 3 (i) i CRD III ettersom bestemmelsene om ”correlation trading portfolio” er ikke foreslått gjennomført, jfr. tidligere vurderinger. Begge størrelsene multipliseres ikke med 12,5 ettersom de er oppgitt i forskriften som beregningsgrunnlag.
- Endringen av direktivet medfører endringer av § 40-4. Beregningsgrunnlaget for VaR fastsettes på følgende måte:

$$BG_t = 12,5 \cdot \max \left\{ VaR_{t-1}; m_c \cdot \overline{VaR} \right\} \\ + 12,5 \cdot \max \left\{ sVaR_{t-1}; m_s \cdot \overline{sVaR} \right\} + \max \left\{ BG_{\S 40-3(5)}; \overline{BG_{\S 40-3(5)}} \right\} + BG_{\S 32(6)} \cdot$$

hvor,

VaR_{t-1} = Foregående dags VaR-beløp

\overline{VaR} = Gjennomsnitt av de daglige beregnede VaR-beløp for de 60 foregående virkedager

$m_c = m_s$ = Multiplikator med verdi mellom 3 og 4 avhengig av hvor godt institusjonen oppfyller kravene som er nevnt i § 3-2 første ledd, § 3-3 første ledd tredje punktum, § 40-5, § 40-6 og § 48-1 til § 48-5, justert for tilleggsfaktoren etter § 40-7.

$sVaR_{t-1}$ = Siste tilgjengelig beregning av stresset VaR-beløp

\overline{sVaR} = Gjennomsnitt av de ukentlige beregnede stresset VaR-beløp for de 60 foregående virkedager

$BG_{\S 40-3(5)}$ = Siste tilgjengelig beregning av tilleggskravet for migrasjons- og misligholdsrisiko etter § 40-3 (5)

$\overline{BG_{\S 40-3(5)}}$ = Gjennomsnitt av beregnede tilleggskrav for misligholds- og migrasjonsrisiko etter § 40-3 (5) for de 12 foregående ukene

$BG_{\S 32(6)}$ = Summen av de vektete posisjonene etter § 32-4, 6. ledd

§ 40-6 (4) (ny paragraf). Generelle krav til etterprøving (validering)

Gjennomfører CRD III, anneks II, pkt. 3 (d) [2006/49/EC, anneks V, pkt. 5 h (nytt pkt.)]

Bestemmelsen i pkt. 5 (h) omhandler institusjonens uavhengige vurdering av VaR-systemet og validering av modellene, og gjelder særskilt for institusjoner som beregner kapitalkrav etter kapitalkravsforskriftens § 40-3, 5. ledd.

Av pkt. 5h (i) skal institusjonene vurdere modelleringen av korrelasjons- og prisendringer, samt valg av og vektning av systematiske risikofaktorer.

Av pkt. 5h (ii) fremkommer det at institusjonene skal utføre en rekke stresstester, herunder sensitivetsanalyse og scenario analyse, med særskilt fokus på behandlingen av konsentrasjonsrisiko i modellen. Av stresstestene som skal gjennomføres skal testene ikke kun begrenses til historiske hendelser.

Etter pkt. 5h (iii) skal institusjonene gjennomføre kvantitativ validering, herunder benchmarking av modellen. Andre ledd i bokstav 5h sier at metoden for å beregne kapitalkravet etter § 40-3, 5. ledd, skal være integrert del av institusjonens risikostyring av markedsrisiko.

Det vurderes at pkt. 5 h (i) og (iii) er tilstrekkelig dekket av § 40-5 og at det derfor ikke er behov for forskriftsendring.

Pkt. 5 (h) (ii) foreslås inkludert i § 40-5, 2. ledd.

§ 40-7 (1) Særlige krav til etterprøving (ettertesting)

CRD III, anneks II, pkt. 3 (b) og 3 (f) [2006/49/EC, anneks V, pkt. 4 og 8]

Av § 40-7 (1) i dagens regelverk skal institusjonene kunne utføre ettertesting på grunnlag av både faktiske og hypotetiske endringer i porteføljeverdien. Bestemmelsen gjennomførte anneks V (4) i direktiv 49/2006/EC, hvor det var åpnet for at myndighetene kan kreve at institusjonene utfører "backtesting" enten på hypotetiske eller faktiske handelsresultat, eller begge. Av høringsnotatet av 28. april 2006 ble krav om ettertesting både på faktiske og hypotetiske endringer i porteføljeverdien begrunnet med følgende: *"I dagens regelverk er det krav om at testing skal kunne foretas etter begge metoder. Ettersom det har vært et krav om å kunne bruke begge metoder siden regelverket for interne modeller ble innført, og det må antas at institusjonenes kunnskaper om ettertesting har utviklet seg siden direktivet ble innført kan det forventes at dette fortsatt skal gjelde i dag."* Ordlyden i pkt 4 vedrørende krav til ettertesting er endret. Endringen av pkt. 4 i anneks V innebærer at tilsynsmyndighetene skal minimum kreve at institusjonene utfører ettertesting på grunnlag av hypotetiske endringer i porteføljeverdien. Direktivet åpner likevel for å kreve at ettertestingen utføres både på grunnlag av faktiske og hypotetiske endringer. Endringen av direktivet foreslås tatt inn at ved at institusjonene skal utføre ettertesting på grunnlag av hypotetiske endringer i porteføljeverdien, men at Finanstilsynet kan kreve at institusjonene skal i tillegg utføre ettertesting på grunnlag av faktiske endringer.

Av endringen av pkt. 8 følger det at både VaR-beløp og stresset VaR-beløp skal multipliseres med en multiplikator som forhøyes med 0-1 avhengig av resultatene fra ettertestingen. Fastsettelse av multiplikatoren skal imidlertid skje på grunnlag av resultatene fra

ettertestingen VaR-beløp og ikke stresset VaR-beløp. Videre fremkommer det av siste setning i bestemmelsen at multiplikatorens størrelse skal minst vurderes kvartalsvis. Det foreslås å gjennomføre pkt. 8 ved å endre 3. ledd i § 40-7.

§ 43-2 Beregningsgrunnlag

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1, nr 11 [2006/48/EC anneks X:2 (1)]

Korrigerer uheldig bruk av begrepet relevant indikator ved beregningen av i sjablonmetoden for operasjonell risiko. Det vurderes ikke å være behov for å endre forskriften.

§ 44-2 (2) Forhold som skal hensyntas ved fastsettelse av beregningsgrunnlag

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1, nr 12a [2006/48/EC anneks X:3 (14)]

Åpner for at AMA-banker kan operere med et forretningsområde kalt "corporate items" for tap som dekker hele institusjonen.

§ 44-3 (8) Forsikring og andre metoder for overføring av risiko

Gjennomfører direktiv 2009/83/EC art 1, nr 12b [2006/48/EC anneks X:3 (29)]

Presiserer at 20 %-grensen for reduksjon i beregningsgrunnlaget gjelder for bruk av forsikring og andre metoder for overføring av risiko ("other risk transfer methods, ORTM") samlet.

§ 45-5 Ansvarlig kapital

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punkt 43 som gjelder direktiv 2006/48/EC, anneks XII:2, punktene 3 (a) og 3 (b)

Endringen av direktivbestemmelsen innebærer at det nå er spesielt nevnt at det skal gis informasjon om vilkårene som hybridinstrumentene er utstedt på, herunder omfanget av instrumenter med incentiver til innløsning. Det skal også gis informasjon om instrumenter som ikke oppfyller de nye kravene til hybridkapital og som er omfattet av overgangsbestemmelser. Endringen kan gjennomføres ved en endring av kapitalkravsforskriftens § 45-5. Kravene til innsyn i vilkårene som kapitalinstrumentene er utstedt på, gjelder ikke minst instrumentenes evne til å dekke tap ved løpende drift, og de økte kravene til opplysninger om den ansvarlige kapitalen gjør at det også vil være behov for å endre veiledningen til Pilar 3- bestemmelsene, jf. Finanstilsynets rundskriv 27/2007.

§ 45-6 Kapitalkrav.

Gjennomfører CRD III, anneks I, pkt 4a [2006/48/EC anneks XII:2 (9)]

Institusjoner som beregner kapitalkrav iht. pkt. b (handelsportefølje) og c (valutarisiko) skal iht. artikkel 75 i gjeldende direktiv 2006/48/EC offentliggjøre kapitalkravet separat for de to risikoene. Teksten som er lagt til pkt. 9 i anneks XII:2 innebærer at kapitalkravet for spesifikk renterisiko for verdipapiriseringsposisjoner også skal offentliggjøres separat. Det foreslås at bestemmelsen gjennomføres ved endring av § 45-6, 1. ledd, bokstav d.

§ 46-3 Kredittrisiko - IRB-metoden

Endring skyldes ikke direktivending, men det gjøres korrekturering i en henvisning.

§ 46-6 Verdipapirisering.

CRD III, anneks I, pkt. 4b [48/2006/EC Anneks XII:2 (14)]

Direktivendringene er som følger:

- Endringen innebærer at bestemmelsene om offentliggjøring også gjelder for institusjoner som beregner kapitalkrav iht. pkt. 16a i anneks I i direktiv 2006/49/EC (bestemmelser som regulerer behandling av verdipapiriseringsposisjoner i handelsporteføljen, jfr. § 32-4, 6. ledd). Det foreslås ingen endringer i § 46-7 ettersom den endrede teksten av § 32-4 presiserer at verdipapiriseringsposisjoner i handelsporteføljen skal behandles iht. kapitalkravsforskriften del VI, dvs. tilsvarende behandling som posisjoner utenfor handelsporteføljen.
- Nytt bokstav b i pkt. 14 innebærer at institusjonene skal offentliggjøre andre egenskaper knyttet til verdipapiriseringer, herunder likviditetsrisiko. Iht. bokstav c i pkt. 14 skal institusjonene offentliggjøre en beskrivelse av risiko knyttet til de underliggende posisjonene. Det foreslås at bokstav b og c i pkt. 14 gjennomføres som ny bokstav d i § 46-6, 1. ledd.
- Bokstav f i pkt. 14 innebærer at institusjonene skal ha retningslinjer og rutiner for å overvåke endringer i kreditt- og markedsrisiko knyttet til verdipapiriseringer, herunder hvordan underliggende aktiva påvirker verdipapiriseringene og en beskrivelse hvordan rutinene avviker fra tilsvarende rutiner for re-verdipapiriseringer. Det foreslås at bokstav f i pkt. 14 gjennomføres som ny bokstav e i § 46-6, 1. ledd.
- Iht. bokstav g i pkt. 14 skal institusjonene offentliggjøre retningslinjer og rutiner vedrørende bruk av sikring og risikoavdekning for tilbakeholdte verdipapiriserings- og re-verdipapiriseringsposisjoner. Bestemmelsen er kun aktuell for originator. Det foreslås å gjennomføre bestemmelsen som ny bokstav f i § 46-6, 1. ledd.
- Ny tekst i bokstav h i pkt. 14 innebærer at institusjoner skal, i tillegg til å offentliggjøre en beskrivelse av metodene som benyttes, offentliggjøre hvilken metode som benyttes for hvilke verdipapiriseringer. Dette er dekket av kapitalkravsforskriftens § 46-6, 1. ledd, bokstav c.
- Etter pkt. 14 bokstav i skal institusjonene offentliggjøre hvilke spesialforetak som institusjonen benytter for å verdipapirisere tredjeparts-eksponeringer. Institusjonene skal også offentliggjøre eksponering, separat for poster på og utenom balansen, institusjonen har på spesialforetakene. Videre skal institusjonene offentliggjøre en oversikt over hvilke selskaper som institusjonene administrerer eller rådgir, og som har investert i enten verdipapiriseringsposisjoner som rapporterende institusjon har utstedt eller i spesialforetaket hvor rapporterende institusjon er sponsor. Det legges til grunn at endringen er tilstrekkelig dekket av § 46-6 (1) g og det derfor ikke er behov for forskriftsendring.
- Iht. j (v) i pkt. 14 skal institusjonene offentliggjøre hvordan aktiva som avventer verdipapirisering verdsettes, samt hvorvidt posisjonene er plassert i bank- eller handelsporteføljen. Institusjonene skal offentliggjøre iht. j (vi) retningslinjer og rutiner vedrørende balanseføring av forpliktelser som kan oppstå som følge av inngåtte

kontrakter. Bestemmelsene er foreslått gjennomført som et nytt pkt. i bokstav d i § 46-6, 1. ledd.

- Institusjonene skal offentliggjøre en beskrivelse av vesentlige endringer i de kvantitative offentliggjøringskravene som følger av n til q i pkt. 14 siden forrige rapporteringstidspunkt. Direktivbestemmelsen er foreslått gjennomført som ny bokstav p.
- Bokstav n (i) i pkt. 14 er endret, slik at samlet utestående engasjementer for verdipapiriseringer, hvor institusjonen kun opptrer som sponsor også skal offentliggjøres. Ettersom gjeldende forskriftstekst ikke presiserer hvem som omfattes av bestemmelsen, vurderes det at endringen ikke medfører endring av § 46-6, 1. ledd, bokstav f.
- Iht. bokstav o (i) i pkt. 14 skal det tilhørende kapitalkravet for verdipapiriserings- og re-verdipapiriseringsposisjoner offentliggjøres. Kapitalkravet skal videre fordeles på risikovekter eller inndeles i intervall på grunnlag av posisjonens kapitalkrav. Det foreslås ingen endring av § 45-6, 1. ledd, bokstav d. I tråd med detaljeringsgraden i kapitalkravsforskriften foreslås det ikke å gjennomføre bestemmelsen.
- Teksten i bokstav o (ii) i pkt. 14 er ny. Bestemmelsen sier at samlede utestående re-verdipapiriseringsposisjoner som er tilbakeholdt eller kjøpt skal offentliggjøres både før og etter sikkerhetsstillelse. Videre skal offentliggjøringen av informasjon om eksponeringen mot garantistene fordeles enten på grunnlag av garantistens kredittverdighet eller navn. Endringen foreslås gjennomført som ny bokstav j i § 46-6, 1. ledd.
- Etter bokstav p i pkt. 14 skal institusjonene offentliggjøre informasjon om beløpene for hhv. misligholdt og bokførte tap i porteføljen av verdipapiriserte aktiva og øvrig portefølje i perioden. Bestemmelsen foreslås gjennomført som nytt pkt 6 i bokstav g.
- For posisjoner som plasseres i institusjonens handelsportefølje, skal totalt samlet verdi inndeles i syntetisk og tradisjonell verdipapirisering. Bestemmelsen foreslås gjennomført ved endring av § 46-7, bokstav f. Det vurderes at det ikke er nødvendig med endringer kapitalkravsforskriftens § 45-6, bokstav d.

§ 46-7 Posisjons-, valuta-, og varerisiko – VaR-metode.

CRD III, anneks I, pkt. 4a. og 2009/83/EC, pkt. 13d og e [48/2006/EC Anneks XII:2 (10)]

Pkt. 13, bokstav d og e, i direktiv 2009/83/EC tilsvarer hhv. bokstav d (i) og f i pkt. 4a i CRD III. Bestemmelsene nedenfor er omtalt med utgangspunkt i bestemmelsene i CRD III.

I pkt. 10 i anneks XII:2 er bokstav a pkt. (ii) et nytt pkt., samt bokstav d-e er nye punkter. Endringene i offentliggjøringskravene for institusjoner som benytter VaR-metode for beregning av kapitalkrav for markedsrisiko er relatert til endringene i anneks V, pkt. 5a og 5l i direktiv 2006/49/EC, samt endringene i anneks V som omhandler stresset VaR. Anneks V, pkt. 5a, omhandler kapitalkravet som kommer for misligholds- og migrasjonsrisiko for gjeldsinstrumenter som kommer i tillegg til beregningsgrunnlaget for spesifikk risiko og som

er foreslått gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 40-3, 5. ledd. Anneks V, pkt. 51, omhandler bestemmelsene om ”correlation trading portefolio” som er ikke foreslått gjennomført i kapitalkravsforskriften, jf. tidligere vurderinger.

Iht. kapitalkravsforskriftens § 46-6, 1. ledd, bokstav e skal institusjoner offentliggjøre kravet for posisjonsrisiko. Pkt. 10 d (iii) og 10 e i anneks XII:2 innebærer at institusjoner som beregner kapitalkrav etter § 40-3, 5. ledd, skal offentliggjøre det beregnede kapitalkravet og beløpet. Det foreslås at endringen gjennomføres som endring i bokstav c her, og at det ikke er nødvendig med endringer av § 45-6, 1. ledd, bokstav e. Det presiseres at offentliggjøringen etter ny bokstav c og d i § 46-7, skal oppfylles ved at institusjonene offentliggjør informasjonen slik den foreligger ved utløpet av rapporteringsperioden, samt hvordan størrelsene har utviklet seg gjennom rapporteringsperioden.

Iht. pkt. a (ii) skal institusjonene som fastsetter beregningsgrunnlag iht. § 40-3, 5. ledd offentliggjøre en beskrivelse av metodene som er benyttet og av risikoene som modellen måler, samt en beskrivelse av hvordan modellen er i overensstemmelse med kravene som stilles. Videre skal institusjonene offentliggjøre en beskrivelse av hvordan likviditetshorisonten for posisjoner fastsettes, samt en beskrivelse av metodene som benyttes i forbindelse med validering av modellen. Bestemmelsen foreslås gjennomført som ny bokstav f i § 46-7.

Pkt. 10 f omhandler offentliggjøringskravene knyttet til ettertesting. Bestemmelsen foreslås gjennomført ved endring av bokstav d i § 46-7.

§ 49-2 Overgangsordninger

Gjennomfører direktiv CRD II, art 1 nr 30 [2006/48/EC art 122a (8)]

Artikkel 122a skal ikke gjelde for verdipapiriseringer med utstedelsesdato tidligere enn 2011, men f.o.m. 2014 skal bestemmelsene også gjelde for verdipapiriseringer med utstedelsesdato før 2011, dersom nye underliggende engasjementer er lagt til eller blitt erstattet. Bestemmelsen foreslås gjennomført i kapitalkravsforskriftens § 49-2, 12. ledd.

3 Beregningsforskriften

3.1 Bestemmelser om hybridkapital, jf. ny § 3b i beregningsforskriften

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punktene 7b, 8-10, 12, 13 og 37 og CEBS' retningslinjer om hybridkapital [2006/48/EC, artikkel 61(1), ny artikkel 63a, 63(2), artikkel 66 og artikkel 154 nye punkter 8 og 9]

3.1.1 Innledning

Det er med CRD II innført egne direktivbestemmelser om hybridkapital. Nærmere angitte hybridinstrumenter kan medregnes i institusjonens kjernekapital sammen med "ren" kjernekapital (typisk aksjekapital og annen egenkapital). Endringen innebærer at hybridkapitalen kan utgjøre en større andel av kjernekapitalen enn etter dagens norske regelverk, men samtidig økes kvalitetskravene til hybridkapitalen.

Direktivbestemmelsene skal være gjennomført i nasjonal lovgivning innen 31. oktober 2010 og i kraft fra 31. desember 2010. Kapitaldekningsdirektivene har fra før ikke hatt bestemmelser om hybridkapital. Det er derfor store forskjeller mellom europeiske land med hensyn til hva som godkjennes som hybridkapital og omfanget som tillates medregnet i kjernekapitalen. Direktivbestemmelsene er overordnede og de mer detaljerte bestemmelsene følger av retningslinjer fra CEBS 10. desember 2009 om hvordan direktivbestemmelsene om hybridkapital skal forstås. Det følger av pressemeldingen 10. desember 2009 fra CEBS at det forventes at retningslinjene skal være gjennomført i nasjonalt regelverk innen 31. desember 2010. Når det skal fastsettes bestemmelser om hybridkapital i beregningsforskriften, må disse derfor i tillegg til å innføre bestemmelsene i direktivet, gjennomføre deler av CEBS' retningslinjer om hybridkapital på de områdene hvor direktivbestemmelsene ikke er tilstrekkelig detaljerte.

Bestemmelsene om hybridkapital i beregningsforskriften kan fastsettes med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a siste ledd og § 2b-4 tredje ledd. Det følger av § 2-9a siste ledd at departementet i forskrift kan fastsette bestemmelser om hva som skal regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. I henhold til bestemmelsen i § 2b-4 tredje ledd kan departementet i forskrift gi nærmere regler for finansinstitusjoner om fondsobligasjonskapital, jf. kgl. res. 19. juni 2009 nr. 677.

Direktivbestemmelsene om hybridkapital i CRD II gjelder for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Når det gjelder forsikringsselskap, er det ikke fastsatt tilsvarende detaljerte bestemmelser om hybridkapital for forsikringsselskapene i Solvency II direktivet. CEIOPS har i råd til Kommissjonen om ansvarlig kapital, oversendt 10. november 2009, anbefalt at det ikke tillates medregnet mer hybridkapital i kjernekapitalen enn 20 pst. I forslaget til gjennomføringsbestemmelser, "Level 2 Implementing Measures on Solvency II, Own Funds – classification and eligibility", går CEIOPS videre inn for at hybridkapital som medregnes i kjernekapitalen, skal kunne konverteres eller skrives ned i krisesituasjoner for å øke nivået av egenkapital. CEIOPS tilrår likevel at gjennomføringsbestemmelsene til

Solvency II direktivet utformes slik at det ikke blir unødige forskjeller mellom bank- og forsikringsregelverkene.

Finanstilsynet mener det ikke er grunn til å ha forskjellige bestemmelser om hybridkapital for banker og forsikringsselskaper. Grensene i CRD II for inkludering av hybridkapital i kjernekapitalen er vide, men ved praktiseringen av de nye bestemmelsene vil Finanstilsynet legge opp til å kreve en meget god dekning av ren kjernekapital (kjernekapital eksklusive hybridkapital) for å tillate utstedelse av hybridkapital. Det er foreløpig ikke fastsatt gjennomføringsbestemmelser til Solvency II- direktivet om ansvarlig kapital. Det foreslås derfor at bestemmelsene om hybridkapital i beregningsforskriften som fastsettes for å innføre bestemmelsene om hybridkapital i CRD II, inntil videre også gjøres gjeldende for forsikringsselskapene.

Baselkomitéen har 17. desember 2009 sendt på høring forslag om å styrke banksektorens robusthet med høringsfrist 16. april 2010. I høringsforslaget ”*Strengthening the resilience of the banking sector*” går komitéen blant annet inn for å øke kvaliteten på den ansvarlige kapitalen ved å fastsette et minstekrav til kjernekapitalen hvor ikke hybridkapital inngår (ren kjernekapital) og hvor fradragene i kjernekapitalen gjøres. Det foreslås også flere fradrag enn tidligere; blant annet slik at det gjøres fradrag for flere balanseposter enn før som ikke har verdi ved avvikling. Kapitalkravene vil etter forslaget bestå av et minstekrav til ren kjernekapital (Common Equity), et minstekrav til kjernekapital (Tier 1 Capital) og et minstekrav til ansvarlig kapital (Total Capital). Baselkomitéen går inn for å øke kravet til ren kjernekapital, men ønsker ikke å fastsette minstekravene til ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital før det er gjennomført nærmere beregningsstudier. Med hensyn til hybridkapital foreslår Baselkomitéen ikke lenger å tillate instrumenter med incentiver til tilbakebetaling, slik som for eksempel renteøkning (step-ups) knyttet til tilbakebetalingstidspunkter (calls).

Disse forslagene fra Baselkomitéen har sin parallell i CRD IV fra 26. februar 2010.

3.1.2 Begrensningen i adgangen til å medregne hybridkapital, jf. § 9 første ledd, nye bokstaver e og f og annet ledd

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punktene 8 og 12 og CEBS’ retningslinjer s. 24-26 og s. 28 [artikkel 66 i direktiv 2006/48/EC]

Det er med bestemmelsene i CRD II om hybridkapital satt begrensninger for medregning av de ulike kategoriene av hybridkapital i kjernekapitalen. Bestemmelsene om grensene er fullharmoniseringsbestemmelser som følge av at det med CRD II gjennomføres en endring i artikkel 61 i direktiv 2006/48/EC slik at det ikke lenger er anledning for medlemsstatene til å fastsette lavere grenser for ulike kapitalelementer. De enkelte lands tilsynsmyndigheter vil imidlertid kunne sette krav til nivået av ren kjernekapital (kjernekapital eksklusive hybridkapital) som en institusjon må ha for å kunne utstede hybridkapital. Det vises til at prosessen etter pilar 2 for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil også omfatter sammensetningen og fordelingen av den ansvarlige kapitalen, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b.

Gjennom bestemmelsene om grenser for hybridkapitalen på henholdsvis 15 pst., 35 pst. og 50 pst. gjøres det en inndeling av hybridkapitalen etter kvaliteten på instrumentene, og slik at det samlede omfanget av hybridkapital begrenses til 50 pst. Grensene for medregning av hybridkapital etter nye regler blir derved mye høyere enn den grensen på 15

pst. som i dag gjelder for fondsobligasjoner opptatt i markedet. Imidlertid økes samtidig kvalitetskravene til hybridkapitalen ved at det innføres en bedre tapsmekanisme for fondsobligasjonene enn etter gjeldende regler. Det må også etter de nye reglene fremgå av hybridkapitalavtalen at Finanstilsynet kan stoppe utbetalingen av renter av hensyn til institusjonens soliditet eller finansielle situasjon.

Det følger av direktivbestemmelsen om grenser for hybridkapitalen at tilsynsmyndighetene kan samtykke i at grensene overskrides. Adgangen til overskridelser gjelder i særlige tilfeller og for en tidsbegrenset periode, og det understrekes i retningslinjene fra CEBS at unntakstilfellene ikke vil omfatte fusjoner og oppkjøp med mindre strukturendringen har sammenheng med en ønsket redningsaksjon for en institusjon. Unntaksbestemmelsene gjelder også i forhold til de andre begrensningene for sammensetningen av den ansvarlige kapitalen.

Det skal ved beregning av grensene for hybridkapitalen gjøres fradrag for kjernekapitalfradragene, men ikke for fradragene som gjøres 50 pst. i kjernekapitalen og 50 pst. i tilleggskapitalen. Det er ikke gitt bestemmelser om fradragene og tilleggene i den ansvarlige kapitalen som gjøres i forhold til IFRS, men det legges til grunn at disse korrigeringsene skal være gjort ved beregning av grensene slik det er gjort i forhold til grensene for tilleggskapitalen og grensene for tidsbegrenset ansvarlig lånekapital etter beregningsforskriften. En grunn til at det ikke er vist til korrigeringsene som gjøres i forhold til IFRS i direktivbestemmelsene kan være at fradragene hovedsakelig følger av retningslinjer fra CEBS og ikke av direktivbestemmelser.

Bestemmelsene om grenser foreslås tatt inn som en endring av paragraf 9 i beregningsforskriften. Det er etter at begrensingsreglene sist ble endret, innført et nytt kjernekapitalfradrag for livsforsikringsselskap i § 7 første ledd bokstav s, og reglene om begrensninger foreslås justert slik at også dette kjernekapitalfradraget omfattes.

3.1.2.1 Kvalitetskrav til hybridkapitalen

Med direktivbestemmelsene om hybridkapital er det satt kvalitetskrav til hybridinstrumentene som skal kunne inngå i kjernekapitalen. Kvalitetskravene som er satt, gjelder instrumentenes varighet, fleksibilitet med hensyn til å utbetale rente og hybridkapitalens evne til å dekke tap ved løpende drift og ved avvikling.

3.1.2.1.1 Varighet, jf. § 3b, annet ledd, tredje og fjerde strekpunkt

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punktene 7b, 9 og 10 og CEBS' retningslinjer s. 9-15 [artikkel 63a (2) og 63 (2) bokstav a i direktiv 2006/48/EC]

Varighet er viktig for å sikre at kapitalen er til stede og kan benyttes når det er behov for den. Når det gjelder instrumentenes varighet, følger det av artikkel 63a, punkt 2 i CRD II at hybridinstrumenter som skal kunne godkjennes som kjernekapital, ikke må kunne kreves tilbakebetalt etter krav fra kreditor. Institusjonen må heller ikke kunne tilbakebetale eller kjøpe tilbake hybridkapital uten etter samtykke av Finanstilsynet.

Bestemmelsene om varighet er forskjellige for de tre typene av hybridinstrumenter med forskjellige grenser for medregning. Instrumentene med høyest kvalitet, og som kan medregnes med inntil 50 pst. av kjernekapitalen, kan ikke innløses, men må konverteres til ordinære aksjer, eller til tilsvarende instrumenter utstedt av institusjon som ikke er

aksjeselskap, ved brudd på kapitalkravet eller dersom tilsynsmyndighetene finner det nødvendig av hensyn til institusjonens soliditet eller finansielle situasjon.

Det har vært lagt vekt på at instrumenter som er pliktig konverterbare etter noen få år, for eksempel tre år, er vanlige i det europeiske markedet. Slike pliktig konverterbare instrumenter vil kunne tilpasses direktivkravene dersom vilkårene suppleres med en bestemmelse om at instrumentene også er pliktig konverterbare i situasjoner som nevnt.

Hybridinstrumenter med moderat incentiv til tilbakebetaling skal være begrenset til 15 pst. av kjernekapitalen. Det samme gjelder hybridinstrumenter med fastsatt løpetid på minimum 30 år hvor kravet om tilbakebetaling kan suspenderes. Grensen gjelder for instrumentene samlet. Dersom instrumentene har moderate incentiv til tilbakebetaling, skal slike incentiv etter artikkel 63a, punkt 2 tidligst kunne benyttes 10 år etter utstedelsesdagen og for hybridkapital med fastsatt løpetid, bare på avtalt forfallstidspunkt. Hybridkapital som kan medregnes innenfor 35 pst.- grensen, kan ha bestemmelser om tilbakebetalingsrett (call) for institusjonen forutsatt at det ikke er incentiver til tilbakebetaling i tilknytning til tidspunktene (pure call) og institusjonen ved opptak av kapitalen ikke skaper inntrykk av at tilbakebetalingsretten vil bli benyttet. Første tilbakebetalingstidspunkt kan for instrumentene innenfor grensene på 15 pst. og 35 pst. tidligst være 5 år etter utstedelsesdagen, jf. blant annet artikkel 63a, punkt 2 i CRD II.

Det er i retningslinjene fra CEBS om hvordan direktivbestemmelsene skal forstås gitt nærmere bestemmelser om hva som skal regnes som moderate incentiver til tilbakebetaling. Alle forhold som skaper en forventning om at hybridkapitalen vil bli tilbakebetalt på tidspunkt for institusjonens tilbakebetalingsrett, regnes som incentiver til tilbakebetaling. Incentiver til tilbakebetaling kan for eksempel være en renteøkning, en økning av innløsningskursen eller en rett til konvertering (Principal Stock Settlement) til utvannende kurs, som vil bli benyttet hvis kapitalen ikke blir tilbakebetalt på fastsatt tidspunkt. CEBS' retningslinjer om incentiv til innløsning er detaljerte og det foreslås derfor at Finanstilsynet fastsetter nærmere regler om hva som skal regnes som moderat incentiv til tilbakebetaling, jf. § 3b, første ledd, bokstav a ii). Finanstilsynet har med rundskriv 2/2001 opplyst om revidert praksis for maksimal renteøkning og innløsningsrett for ansvarlige lån. Finanstilsynet ser det som hensiktsmessig å endre dette rundskrivet slik at det også omfatter hybridkapital, og slik at de nærmere retningslinjene om incentiv til tilbakebetaling som Finanstilsynet vil legge til grunn i sin tilsynspraksis, formidles til institusjonene.

Det er med CEBS' retningslinjer også gitt nærmere bestemmelser om tilsynsmyndighetenes godkjenning av innfrielse og tilbakekjøp av hybridkapital. Finanstilsynet har med rundskriv 21/2001 opplyst om Finanstilsynets praksis for godkjenning av førtidig nedbetaling av ansvarlig lånekapital. Finanstilsynet ser det som hensiktsmessig å endre rundskriv 21/2001 slik at det også reflekterer CEBS' retningslinjer om tilbakebetaling og tilbakekjøp av hybridkapital.

3.1.2.1.2 Fleksibilitet med hensyn til å utbetale rente, jf. § 3b annet ledd, femte og sjette strekpunkt.

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punkt 10 og CEBS' retningslinjer s. 15-19 [artikkel 63a (3) i direktiv 2006/48/EC]

Fleksibilitet med hensyn til å utbetale rente øker institusjonens kapasitet til å klare å gjennomgå en periode med tap ved løpende drift. I henhold til artikkel 63a (3) skal

institusjonen ha mulighet til å la være å betale rente på hybridkapital i en ikke tidsbegrenset periode dersom dette er nødvendig. Det skal ikke skje noen form for renteakkumulering. Kravet på utbetaling av renter skal bortfalle ved brudd på kapitalkravet eller kjernekapitalkravet. Det fremgår videre av artikkel 63a (3) at tilsynsmyndighetene må kunne stoppe renteutbetalinger dersom dette vurderes som nødvendig av hensyn til institusjonens soliditet eller finansielle situasjon. Finanstilsynets adgang til å pålegge en institusjon å stoppe renteutbetalingen på hybridkapital, må fremgå av hybridkapitalavtalen.

Ifølge artikkel 63a (3) skal institusjonen dersom tilsynsmyndighetene gir pålegg om stopp i betalingen av renter på hybridkapitalen og institusjonen ikke er i brudd med kapitalkrav, i stedet kunne benytte egne utstedte aksjer eller tilsvarende instrumenter som betaling. Bestemmelsen foreslås gjennomført gjennom en bestemmelse i femte strekpunkt i annet ledd i forslaget til ny paragraf 3b i beregningsforskriften. CEBS har i retningslinjene vedrørende hybridkapital fastsatt nærmere vilkår for alternativ betaling med aksjer og tilsvarende instrumenter. Vilråene skal først og fremst sikre at institusjonen kan betale direkte med aksjer og tilsvarende instrumenter og at institusjonen ikke skal være forpliktet til å utstede nye aksjer eller tilsvarende instrumenter for å dekke tapet dersom eierne av hybridkapitalen ved etterfølgende salg får et lavere kontantbeløp for aksjene eller de tilsvarende instrumentene enn rentebetalingsen som er stoppet. Bestemmelsene om alternativ betaling i retningslinjene fra CEBS er detaljerte og det foreslås derfor at det inntas en bestemmelse i beregningsforskriften om at Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler om alternativ betaling. Finanstilsynet mener bestemmelsene i CEBS' retningslinjer bør gjennomføres ved en endring av Finanstilsynets rundskriv 2/2001 slik at rundskrivet også omhandler alternativ betaling av rente med aksjer eller tilsvarende instrumenter.

Det er vanlig at avtaler om hybridkapital inneholder vilkår om at utbetaling av utbytte gir plikt til betaling av renter på hybridkapitalen (dividend pusher). Siden utbetalingen av utbytte til aksjonærene og renter på hybridinstrumentene oftest ikke skjer samtidig, vil det etter at utbytte er utbetalt, men før rentene på hybridkapitalen skal utbetales kunne oppstå store tap i institusjonen slik at tilsynsmyndighetene vil velge å gi pålegg om stopp i betalingen av renter på hybridkapitalen eller institusjonen kommer i brudd med kapitalkravet. Ratingbyrået Fitch har påpekt at vilråene i eksisterende hybridavtaler i blant annet Europa i en del tilfeller er for svake og at bestemmelsene om at betaling av utbytte gir plikt til utbetaling av renter (dividend pushers) i noen avtaler er inntatt i en slik form at kravet på utbetaling av renter vil kunne gjelde foran eventuelle krav om stopp i rentebetalingsen. Dette dreier seg om avtalevilkår som skal sikre hybrideierne bedre prioritet enn aksjonærene slik at de alltid skal få utbetalt renter når det innenfor en tilbakelagt periode på for eksempel ett år er utbetalt utbytte til aksjonærene.

Behovet for avgrensning av situasjonene hvor utbetaling av utbytte gir plikt til utbetaling av rente omtales i retningslinjene fra CEBS. Noen land, som FSA i Storbritannia, har som følge av den juridiske usikkerheten rundt avtalevilkårene, vedtatt å forby "dividend pushers" i hybridavtaler, og tillater bare "dividend stoppers" som innebærer at det ikke kan utbetales utbytte til aksjonærene hvis ikke hybrideierne har fått utbetalt renter innenfor en bestemt tilbakelagt tidsperiode. De fleste EU-landene tillater likevel "dividend pushers", og CEBS' retningslinjer fastsetter derfor at det må fremgå uttrykkelig av avtalevilkårene at kravet om å stoppe renteutbetaling også gjelder i situasjonene hvor utbetaling av utbytte har gitt plikt til utbetaling av rente. CEBS tilrår også at utbetalingen av utbytte til aksjonærene i form av aksjer ikke skal gi plikt til utbetaling av rente på hybridkapitalen, siden aksjonærene i slike

tilfeller bare omfordeler kapitalen mellom annen egenkapital og aksjekapital ved å fordele verdien på flere aksjer.

Finanstilsynet mener det er viktig å begrense plikten til rentebetaling og foreslår at CEBS' retningslinjer om "dividend pushers" tas inn som del av en ny paragraf 3b i beregningsforskriften og slik at bestemmelsen gjøres tilsvarende gjeldende for utbytte på egenkapitalbevis.

3.1.2.1.3 Evne til å dekke tap ved løpende drift ("going concern") – hybridkapital som medregnes med inntil 15 pst. eller 35 pst., jf. § 3b, annet ledd, syvende, åttende og niende strekpunkt.

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punkt 7b, 9, og 10 og CEBS' retningslinjer s. 19-24 [artikkel 63a (4) og 63 (2) bokstav d i direktiv 2006/48/EC]

Evnen til å dekke tap ved løpende drift er helt avgjørende for kvaliteten på den ansvarlige kapitalen. Kapital som dekker tap ved løpende drift øker institusjonens mulighet til å komme igjennom en periode med store tap og ved å skrive ned kapitalen slik at tapene dekkes, økes en institusjons mulighet til å få gjennomført en nødvendig rekapitalisering.

Bestemmelsene i CRD II om hybridinstrumentenes evne til å dekke tap ved løpende drift er overordnede, og det er i direktivbestemmelsen vist til at instrumentene skal ha en hensiktsmessig mekanisme for å dekke tap og ikke hindre rekapitalisering slik som fastsatt av CEBS i nærmere retningslinjer, jf artikkel 63a (4). Når bestemmelsen om evne til å dekke tap skal gjennomføres i beregningsforskriften, vil det derfor i større grad enn innenfor de andre områdene være nødvendig å gjennomføre deler av retningslinjene fra CEBS.

Det er en forskjell på detaljeringsgraden med hensyn til bestemmelsene i direktivet om evnen til å dekke tap, og om instrumentenes varighet. Dette kan skyldes at det fra før er en ulik grad av harmonisering innenfor områdene ved at mange av bestemmelsene om varighet er ensartede, mens det er store forskjeller med hensyn til instrumentenes evne til å dekke tap ved løpende drift. En betydelig andel av utstedt hybridkapital i Europa har i dag ikke vilkår om at instrumentene skal kunne skrives ned eller konverteres for å dekke tap ved løpende drift. En gjennomføring av retningslinjene fra CEBS om evne til å dekke tap vil derfor øke kvaliteten på kapitalen i mange land og føre til en større grad av harmonisering av bestemmelsene mellom landene.

Det følger av retningslinjene fra CEBS at hybridinstrumenter må inneholde en tapsmekanisme som gjør rekapitalisering mer sannsynlig ved at mulige, fremtidige utbetalinger til eierne av hybridkapital reduseres på et utløsende nivå som er forsvarlig og tidlig nok. Eksempler på tapsmekanismer er nedskrivning av hybridkapitalen med endelig virkning, midlertidig nedskrivning av hybridkapitalen og konvertering av hybridkapitalen til ordinær aksjekapital eller tilsvarende kapital utstedt av institusjon som ikke er aksjeselskap. Dekning av tap pari passu med aksjonærene gjennom nedskrivning og oppskrivning av hybridkapitalen, anses som en relevant mekanisme. Det anbefales at nedskrivning eller konvertering kan skje i en situasjon hvor tap fører til en betydelig forverring av institusjonens soliditet eller finansielle situasjon. Nedskrivning eller konvertering må helt sikkert kunne skje dersom tapene er så betydelige at institusjonen er i ferd med å bryte kapitalkravet og institusjonen ikke har mulighet til å utstede ny aksjekapital eller kapital av tilsvarende kvalitet. Det følger videre av

retningslinjene at tapsmekanismen skal være den samme for hybridkapital som kan inkluderes innenfor 15 pst. grensen som for instrumentene innenfor 35 pst. grensen.

Finanstilsynet foreslår at det åpnes for både nedskrivning og konvertering til aksjekapital, men antar at nedskrivning/oppskrivning vil være den mest aktuelle mekanismen, jf. blant annet bestemmelsen i aksjelovene § 11-2 om frist for bruk av retten til å kreve aksjer utstedt. Det tilrås videre at en nedskrivning av hybridkapitalen skjer pro rata med tap av annen egenkapital og med eventuell nedskrivning av aksjekapitalen. Ved en pro rata nedskrivning fordeles tapene etter størrelsen på hybridkapitalen i forhold til summen av aksjekapital og annen egenkapital. Finanstilsynet legger til grunn at nedskrivningen bør skje med endelig virkning dersom hele aksjekapitalen er tapt. Hvis ikke hele aksjekapitalen er tapt, tilrås det at hybridkapitalen skrives opp ved tilordning av en andel av fremtidige resultater tilsvarende hybridkapitalens andel av kjernekapitalen etter nedskrivning (pro rata oppskrivning). Det samme gjelder i forhold til tilsvarende kapital i institusjon som ikke er aksjeselskap.

Ved pro rata oppskrivning deler eierne av hybridkapital fremtidig overskudd med aksjonærene ut i fra andel av kapitalen og bør ikke i tillegg ha krav på rente etter avtalt rentesats. Institusjonen vil imidlertid ved å redusere beløpet som benyttes til oppskrivning, kunne benytte deler av den andelen av resultatet som tilsvarende hybridkapitalens andel, til å utbetale rente. Når hybridkapitalen er fullt skrevet opp, har eierne av hybridkapitalen igjen krav på rente etter låneavtalens bestemmelser om rentesats, men får ikke lenger noen andel av overskuddet.

En pro rata oppskrivning vil innebære en kvalitetsforbedring av hybridkapitalen i forhold til dagens fondsobligasjoner. Nedskrivningsreglene skal etter direktivbestemmelsen være slik at en rekapitalisering ikke hindres. Finanstilsynet mener dagens regler om oppskrivning av fondsobligasjonskapitalen før aksjekapitalen betjenes, ikke helt vil oppfylle kravet etter direktivet. Det vises til at investorer i en eventuell "kriseemisjon", får redusert sine muligheter til avkastning når hybridkapitalen skal skrives opp først. I krisetider vil det være høyere krav til avkastning for å påta seg risiko, og det forholdet at tapet bare er midlertidig skrevet av og veltes over på aksjonærene, vil gjøre det vanskeligere å hente inn ny aksjekapital.

Ved vurderingen av når nedskrivnings- eller konverteringsplikt skal foreligge, mener Finanstilsynet at det må tas hensyn til at institusjonen under pilar 2 er pålagt å ha ekstra kapital i forhold til minimumskravet. Ved et nivå på mindre enn 5 pst. kjernekapital vil institusjonen kunne ha kommet under pilar 2 kravet og være svært nær minimumsnivået for pilar 1 kravet. Finanstilsynet har vurdert om nivået kan fastsettes slik at det kan varieres, men mener nivået bør tallfestes slik at kontraktsvilkårene blir klarere.

Etter gjeldende regler skal fondsobligasjonskapital kunne skrives ned pro rata med aksjekapitalen dersom kjernekapitalen faller under 5 pst. eller kapitaldekningen faller under 8 pst. Bestemmelsen er noe uklar. Henvisningen til aksjekapitalen kan forstås slik at kapitalen ikke kan skrives ned før aksjekapitalen skrives ned. Nedskrivningsbestemmelsen er aldri blitt benyttet i praksis. Finanstilsynet legger til grunn at nedskrivning ikke bør avhenge av hvordan aksjonærenes kapital er fordelt på aksjekapital og annen egenkapital, og mener et nivå på 5 pst. representerer et utløsende nivå som er forsvarlig og som gir en rimelig balanse mellom rettighetene til aksjonærene og eierne av hybridkapitalen. Det foreslås også at institusjonen først skal ha undersøkt muligheten til å utstede aksjekapital i markedet slik som anbefalt i retningslinjene fra CEBS.

I institusjon som ikke er organisert som aksjeselskap, legger Finanstilsynet til grunn at hybridkapitaleierne bør dekke tap pro rata med egenkapitalbevisene dersom kjernekapitaldekningen faller under 5 pst. eller kapitaldekningen faller under 8 pst. For å dekke tap pro rata med egenkapitalbevisene må hybridkapitalen først skrives ned ved tap av ikke-vedtektsfestet eierandelskapital med samme forholdsmessige beløp som eierandelskapitalen reduseres og for øvrig pro rata med egenkapitalbeviskapitalen. Ikke-vedtektsfestet eierandelskapital består av eierandelskapital som ikke er innbetalt egenkapitalbeviskapital etter vedtektene. Eierandelskapital utenom egenkapitalbeviskapital omfatter utjevningsfondet, overkursfondet og annen kapital tilført eierandelskapitalen som avkastning eller overskudd, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-1 (3) og (4).

3.1.2.1.4 Kravene til hybridkapital som skal kunne utgjøre inntil 50 pst. av kjernekapitalen, jf. § 3b, annet ledd, tiende strekpunkt

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punkt 12 og CEBS' retningslinjer s. 26-28 [artikkel 66 ny 1a (a) i direktiv 2006/48/EC]

Hybridkapital kan medregnes i kjernekapitalen med inntil 50 pst. hvis den er av en så høy kvalitet at investorene deler tap med aksjonærene fra tidspunktet for utstedelsen av hybridkapitalen basert på konverteringskursen. Instrumentene skal heller ikke kunne tilbakebetales. Instrumentene må kunne konverteres til ordinær aksjekapital ved brudd på kapitalkravet eller kjernekapitalkravet eller dersom tilsynsmyndighetene krever det av hensyn til institusjonens soliditet eller finansielle situasjon, jf. artikkel 66 punkt 1a (a) i CRD II.

Instrumentene som kan inkluderes som kjernekapital helt opp til et nivå på 50 pst. kan gjøres mer eller mindre tapsabsorberende gjennom de krav som settes til konverteringskursen. CEBS legger til grunn at konverteringskursen skal bestemmes av markedsverdien på aksjene på utstedelsesdagen for hybridkapitalen, men slik at hybridkapitaleierne får færre aksjer hvis aksjekursen har steget, men ikke flere aksjer hvis aksjekursen er redusert. Maksimalt antall aksjer blir derved bestemt ved forholdet mellom nominell verdi av hybridkapitalen og markedsverdien for aksjen på utstedelsesdagen for hybridkapitalen. Ved disse kravene til konverteringskurs økes kvaliteten på instrumentene, men det regnes likevel å være et marked for instrumentene for investorer som vil kjøpe aksjer i institusjonen, men som ønsker å motta rente i noen år før de blir aksjeeiere. Dersom institusjonen har hatt store tap og markedsverdien for aksjene er lav og forventes å øke, antas investorene å legge mindre vekt på det tapet de kan få dersom markedskursen for aksjene likevel skulle bli redusert.

Utstedelse av hybridinstrumenter med vilkår som nevnt er forenlig med bestemmelsene om lån med rett til å kreve utstedt aksjer i aksjelovens kapittel 11, del 1 og bestemmelsene om rett til å kreve egenkapitalbevis utstedt i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-25. Det følger av aksjelovene § 11-2 at fristen for å bruke retten til å kreve aksjer utstedt ikke må være mer enn 5 år fra generalforsamlingens beslutning.

3.1.2.1.5 Generelle bestemmelser, herunder prioritetsrekkefølgen ved avvikling, jf. § 3b, annet ledd, første og annet strekpunkt

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punktene 7b, 9 og 10 og CEBS' retningslinjer s. 19-21 [artikkel 63a (5) og 63(2) bokstavene c og e i direktiv 2006/48/EC]

Det følger av artikkel 63a (5) at hybridkapitalen skal stå tilbake for ansvarlig lånekapital. Bestemmelsen foreslås tatt inn sammen med andre generelle vilkår som del av paragraf 3b i beregningsforskriften.

Hybridkapitalen må være fullt innbetalt (jf. 63(2) bokstav e) og kan ikke være sikret på noen måte som juridisk eller økonomisk bedrer prioriteten. Opptak av hybridkapital skal kreve særskilt samtykke fra Finanstilsynet. Finanstilsynets myndighet til å kunne samtykke i at fondsobligasjoner likestilles med kjernekapital, har fra før fulgt av delegasjonsbrev fra Finansdepartementet 27. juni 2002 og 13. mai 2009.

3.1.2.2 Overgangsbestemmelser, jf. § 11 ny bokstav g.

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, punkt 37 [artikkel 154 nye punkter 8 og 9 i direktiv 2006/48/EC]

Overgangsbestemmelsene for hybridkapital innebærer at hybridkapital tatt opp før de nye bestemmelsene trer i kraft og som ikke oppfyller de nye kravene, kan medregnes med en gradvis nedtrapping over 30 år. Beløpet som medregnes vil etter 10 år være begrenset til 20 pst. av kjernekapitalen etter fradrag og etter 20 år til 10 pst. av kjernekapitalen etter fradrag. Det er ingen nærmere regulering av hvordan institusjonene skal innrette seg de første 10 årene før 20 pst. begrensningen inntreffer.

Overgangsbestemmelsene er romslige fordi bankene i mange europeiske land har store volum av utstedt hybridkapital. Så lenge hybridkapitalen opptatt etter gamle regler medregnes, vil den være med å fylle opp kvotene for medregning innenfor de ulike kategoriene av hybridkapital.

Fondsobligasjonene tatt opp av norske institusjoner etter gamle regler, oppfyller ikke alle de nye kravene til hybridkapital og vil derfor måtte omfattes av overgangsbestemmelsene. Kravene som ikke anses oppfylt, gjelder nedskrivningsadgangen og reglene om oppskrivning. Finanstilsynet har heller ikke hjemmel i dag til å gi pålegg om stopp i renteutbetalingen.

Fondsobligasjonene er overveiende innovative instrumenter og vil måtte innregnes innenfor grensen på 15 pst. og være med å fylle opp kvoten for denne kategorien av hybridkapital. Fondsobligasjonene finansiert av Statens Finansfond kan likevel innregnes innenfor grensen på 35 pst. Det antas at det for norske institusjoner vil være mulig å erstatte fondsobligasjonskapital etter gamle regler med kapital som tilfredsstillende de nye vilkårene over den lange perioden som overgangsbestemmelsene gir adgang til.

3.1.2.3 Direkte kontra indirekte utstedelse

Gjennomfører CEBS' retningslinjer s. 28-30.

En viktig grunn til at det er utstedt store volum av hybridkapital, er at rentene i mange land er fradragsberettiget ved skatteberegningen. I land hvor rentene ikke er fradragsberettiget, er det vanlig at myndighetene tillater indirekte utstedelser via SPV-er for at rentene skal bli fradragsberettiget også i disse landene. Skattefradraget har mye å si for kostnadene og er en viktig konkurransefaktor. Når det ikke har vært behov for å vurdere om det skal åpnes for indirekte utstedelser for våre institusjoner, har dette sammenheng med at rentene på fondsobligasjoner har vært fradragsberettiget.

Indirekte utstedelser via SPV-er innebærer vanligvis at institusjonen utsteder et ansvarlig lån til et SPV som er etablert som et datterselskap av institusjonen, og som ofte er etablert i et skatteparadis. Det er SPV-et som utsteder hybridkapitalen, og slik at det er krav om at instrumentet kan konverteres til et direkte utstedt instrument eller skrives ned ved brudd på kapitalkrav mv. Banken kan medregne hybridkapitalen utstedt via SPV-et på selskapsnivå gjennom såkalt solo + konsolidering, dersom tilsynsmyndighetene samtykker i dette etter direktiv 2006/48/EU artikkel 70. Solo + konsolidering innebærer at banken på selskapsnivå inkluderer selskaper som har hoveddelen av engasjementene eller forpliktelsene med morselskapet, og slik at de andre konsernselskapene ikke inkluderes. I tillegg vil SPV-ets hybridkapital medregnes på konsolidert basis.

Finanstilsynet mener indirekte utstedelser er forbundet med juridisk og operasjonell risiko, og ser det ikke som ønskelig å åpne for dette. Det antas også at de justeringene som er gjort i vilkårene for fondsobligasjonene som følge av gjennomføringen av bestemmelsene om hybridkapital i CRD II og CEBS' retningslinjer, ikke vil ha betydning for den skattemessige behandlingen. Etter de opplysninger Finanstilsynet har fått fra Finansinspektionen i Sverige og Finanstilsynet i Danmark tillates det i dag heller ikke i Sverige eller i Danmark at en banks hybridkapital utstedes via SPV-er.

3.1.2.4 Andre lands gjennomføring

Sverige

Finansinspektionen opplyser at de i desember 2008 endret grensene for medregning av hybridkapital slik at de samlet tillater at hybridkapitalen utgjør 30 pst. av kjernekapitalen. Hybridkapitalen utover 15 pst. kan ikke ha incentiver til tilbakebetaling. Finansinspektionen tar sikte på å sende ut et høringsforslag til gjennomføring av de av bestemmelsene i CRD II og CEBS' retningslinjer som kan fastsettes som forskriftsbestemmelser.

Finansinspektionen har foreløpig ikke tatt stilling til utløsende nivå for når hybridkapitalen i kategoriene opp til 35 pst. skal ta tap under løpende drift. Med hensyn til instrumentene som kan godkjennes innenfor 50 pst.-grensen, tar Finansinspektionen sikte på å gjennomføre CEBS' retningslinjer om konverteringskurs.

Danmark

Finanstilsynet i Danmark har opplyst at de har gjennomført direktivbestemmelsene om hybridkapital i lov om finansiell virksomhet § 132. Lovbestemmelsene gjennomfører ikke CEBS retningslinjer om hybridkapital, men Finanstilsynet vil fastsette utfyllende regler som gjennomfører retningslinjene.

Finanstilsynet har foreløpig ikke tatt stilling til utløsende nivå for når hybridkapitalen i kategoriene opp til 35 pst. skal ta tap under løpende drift. Når det gjelder instrumentene som kan godkjennes innenfor 50 pst.-grensen, har Finanstilsynet ennå ikke vurdert hvordan eventuelle regler om konverteringskurs kan gjennomføres. Lenke til Finanstilsynets "Bekendtgørelse af lov om finansiell virksomhed 793 af 20/08/2009": <http://www.finanstilsynet.dk/da/Regler-og-praksis/Lovsamling.aspx>

Finland

Finansinspektionen i Finland opplyser at bestemmelsene i CRD II om hybridkapital og CEBS' retningslinjer vil bli gjennomført gjennom regler utstedt av Finansinspektionen.

Når det gjelder nivået for når nedskrivnings- eller konverteringsplikt skal foreligge, er brudd på kapitalkravet utgangspunktet, men Finansinspektionen vurderer det slik at nivået bør settes høyere, i alle fall for instrumentene som kan godkjennes innenfor 50 pst.-grensen. For instrumentene som kan godkjennes innenfor grensene på 15 pst. og 35 pst., regner Finansinspektionen nedskrivning som den mest aktuelle tapsmekanismen. Finansinspektionen har foreløpig ikke tatt stilling til hvordan eventuelle regler om konverteringskurs skal gjennomføres for instrumentene som kan godkjennes innenfor 50 pst.-grensen.

Storbritannia

Finanstilsynet har fått oversendt høringsnotatet som er utarbeidet av FSA i Storbritannia om blant annet gjennomføring av reglene om hybridkapital. FSA går inn for en nedskrivning og oppskrivning av hybridkapitalen pari passu med den rene kjernekapitalen og slik at kravet på rente etter låneavtalen da bortfaller. Om nivået som tapsmekanismen skal utløses på, skriver FSA følgende: *“The trigger should at the latest be where a significant deterioration in the firms’ financial or solvency situation is reasonably foreseeable or on a breach of capital requirements”*. Når det gjelder konverteringskursen for instrumentene innenfor 50 pst.-grensen, er det i høringsdokumentet fastsatt følgende: *Instruments with a conversion feature in the 50% bucket would be converted into a fixed number of instruments, as determined at the date of issue. This predetermination would be based on the market value of the instruments at the issue date. The mechanism, as reflected in CEBS’s guidance, may reduce this predetermined number if the share price increases, but could not increase it if the share price falls*, jf. FSAs høringsnotat CP 09/29 Strengthening Capital Standards, December 2009 om blant annet hybridkapital: http://www.fsa.gov.uk/pubs/cp/cp09_29.pdf

3.1.2.5 Oppheving av gjeldende bestemmelse

Det er i § 11 i forskrift 29. juni 2009 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringselskaper gitt bestemmelser om nedskrivning av fondsobligasjonskapital. Bestemmelsen er ikke i samsvar med de foreslåtte reglene om hybridkapital i beregningsforskriften som gjennomfører bestemmelsene i CRD II og CEBS’ retningslinjer om hybridkapital.

En forskjell mellom de foreslåtte bestemmelsene i beregningsforskriften og forskriften om egenkapitalbevis § 11, er at reglene i § 11 innebærer en betinget nedskrivning av fondsobligasjonskapitalen i tilfeller hvor ikke hele eierandelskapitalen er tapt. Fondsobligasjonene skal være fullt skrevet opp før eierandelskapitalen eller grunnfondskapitalen kan tilordnes overskudd eller utbytte. Fondsobligasjonskapitalen skal også rentebetjenes i oppskrivningsperioden etter bestemmelsen i § 11, men etter at renteberegningsgrunnlaget er justert i samsvar med nedskrivningen og oppskrivningen. Finanstilsynet mener at det kan gjøre det vanskeligere å hente inn ny egenkapitalbeviskapital hvis egenkapitalbevisene, ikke kan få noen avkastning før hele hybridkapitalen er skrevet opp. Tilsvarende vil gjelde for refinansiering med aksjekapital.

En annen forskjell mellom de foreslåtte bestemmelsene i beregningsforskriften og forskriften om egenkapitalbevis § 11, er at reglene i § 11 foreskriver nedskrivning pro rata med egenkapitalbeviskapitalen, mens det etter forslaget til nedskrivningsregel i beregningsforskriften, for kjernekapitalnivåer under 5 pst., først skal kunne skje en nedskrivning ved tap av ikke vedtektsfestet eierandelskapital med samme forholdsmessige beløp som eierandelskapitalen reduseres, og som innebærer at hybridkapitalen i større grad tar tap ved løpende drift.

Finanstilsynet mener det er mest oversiktlig å ha samlede bestemmelser om hybridkapital i beregningsforskriften for både institusjoner organisert som aksjeselskap og institusjoner som ikke er organisert som aksjeselskap. Finanstilsynet ser ikke behov for særbestemmelser om hybridkapital i forskriften om egenkapitalbevis og foreslås at disse oppheves.

3.1.2.6 Forslag om tydeliggjøring av lovbestemmelsen i banksikringsloven § 3-6 (1)

Det følger av banksikringsloven § 3-6 (1) at dersom generalforsamlingen ikke treffer vedtak om nedskrivning av ansvarlig lånekapital som er tapt, kan Kongen beslutte nedskrivning av den ansvarlige lånekapitalen i den utstrekning det reviderte statusoppgjøret viser at kapitalen er tapt. Det forutsettes at låneavtalen ikke er til hinder for at institusjonen kan foreta slik nedskrivning.

Bestemmelsen i banksikringsloven kom i 1996, mens bankene først begynte å ta opp fondsobligasjoner rundt år 2000. Delegasjonsbrevet fra Finansdepartementet kom 27. juni 2002, og det var først etter dette at bankene for alvor begynte å utstede fondsobligasjoner. Ved endringen av banksikringsloven i 1996 ble det vist til erfaringene fra bankkrisen og behovet for å ha en hjemmel til nedskrivning også for ansvarlig lånekapital (og ikke bare for aksjer). En grunn til at ikke fondsobligasjoner ble nevnt, har derfor vært at slike instrumenter ikke eksisterte da loven ble fastsatt. Da bestemmelsen i § 3-6 ble innført, var det utvilsomt ment at bestemmelsen, sammen med bestemmelsen om nedskrivning av aksjekapitalen i § 3-5, skulle omfatte alle hovedformene for innbetalt ansvarlig kapital.

Fondsobligasjoner har i regnskapet vært ført under ansvarlig lånekapital, og det har ikke vært egne forskriftsbestemmelser om fondsobligasjoner. Det har derfor vært naturlig å inkludere fondsobligasjoner i begrepet ansvarlig lånekapital. Når det nå fastsettes egne forskriftsbestemmelser om hybridkapital, mener Finanstilsynet imidlertid det ved anledning bør foretas en presisering av bestemmelsen i banksikringsloven § 3-6 (1) slik at det kommer klart frem at bestemmelsen også omfatter hybridkapital.

3.2 Bestemmelser om ren kjernekapital, jf. § 3a i beregningsforskriften

Gjennomfører CRD II, artikkel 1 punkt 7 (a) og (c) og punkt 10 nr. 6 [Artikkel 57 i direktiv 2006/48/EC]

3.2.1 Generelt

Det er med CRD II gjort endringer i direktivbestemmelsen om kapital (aksjekapital og tilsvarende instrumenter utstedt av institusjoner som ikke er aksjeselskap) i artikkel 57(a). Det presiseres at kapitalen fullt ut skal dekke tap ved løpende drift og at kapitalen ved avvikling skal stå tilbake for alle andre krav.

CEBS har 17. desember 2009 sendt på høring et forslag til retningslinjer til direktivbestemmelsen i artikkel 57(a) med høringsfrist 31. mars 2010. Videre har Baselkomitéen i det tidligere omtalte høringsforslaget "*Strengthening the resilience of the banking sector*" med høringsfrist 16. april 2010 foreslått nærmere kriterier for hva som kan regnes som ordinære aksjer (common shares) i kapitaldekningsammenheng. Forslaget fra Baselkomitéen (og dermed også fra EU-kommisjonen i CRD IV fra 26. februar 2010) og forslaget til retningslinjer fra CEBS er i stor grad sammenfallende. En forskjell er at det etter

Baselkomitéens kriterier er fastsatt at *“there are no preferential distributions, including in respect of other elements classified as the highest quality issued capital”*. I retningslinjene fra CEBS er det åpnet for at kapitalen kan ha preferanse til utbytte på nærmere vilkår, noe som følger av fortalen til CRD II punkt 4.

En annen forskjell mellom utkastet til retningslinjer fra CEBS og de nye forslagene fra Baselkomitéen og EU er at det for instrumenter utstedt av gjensidige selskaper, kooperative foreninger og lignende institusjoner er gjort unntak for noen av kriteriene i retningslinjene fra CEBS på nærmere vilkår. Det er i Baselkomitéens forslag bare er vist til at instrumentene som inkluderes må kunne anses fullt ut å ha samme kvalitet som ordinære aksjer med hensyn evnen til å dekke tap, og ikke ha vilkår som kan svekke banken i perioder med vanskelige markedsforhold.

3.2.2 Nærmere om endringene i CRD II og behovet for endringer i beregningsforskriften, jf. § 3a punkt 1 og 5 og § 11 ny bokstav h

CEBS' retningslinjer og Baselkomitéens foreslåtte kriterier vedrørende ren kjernekapital er ikke endelig fastsatt. Det anses derfor hensiktsmessig å vente med å gjøre vesentlige endringer i bestemmelsene i beregningsforskriften. Det foreslås imidlertid en endring i bestemmelsen om kjernekapital slik at det skilles mellom de to kategoriene ”ren kjernekapital” og ”hybridkapital”, jf. forslaget til endring av § 3 og ny § 3a.

Vilkårene for aksjer fremgår av lov og generalforsamlingsvedtak. Vilkårene for hybridinstrumenter fremgår av kontraktvilkår. Hos oss er i tillegg egenkapitalbevis utførlig beskrevet gjennom lovbestemmelser, og det er også bestemmelser om medlemsinnskudd. Instrumentene kan derfor vurderes opp mot kriteriene foreslått av CEBS og kriteriene foreslått av Baselkomitéen for inkludering i den rene kjernekapitalen.

Når det gjelder forskjellen mellom reglene i fortalen punkt 4 i CRD II og Baselkomitéens høringsforslag, mener Finanstilsynet det må legges vekt på at det ikke er utviklet noe marked i Norge for aksjer med preferanse til utbytte. Det er sannsynlig at de fremtidige reglene om ren kjernekapital ikke vil omfatte kapital med preferanse til utbytte, men at slik kapital vil medregnes i hybridkapitalen. Det vurderes derfor ikke som ønskelig nå for en kort periode å åpne for at utstedelser i markedet av aksjekapital og egenkapitalbevis med preferanse til utbytte kan inkluderes i den rene kjernekapitalen. Det vises også til bestemmelsen i artikkel 61 i kapitaldekningsdirektivet hvor det er fastsatt at bestemmelsene om ansvarlig kapital inneholder et maksimalt antall kapitalinstrumenter og at det vil være opp til tilsynsmyndighetene i de enkelte landene å bestemme hvilke instrumenter som skal medregnes. I CEBS' høringsnotat om vilkår for ren kjernekapital er det foreslått svært strenge kriterier for hvordan vilkårene om preferanse til utbytte kan utformes, noe som blant annet må ses på bakgrunn av det enstemmige vedtaket i Baselkomitéen om å foreslå at instrumenter med preferanse til utbytte ikke kan inkluderes i den rene kjernekapitalen. Utbyttet kan etter forslaget ikke være et fast beløp eller være en fast prosentsats i forhold til pålydende eller være en fast andel av overskuddet, og beløpet må fastsettes hvert år på generalforsamlingen på samme måte som ordinært utbytte. Preferansekapitalen fra Statens Finansfond vil dersom forslaget fra CEBS vedtas, ikke fullt ut oppfylle vilkårene for medregning i den rene kjernekapitalen. Det foreslås imidlertid en overgangsregel for preferansekapitalen fra Statens Finansfond slik at disse instrumentene kan regnes som ren kjernekapital frem til 2015, jf. forslaget til presisering av § 3a punkt 1 og 5 vedrørende ordinær aksjekapital og ordinær egenkapitalbeviskapital, og forslaget til overgangsbestemmelse i § 11 ny bokstav h.

Finanstilsynet viser til at den bruk vi har hatt her av preferanseaksjekapital gjelder statlige kapitalinnskudd med preferanse til utbytte. Det er eksempler fra flere land på at statlige kapitalinnskudd under finanskriser gis en bedre klassifisering i kapitaldekningsammenheng enn vilkårene for kapitalinnskuddet skulle tilsi. Det vil for eksempel ofte ikke være mulig å oppfylle vilkårene for varighet for statlige kapitalinnskudd, siden tiltakene som skal hjelpe en institusjon igjennom en kriseperiode, vanligvis vil måtte utformes slik at de tidsmessig begrenses til den perioden krisen varer. Det foreslås derfor en "beredskapsbestemmelse" i beregningsforskriften slik at Finansdepartementet i særlige tilfeller og for en tidsbegrenset periode kan samtykke i at annen kapital likestilles med ren kjernekapital, jf. forslaget til ny § 3 punkt 13. Nåværende bestemmelse i § 3 punkt 13 kan tas ut da bestemmelsen er erstattet av nye bestemmelser om hybridkapital. Det foreslås videre at bestemmelsen i § 3 punkt 14 tas ut siden kapitalen etter kapitaldekningsdirektivet skal være fullt innbetalt, og dette er et sentralt vilkår. Bestemmelsen i punkt 14 om å godkjenne garanti stilt gjennom lovbestemte garantiordninger som kjernekapital, ble innført som følge av bankkrisen på slutten av 1980 tallet, og er bare blitt anvendt da.

Medregningen av andre instrumenter enn ordinær aksjekapital som ren kjernekapital, og som utstedes av institusjoner som ikke er organisert som aksjeselskap, vil for våre kredittinstitusjoner og verdipapirforetak gjelde egenkapitalbevis og medlemsinnskudd i kredittforeninger. Med de unntaksbestemmelser som det foreløpig er lagt opp til i høringsforslaget til retningslinjer fra CEBS om artikkel 57 (a) i kapitaldekningsdirektivet, vil bestemmelsene kunne tolkes slik at egenkapitalbevis og medlemsinnskudd kan omfattes. Forslaget fra CEBS til retningslinjer er imidlertid forskjellig fra høringsforslaget fra Basel, og presiseringen av at instrumentene må kunne anses fullt ut å ha samme kvalitet som ordinære aksjer med hensyn evnen til å dekke tap, kan vurderes ikke å være oppfylt etter de tidligere reglene for grunnfondsbevis siden grunnfondsbevis i liten grad har generert fond i form av tilbakeholdt overskudd som dekker det første tapet. Etter de nye reglene om egenkapitalbevis vil institusjonene måtte tilbakeholde en større del av overskuddet også for egenkapitalbevisene, og egenkapitalbeviskapitalen blir da mer sammenlignbar med aksjekapital ved at eierne av kapitalen vil kunne være med å dekke det første tapet gjennom fondsopplegg. Når det gjelder medlemsinnskudd i kredittforeninger, følger det av beregningsforskriften at innskuddene for å inkluderes, må kunne benyttes fritt til å dekke tap ved løpende drift og ikke forrentes. Medlemsinnskuddene har imidlertid den svakhet at innskuddene skal tilbakebetales når lånet er nedbetalt forutsatt at institusjonen etter tilbakebetalingen oppfylder kapitaldekningskravene, og det foreslås derfor foreløpig å opprettholde medregningen av 50 pst av medlemsinnskuddene i tilleggskapitalen og slik at bare 50 pst av medlemsinnskuddene kan inkluderes i den rene kjernekapitalen. Finanstilsynet legger til grunn at spørsmålet om medregning av medlemsinnskudd i den rene kjernekapitalen kan vurderes nærmere når de nye direktivbestemmelsene om ansvarlig kapital som tar hensyn til regelendringene som gjøres av Baselkomitéen, skal gjennomføres.

Når det gjelder forsikringsselskapene, er det foreløpig ikke fastsatt gjennomføringsbestemmelser til Solvency II-direktivet om ansvarlig kapital. Det foreslås derfor at alle kjernekapitalposter som ikke er hybridkapital, inntil videre innregnes i den rene kjernekapitalen, og at det foretas en nærmere vurdering av hvilke kapitalelementer som kan medregnes når bestemmelsene om ansvarlig kapital for forsikringsselskapene er vedtatt.

3.2.3 Andre lands gjennomføring

Sverige

Finansinspektionen vil tillate at instrumenter utstedt av sparebanker, kooperative banker og kredittforeninger som tilfredsstillende vilkårene i CEBS høringsforslag, medregnes i den rene kjernekapitalen. Finansinspektionen har ikke planer om å tillate aksjer med preferanse til utbytte i den rene kjernekapitalen.

Danmark

Vilkårene for instrumentene utstedt av sparebanker, kooperative banker og kredittforeninger vil eventuelt bli endret slik at de tilfredsstillende vilkårene for ren kjernekapital. Finanstilsynet har ikke planer om å tillate aksjer med preferanse til utbytte i den rene kjernekapitalen.

Finland

Institusjonene kan etter nåværende regler utstede aksjer med preferanse til utbytte. For instrumenter utstedt av sparebanker og kooperative banker vil Finansinspektionen kunne sette vilkår for godkjenning slik at instrumentene oppfyller kravene til ren kjernekapital.

3.2.4 Medregning av annen innskutt og opptjent egenkapital, jf. § 3a punkt 9

Det følger av gjeldende beregningsforskriften § 3 punkt 9 at regnskapspostene annen innskutt og opptjent egenkapital kan innregnes i kjernekapitalen. Finanstilsynet har hatt flere henvendelser som tyder på at bestemmelsen er blitt oppfattet som en sekkepost der kapital som ikke omfattes av andre bestemmelser i beregningsforskriften, kan innregnes. Det har derfor vært behov for å presisere i veiledningen til kapitaldekningsrapporteringen hva som menes med annen innskutt og opptjent egenkapital.

Når datterselskap mottar et konsernbidrag, er dette regnskapsmessig å anse som et innskudd fra eier. Aksjer utstedes ikke, men det er like fullt innskutt kapital. Konsernbidraget vil derfor normalt bli ført som annen innskutt egenkapital og vil kunne innregnes i den rene kjernekapitalen under denne posten. Det har imidlertid ikke vært hensikten at ulike typer utstedte kapitalinstrumenter skulle kunne omfattes av bestemmelsen.

For selskaper som har henvendt seg til tilsynet vedrørende kapitalinnskudd fra stille deltakere¹⁰, har Finanstilsynet gjort oppmerksom på at medregning av interessentinnskuddene må vurderes i forhold til de andre kapitalpostene i beregningsforskriften. Interessentinnskudd føres i regnskapet som annen innskutt egenkapital. Bestemmelsen i punkt 9 i beregningsforskriften er ikke ment å omfatte innskudd fra stille deltakere. Det er ulike avtaler om interessentinnskudd og kvaliteten på kapitalen kan variere, men et vilkår som er vanlig er at en stille deltaker ved uttreden av selskapsforholdet skal godskrives et utløsningsvederlag som skal tilsvare vedkommendes innbetalte interessentinnskudd, eventuelt justert for mulig underskudd eller overskudd i virksomheten i perioden frem til fratredelsestidspunktet. Stille interessentinnskudd kan derfor bare medregnes i den ansvarlige kapitalen dersom avtalen om

¹⁰ Kapitalinnskudd fra deltakere i indre selskap og hvor for eksempel et verdipapirforetak er hovedmann

interessentinnskuddet oppfyller vilkårene som er satt for den kapitalposten som innskuddet søkes medregnet for.

Som følge av Finanstilsynets erfaringer med praktiseringen av bestemmelsen i beregningsforskriften § 3 punkt 9, mener Finanstilsynet det er behov for å presisere at bestemmelsen i punkt 9 ikke omfatter utstedt kapital, herunder interessentinnskudd, jf. forslaget til endring av punkt 9.

3.2.5 Medregning av delårsresultat, jf. § 3a punkt 10

Gjennomfører CRD II, artikkel 1 punkt 7 (c) [Artikkel 57 i direktiv 2006/48/EC]

Direktivbestemmelsen om medregning av delårsresultat var tidligere valgfri, men er nå endret til en fast regel. Slik bestemmelsen er gjennomført i gjeldende beregningsforskrift avviker bestemmelsen fra direktivbestemmelsen. Det følger av direktivbestemmelsen at påregnelig skatt og utbytte skal være fratrukket, mens det i beregningsforskriften forutsettes at det akkumulerte overskuddet reduseres med 50 pst. Siden skatt og utbytte i perioder har utgjort mer enn 50 pst av overskuddet, har Finanstilsynet måttet presisere overfor institusjonene som medregner delårsresultat, at det bare er andelen av overskuddet som institusjonen tar sikte på å tilbakeholde, som kan medregnes i kjernekapitalen. Bestemmelsen om å redusere med 50 pst. gjelder i tilfeller hvor summen av påregnelig skatt og utbytte utgjør 50 pst eller en mindre andel av overskuddet. Siden direktivbestemmelsen nå er gjort om til en fast regel, foreslås det at bestemmelsen endres slik at fradraget fastsettes på samme måte som i direktivet. Forskriften om vurdering av misligholdte engasjementer som det vises til i bestemmelsen, er erstattet av forskrift 21. desember 2004 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner, og forskriftshenvisningen foreslås endret i tråd med dette.

3.2.6 Medregningen av tilleggsavsetninger, jf. § 3a punkt 14

I gjeldende beregningsforskrifts bestemmelse om medregning av tilleggsavsetninger § 3 punkt 15 er det vist til forskrift 25. september 2000 om tilleggsavsetninger i livsforsikringsselskaper. Forskriften er opphevet og Finanstilsynet tilrådte i brev 14. januar 2008 at henvisingen ble endret til den aktuelle bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 9-17 tredje ledd. Bestemmelsen foreslås endret i tråd med dette, jf. forslaget til endring av bestemmelsen, nytt punkt 14.

3.3 Vurdering av behovet for andre endringer i beregningsforskriften

3.3.1 Ansvarlig lånekapital uten fastsatt løpetid, jf § 4 punkt 2

Beregningsforskriften § 4 punkt 2 gjelder ”andre gjeld-/egenkapitalinstrumenter”. Ved innføringen av nye bestemmelser om hybridkapital vil det være flere instrumenter som godkjennes og som både har karakter av å være gjeld og egenkapital. Det foreslås derfor at begrepet erstattes av ”ansvarlig lånekapital uten fastsatt løpetid” som oppfyller nærmere angitte vilkår.

3.3.2 50/50 fradrag, jf. § 7, første ledd, bokstav m til q og t, og annet ledd, bokstav b til f

Gjennomfører CRD III, artikkel 1 punkt 6 [artikkel 66 (2) i direktiv 2006/48/EC]

Direktivbestemmelsen om fradrag med 50 pst. i kjernekapitalen og 50 pst. i tilleggskapitalen er endret. Det er presisert at hybridkapitalen skal inngå i kjernekapitalen når fradraget i kjernekapitalen gjøres. Endringen av direktivbestemmelsene medfører ikke behov for endring av fradragsbestemmelsen i beregningsforskriften siden det følger av beregningsforskriften §§ 3 og 7 at fradraget med 50 pst. i kjernekapitalen skal gjøres fra kjernekapitalen inklusive hybridkapital.

Fradragsbestemmelsen er videre endret ved at det er gjort en endring i henvisningen i bestemmelsen hvor det er fastsatt at det ikke skal gjøres fradrag for engasjementsbeløp for verdipapiriseringsposisjoner dersom institusjonen har valgt å la postene inngå i beregningsgrunnlaget for kapitaldekning. Endringen i henvisningen innebærer at det også vises til bestemmelsene om kapitalkrav beregnet for handelsporteføljen. Endringen av direktivbestemmelsen medfører ikke behov for endring av fradragsbestemmelsene i beregningsforskriften § 7 første ledd bokstav p og annet ledd bokstav e siden det i gjeldende bestemmelser ikke er spesifisert hvilke bestemmelser i kapitalkravsforskriften beregningsgrunnlaget for kapitaldekning skal være beregnet etter, for at fradraget i ansvarlig kapital ikke skal gjøres.

3.3.3 Fradrag for engasjementsbeløp for verdipapiriseringsposisjoner, jf. § 7 første ledd, bokstav p og § 7 andre ledd, bokstav e.

Gjennomfører CRD III, artikkel I, punkt 4 [artikkel 57 bokstav r i direktiv 2006/48/EC]

Det er med endringen av bestemmelsen i artikkel 57 bokstav r gjennomført en økning i kapitalkravet for enkelte verdipapiriseringsposisjoner i handelsporteføljen. I tillegg til engasjementsbeløp for verdipapiriseringsposisjoner som risikovektes 1250 pst. etter annekset IX, del 4, skal det gjøres fradrag for engasjementsbeløp for verdipapiriseringsposisjoner i handelsporteføljen som ville ha fått risikovekt 1250 pst. etter annekset IX, del 4 dersom posisjonene hadde vært innregnet i institusjonens bankportefølje. Endringen foreslås gjennomført ved en endring av beregningsforskriften, § 7 første ledd, bokstav p og § 7 andre ledd, bokstav e.

3.3.4 Fradrag for nødvendige justeringer i verdien av eiendeler målt til virkelig verdi

Gjennomfører CRD III, artikkel 1 punkt 5 [artikkel 64 nytt punkt 5 i direktiv 2006/48/EC]

Det følger av endringen av bestemmelsen i artikkel 64 at det skal gjøres fradrag i kjernekapitalen for justeringer i verdien av eiendeler målt til virkelig verdi, utover de justeringer som gjøres i regnskapet. Det skal gjøres de fradrag som vurderes som nødvendige av hensyn til blant annet usikkerheten ved modeller som benyttes for verdiansettelse, usikkerheten i verdifastsettelsen av mindre likvide eiendeler, inkluderingen av kredittspreader som ikke er opptjent, kostnader forbundet med å måtte selge eiendeler og avslutte avtaler tidligere, og kostnader forbundet med investeringer og funding.

Det fremgår av bestemmelsen at CEBS skal utarbeide nærmere retningslinjer om anvendelsen av bestemmelsen, og siden det foreløpig ikke foreligger slike retningslinjer foreslås det å vente med å gjennomføre bestemmelsen til CEBS' retningslinjer er fastsatt.

3.3.5 Fradrag for urealiserte kursgevinster på finansielle instrumenter, jf § 7 første ledd bokstav s

Det følger av bestemmelsen i beregningsforskriften § 7 første ledd bokstav s at urealiserte kursendringer på finansielle instrumenter tilordnet selskapsporteføljen som er inkludert i kjernekapitalen og som i sum er positive, skal komme til fradrag i kjernekapitalen. Bestemmelsen gjelder livsforsikringsselskaper og pensjonskasser, men ved en feil står det i gjeldende forskriftsbestemmelse livsforsikringsselskaper og verdipapirforetak. I forbindelse med de øvrige endringene som gjøres i beregningsforskriften, foreslås det at denne trykkfeilen rettes opp.

3.3.6 Medregning av minoritetsinteresser på konsolidert basis, jf. konsolideringsforskriften § 4 punkt 4

Gjennomfører CRD II, artikkel 1 punkt 11 [artikkel 65 (1) punkt (a) i direktiv 2006/48/EC]

Det er presisert at dersom hybridkapital gir opphav til minoritetsinteresser, skal også disse minoritetsinteressene kunne medregnes på konsolidert basis. Minoritetsinteresser vil på konsolidert basis omfatte minoritetens andel av egenkapitalen, og det er derfor bare i tilfeller hvor hybridinstrumenter kan regnes som egenkapital, som for eksempel hybridkapital i form av preferanseaksjekapital, at hybridkapital kan gi opphav til minoritetsinteresser.

Endringen av direktivbestemmelsen om minoritetsinteresser medfører ikke behov for endring av forskrift 31. januar 2007 om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis (konsolideringsforskriften). Minoritetsinteresser kan medregnes på konsolidert basis etter konsolideringsforskriften § 4 punkt 4 og det skilles ikke mellom ulike former for minoritetsinteresser.

4 Forskrift om store engasjementer

I forbindelse med innføringen av Basel II ble det besluttet at direktivbestemmelsene om store engasjementer i CRD (direktivene 2006/48/EC og 2006/49/EC) skulle gjennomgås på nytt av kommisjonen innen utgangen av 2007. Teksten i CRD II på dette området er således en konsekvens av kommisjonens gjennomgang. Nærmere informasjon om prosessen i EU og utredningen fra den europeiske banktilsynscommitéen (CEBS) som lå til grunn for anbefaling til endringer i direktivbestemmelsene finnes på Finanstilsynets hjemmeside på temasiden for store engasjementer. I tillegg til de vedtatte endringene er det en rekke nasjonale valg som er blitt gjort obligatoriske. Samlet medfører dette en del endringer i den norske forskriften om store engasjementer.

Der ikke annet er nevnt henvises det til direktiv 2006/48/EC.

Kapittel 1. Almennelige bestemmelser

§ 1 Virkeområde

Gjennomfører CRD II, art. 2, pkt. 2 [2006/49/EC artikkel 28]

Etter gjeldende direktiv 2006/49/EC artikkel 28 nr. 1 er alle institusjoner omfattet av bestemmelsene om store engasjementer fastsatt i direktiv 2006/48/EC artikkel 106 til 118. Det følger av CRD II artikkel 2 nr. 2 bokstav a) at direktiv 2006/49/EC artikkel 28 nr. 1 endres slik at verdipapirforetak som nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 2 og 3 skal unntas fra bestemmelsene om store engasjementer (som er fastsatt i direktiv 2006/48/EC artikkel 106 til 118.)

Verdipapirforetak som omfattes av direktivendringen i CRD II artikkel 2 nr. 2 bokstav a), er således verdipapirforetak nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 2:

- verdipapirforetak som bare yter investeringstjenestene *i*) mottak og formidling av ordre på vegne av kunde i forbindelse med ett eller flere finansielle instrumenter, *ii*) utførelse av ordre på vegne av kunde, *iii*) aktiv forvaltning av investorers portefølje, *iv*) investeringsrådgivning, *v*) plassering av finansielle instrumenter uten fast forpliktelse, og *vi*) drift av multilateral handelsfasilitet, jf. direktiv 2004/39/EC (MiFID) vedlegg 1 del A nr. 1, 2, 4, 5, 7 og 8, gjennomført i norsk rett i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 1, 2, 4, 5, 6 og 7,

og verdipapirforetak nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3:

- verdipapirforetak som har startkapitalkrav tilsvarende 730 000 euro, og som handler for egen regning utelukkende for å utføre en ordre for en kundes regning eller for å få adgang til et clearing- eller avregningssystem eller en anerkjent børs, når de opptrer som agent eller utfører en kundes ordre (direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3 bokstav a)), og
- verdipapirforetak som har startkapitalkrav tilsvarende 730 000 euro, og som ikke forvalter kunders penger eller verdipapirer, som bare handler for egen regning, som ikke har eksterne kunder og hvor ansvaret for gjennomføringen og avregningen av deres transaksjoner ligger hos en clearinginstitusjon og er garantert av denne (direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3 bokstav b)).

Etter gjeldende norsk rett er alle verdipapirforetak og forvaltningsselskaper som yter investeringstjenesten aktiv forvaltning omfattet av verdipapirhandelloven § 9-20 om store

engasjementer og forskrift 22. desember 2006 nr. 1615 om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer mv (store engasjementsforskriften).

Finanstilsynet legger til grunn at en av årsakene bak CRD II's innskrenking av virkeområdet for store engasjementsregelverket er å unngå en u hensiktsmessig regulering av verdipapirforetak som relativt hyppig kan komme i brudd med regelverket som følge av fakturering av inntekter for tjenesteyting, og som samtidig ikke påfører kunder og motparter noen vesentlig finansiell risiko. Finanstilsynet foreslår å unnta verdipapirforetak som bare yter en eller flere av investeringstjenestene mottak og formidling av ordre, aktiv forvaltning av investorers portefølje av finansielle instrumenter og investeringsrådgivning, som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 1, 4 og 5 og forvaltningsselskaper for verdipapirfond som har tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning, fra store engasjementsforskriften. Disse foretakene inngår ikke i verdipapiroppgjøret, og vil, forutsatt normal forretningsmessig drift, ikke sette seg i gjeldsposisjon til sine kunder. Disse foretakene vurderes å ikke utgjøre noen vesentlig finansiell risiko for kunder og motparter ut over hva som kan anses som ordinær forretningsmessig risiko. Videre kan det anføres at disse foretakene er av begrenset betydning for opprettholdelse av finansiell stabilitet. Verdipapirforetak som bare yter investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 1, 4 og 5 og forvaltningsselskaper for verdipapirfond som har tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning, vil etter Finanstilsynets forslag fortsatt være underlagt de overordnede bestemmelsene om store engasjementer fastsatt i verdipapirhandelloven § 9-20, som slår fast at verdipapirforetak ikke kan ha høyere samlet engasjement med en enkelt kunde enn det som til enhver tid er forsvarlig.

Investeringstjenesten plassering av finansielle instrumenter uten fast forpliktelse, jf. direktiv 2004/39/EC vedlegg 1 del A nr. 7, er i norsk rett ikke definert som en selvstendig konsesjonspliktig tjeneste. I norsk rett omfatter investeringstjenesten plassering av offentlige tilbud, plassering av emisjoner, samt garantistillelse for fulltegning av emisjoner eller tilbud om kjøp av finansielle instrumenter, som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 6, begge investeringstjenestene nevnt i direktiv 2004/39/EC vedlegg 1 del A nr. 6 og 7. Unntak for verdipapirforetak som yter investeringstjenesten nevnt i direktiv 2004/39/EC vedlegg 1 del A nr. 7 er i norsk rett således ikke aktuelt.

Direktiv 2006/48/EC og direktiv 2006/49/EC (kapitalkravsdirektivene) er minimums-direktiver. Dette innebærer at medlemslandene står fritt til å fastsette strengere regler enn det som følger av kapitalkravsdirektivene. Finanstilsynet foreslår at verdipapirforetak som yter investeringstjenestene utførelse av ordre på vegne av kunde, jf. verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2, og verdipapirforetak som yter investeringstjenesten drift av multilateral handelsfasilitet, jf. verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 7, og foretak som nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3, fortsatt skal omfattes av store engasjementsforskriften.

Verdipapirforetak som yter investeringstjenesten utførelse av ordre på vegne av kunde, jf. direktiv 2004/39/EC vedlegg 1 del A nr. 2 og verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2, er deltakere i verdipapiroppgjøret. Verdipapirforetak er underlagt bestemmelser om å holde kunders finansielle instrumenter og midler atskilt fra foretakets egne finansielle instrumenter og midler. Ytelse av investeringstjenesten utførelse av ordre på vegne av kunde, jf. verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2, kan likevel innebære at disse foretakene kan komme i fordringsposisjon til kunder og motparter. Det er etter Finanstilsynets vurdering av stor betydning for investorer og kunder av verdipapirforetak som yter investeringstjenesten nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2, og for tilliten til disse foretakenes

soliditet, at disse foretakene er omfattet av store engasjementsforskriften. Finanstilsynet foreslår således at verdipapirforetak som yter investeringstjenesten utførelse av ordre på vegne av kunde, jf. verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2, fortsatt skal være omfattet av store engasjementsforskriften.

Verdipapirforetak som yter investeringstjenesten drift av multilateral handelsfasilitet, jf. direktiv 2004/39/EC vedlegg 1 del A nr. 8 og verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 7, vil som følge av ytelsen av investeringstjenesten ikke påføres risikoer som, etter Finanstilsynets vurdering, nødvendiggjør å la disse verdipapirforetakene være omfattet av store engasjementsforskriften. Imidlertid driver disse foretakene en type virksomhet som er tett knyttet til den finansielle infrastrukturen, og eventuelle soliditetsproblemer i et foretak som yter investeringstjenesten drift av multilateral handelsfasilitet, vil kunne bidra til å svekke tilliten til soliditeten i den finansielle infrastrukturen mer generelt. Etter Finanstilsynets vurdering er dette forhold som tilsier soliditetsmessig regulering av foretak som drifter multilateral handelsfasilitet tilsvarende reguleringen av foretak som er deltakere i verdipapir-oppgjøret. Finanstilsynet foreslår således at verdipapirforetak som yter investeringstjenesten drift av multilateral handelsfasilitet, jf. verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 7, fortsatt skal være omfattet av store engasjementsforskriften.

Etter Finanstilsynets vurdering er det ingen norske verdipapirforetak som tilfredsstiller vilkårene nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3 bokstav b). Verdipapirforetak nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3 bokstav a) vil kunne opptre som konkurrenter for kredittinstitusjonene. Prinsippet om lik regulering av samme type virksomhet tilsier derfor at foretak som nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3 bokstav a) omfattes av store engasjementsforskriften. Videre finner Finanstilsynet det lite hensiktsmessig å definere verdipapirforetaks regulatoriske status avhengig av forhold som ikke uten videre er observerbare, herunder forhold som nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3. Finanstilsynet foreslår derfor at verdipapirforetak som nevnt i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3 ikke unntas fra store engasjementsforskriften.

For øvrig kan nevnes at det nasjonale valget i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 3 om særregel om kapitalkrav for operasjonell risiko for disse verdipapirforetakene ikke er gjennomført i norsk rett. På den annen side er det nasjonale valget i direktiv 2006/49/EC artikkel 20 nr. 2 delvis gjennomført i norsk rett, ved at verdipapirforetak som bare yter investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 1, 4 og 5, er omfattet av særregelen om kapitalkrav for operasjonell risiko fastsatt i kapitalkravsforskriften § 41-2. Nettopp disse foretakene vil, etter Finanstilsynets forslag, også unntas fra store engasjementsforskriften.

§ 2 Definisjoner

Definisjonen av garanti gjennomfører artikkel 112.1 2006/48/EC

Definisjonen av garanti i for store engasjements formål i artikkel 112.1 i direktiv 48/2006/EC avviker fra definisjonen for kapitalkravsformål ved at kredittlinkede gjeldsinstrumenter ikke inngår i garantibegrepet ved beregning av store engasjementer. Den avvikende definisjonen har betydning for § 7 om anerkjennelse av mottatt sikkerhet, men er ikke gjennomført eksplisitt i forskriften da kredittlinkede gjeldsinstrumenter er lite utbredt.

§ 3 Motpart

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 2 b) [artikkel 4 (45) 2006/48/EC]

Av CRD II (jfr. art. 1 nr 2, bokstav b) fremkommer det at artikkel 4 (45), bokstav b er endret ("..., *in particular funding and repayment difficulties, ...*"), slik at det har skjedd en utvidelse av kravet til gruppering av tilknyttede motparter. Dette gjelder motparter som må ansees som en sammenhengende risiko fordi de er avhengige av den samme finansieringskilden.

"Økonomiske vansker" i § 3 skal således omfatte betaling og finansieringsvanskeligheter. Av pkt. 6 i CEBS guidelines av 11. desember 2009 fremkommer det av pkt. 6 (se også pkt 54, 74 (bokstav d) og 77) at institusjonene skal minimum undersøke¹¹ eventuelle økonomiske forbindelser for engasjementer som overstiger 2 % av ansvarlig kapital på enten solo eller konsolidert nivå. CEBS påpeker at institusjonene bør ha rutiner for identifikasjon av tilknyttede motparter også for engasjementer som utgjør mindre enn 2 % av ansvarlig kapital.

Finanstilsynet ønsker å presisere at det er to uavhengige kriterier for å måtte gruppe motparter, enten en kontrollrelasjon eller økonomisk avhengighet. Kontrollrelasjoner er relevante fordi de i siste instans skaper økonomisk avhengighet, men det er langt enklere å avdekke slik kontroll enn økonomisk avhengighet sett isolert. Identifikasjon av økonomisk avhengighet er i stor grad en skjønnsmessig vurdering.

Til hjelp i fortolkningen av bestemmelsen om tilknyttede motparter har Finanstilsynet offentliggjort prinsipielle uttalelser på temasiden om store engasjementer på www.finanstilsynet.no. Konsultasjonsdokumenter fra CEBS (Den europeiske banktilsynskomiteén), CP 16¹² og CP 26¹³, samt "Guidelines on the implementation of the revised large exposure regime" av 11. desember 2009 vil være til nytte i fortolkningen.

§ 4 Samlet engasjement - andre ledd og § 6.1 g) Obligasjoner med fortrinnsrett i bolighypoteklån.

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 19 b) og 24 c) [artikkel 106.3 og artikkel 113.4a 2006/48/EC]

Artikkel 106.3 omhandler behandling av engasjementer i indirekte investeringsordninger. Indirekte investeringsordninger omtales i forslag til § 4 andre ledd som "engasjementer der institusjonen er eksponert mot underliggende aktiva". Indirekte investeringsordninger er ikke definert i direktivet, og definisjonen i forslaget tar utgangspunkt i del II (Treatment of exposure to schemes with underlying assets according Article 106 (3) of Directive 2006/48/EC) av "Guidelines on the implementation of the revised large exposure regime" av 11. desember 2009.

Artikkel 113.4 a) (CRD II, art. 1, pkt. 24c) gir adgang til å unnta obligasjoner med fortrinnsrett. Av Finansdepartementets brev av 15. desember 2008¹⁴ til Kredittilsynet fremkommer det at Finansdepartementet vurderer at det for eksponering i obligasjoner med

¹¹ "intensively investigate possible economic connections"

¹² "Second consultation paper on CEBS' technical advice to the European Commission on the review of the Large Exposures rules" av 7. desember 2007.

¹³ "Consultation paper on CEBS's draft implementation guidelines on the revised large exposures regime" av 12. juni 2009.

¹⁴ Brevet fra Finansdepartementet kan finnes her: http://www.finanstilsynet.no/archive/f-avd_pdf/01/04/19122054.pdf

fortrinnsrett (OMF) som hovedregel kreves at det foretas en gjennomskjæring, dvs. OMF skal regnes som et engasjement med underliggende låntaker. For OMF i bolighypoteklån, anser Finansdepartementet det som hensiktsmessig at det gjøres unntak for denne type engasjementer.

Finanstilsynet foreslår med utgangspunkt i Finansdepartementets brev av 15. desember 2008 å gjennomføre delvis artikkel 113.4 a) ved at OMF i andre former for sikkerhet enn pant i bolig, eksempelvis pant i næringseiendom vil omfattes av § 4, andre ledd, mens OMF i bolighypoteklån unntas etter § 6.1 g). Foreløpig er det uklart hvordan øvrige nordiske land vil gjennomføre bestemmelsene om OMF i regelverket for store engasjementer. Forskriftsforslaget må eventuelt revurderes når dette er mer avklart. Finanstilsynet ber om innspill fra høringsinstansene på implikasjonene av gjennomføringen av bestemmelsene som omhandler OMF i forskriftsforslaget.

Artikkel 106.3 pålegger institusjoner som er eksponert i indirekte investeringsordninger, eksempelvis investeringer i fond og verdipapiriserte posisjoner, å ha en oversikt over motpartene i de underliggende aktiva i porteføljen. Dette betyr konkret at dersom institusjonen har investert i et aksjefond, så må institusjonen avdekke hvem som er utsteder av hver enkelt aksje og deretter summere eksponeringen mot denne utstederen gjennom fondsandelen med eventuell øvrig eksponering mot samme motpart. Dette kravet gjelder kun når den største posten i fondet er større enn 5 % av det samlede fondet

Videre må institusjonen være bevisst på risiko som følger med konsentrasjon av eksponering mot en enkelt tilrettelegger eller forvalter av indirekte investeringsordninger.

Intensjonen med regelverket er å gi insentiv til full gjennomskjæring. Å ha oversikt over alle motparter i indirekte investeringsordninger kan imidlertid være en betydelig utfordring. CEBS har derfor utarbeidet retningslinjer¹⁵. CEBS tar for øvrig sikte på en evaluering av veiledningen ett år etter at den er iverksatt, det vil si et år etter innføring i norsk rett.

I retningslinjene til CEBS er det fire metoder i pkt. 74 for behandling av indirekte investeringsordninger: full look-through (a), partial look-through approach (b), unknown exposures(c) og structure-based approach (d).

Hovedregelen er at institusjonen skal ha oversikt over motparten relatert til hvert enkelt aktiva i porteføljen og dermed alle motparter i den indirekte investeringsordningen (Full look-through), beregne sin eksponering mot den enkelte motpart og legge den sammen med de øvrige engasjementene utenom ordningen med samme motpart. Dersom dette likevel medfører en urimelig byrde, kan eksponeringen beregnes ved bruk av en eller flere av følgende metoder:

- Partial look-through: Dersom institusjonen kjenner identiteten til enkelte av motpartene, men ikke alle, så kan engasjementsbeløpet som relaterer seg til de kjente motpartene trekkes fra den samlede investeringen og behandles som om de var direkte eksponeringer. Det resterende engasjementsbeløpet skal anses for å være med gruppen av ukjente motparter.
- Unknown exposures: Det etableres en gruppe av motparter som kalles ”ukjente motparter”, hvor institusjonen ikke kjenner identiteten til motparten/utstederen i det underliggende aktiva i porteføljen. Disse behandles som en risiko. Ukjente motparter fra en eksponering mot en indirekte investeringsordning må legges til ukjente

¹⁵ “Guidelines on the implementation of the revised large exposure regime” av 11. desember 2009. <http://www.c-ebs.org/Publications/Standards-Guidelines.aspx>

motparter fra en annen eksponering mot en indirekte investeringsordning.

”Frittstående gruppe av ukjente motparter” er der institusjonen ikke kjenner identiteten til motparten/utstederen, men kan kategorisere dem eksempelvis ut fra fondets vedtekter til ”amerikanske banker” eller ”tyske industriaksjer” eller lignende. For både gruppen av ukjente motparter og hver frittstående gruppe av ukjente motparter gjelder 25 % grensen og 100 % risikovekt.

- **Structure-based approach:** Dersom institusjonen gjennom kjennskap til vedtektene til en indirekte investeringsordning kan feste lit til at institusjonen ikke har noen annen direkte eller indirekte eksponering som utgjør mer enn 2 % av ansvarlig kapital til noen av motpartene, så kan den indirekte eksponeringen fra denne investeringsordningen klassifiseres som en frittstående gruppe av ukjente motparter.

Høringsinstansene oppfordres til å komme med innspill på den praktiske gjennomføringen av bestemmelsen § 4 andre ledd.

§ 4 Samlet engasjement – tredje ledd, bokstav b)

Gjennomfører artikkel 106.1 tredje ledd 2006/48/EC

Direktivet er på dette punkt uendret. Fra 1. januar 2007 har det i Norge vært adgang til å unnta visse bestemte engasjementer som allerede er trukket fra i ansvarlig kapital ved fastsettelse av samlet engasjement i forskrift om store engasjementer. Direktivet åpner for at ”all elements entirely covered by own funds” kan unntas ”with the agreement of competent authorities”. Dette kan være aktuelt også i andre situasjoner enn de i gjeldende forskrift allerede spesifiserte, og vurderingen er derfor at Finanstilsynet generelt bør ha anledning til å vurdere adgang til unntak på individuell basis.

§ 4 Samlet engasjement -, tredje ledd bokstavene c) og d)

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 19 a) [artikkel 106.2 c) og d) 2006/48/EC]

Innføring av unntak for engasjementer med kort løpetid fra engasjementsbegrepet må sees i sammenheng med at adgangen til 20 % risikovektning av fordringer på andre finansinstitusjoner har bortfalt jf. omtalen til § 6. Unntakene som foreslås tatt inn i § 4 er obligatoriske.

Utover disse er det et nasjonalt valg å utvide unntaket fra engasjementsbegrepet til *alle* fordringer på andre finansinstitusjoner (så lenge disse ikke er en del av motpartens ansvarlige kapital), som har løpetid maksimalt ut neste virkedag og som ikke er i en hovedvaluta (artikkel 113.4 f). Finanstilsynet ber om innspill fra høringsinstansene til forslaget om ikke å gjennomføre artikkel 113.4 f i forskrift om store engasjementer.

Av artikkel 106.2 fremkommer det at CEBS skal utarbeide retningslinjer vedrørende artikkel 106.2 c) og d). Utkast til retningslinjer¹⁶ ble publisert den 11. mars 2010 og er på høring frem til 6. mai 2010. Utfallet kan få betydning for gjennomføringen.

¹⁶ CEBS draft implementation guidelines on Article 106(2) (c) and (d) of Directive 2006/48/EC recast (CP 38): <http://www.c-ebs.org/Publications/Consultation-Papers/All-consultations/CP31-CP40/CP38.aspx>

§ 5 Høyeste grense for samlet engasjement

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 22 a) [artikkel 111.1 første ledd og 111.4 andre ledd 2006/48/EC] og artikkel 106.1, 3 ledd i2006/48/EC

Paragrafens første ledd må leses slik at anerkjent sikkerhet etter § 7 må tas i betraktning.

Artikkel 111 punkt 2 og 3 er fjernet, dette innebærer at 800 % grensen for sum store engasjementer og 20 % grensen for konsern som ikke er under konsolidert tilsyn bortfaller. Når det gjelder 800 % grensen, så begrunnelsen at grensen sjelden har hatt konsekvenser for en institusjon. Videre at den ikke skiller mellom for eksempel 80 engasjementer som utgjør 10 % av ansvarlig kapital og 32 engasjementer som utgjør 25 % av ansvarlig kapital selv om disse to situasjonene gir helt ulike risikoprofiler for institusjonen.

Dagens forskrift gir Finanstilsynet mulighet til å pålegge frist for institusjonen til å tilpasse seg grensen dersom den er overskredet, men har ikke inntatt adgangen til å pålegge at den delen av engasjementet som oversiger 25 % grensen skal trekkes fra i ansvarlig kapital. I tidligere femte ledd (nå tredje ledd) foreslås det å gi Finanstilsynet adgang til å foreta fradrag i ansvarlig kapital når en institusjon bryter 25 % grensen for engasjement med en motpart. Formålet med å innføre bestemmelsen er å gi Finanstilsynet sanksjonsmuligheter i arbeidet med forvaltningen av regelverket om store engasjementer. Det forventes også at muligheten for å pålegge fradrag har forebyggende effekt på brudd på 25 % grensen.

Flere land i EU foretar et automatisk fradrag i ansvarlig kapital ved brudd, dette gjelder England, Portugal, Ungarn og Tyskland. En skjønsmessig vurdering av hvert enkelt tilfelle vil imidlertid være å foretrekke da automatikk kan ha uønskede konsekvenser, for eksempel dersom det utløser brudd på minstekrav på kapitaldekningen.

Det pågår en diskusjon i CEBS og EU-kommisjonen¹⁷ om fradrag i ansvarlig kapital for overskridelser av 25 %-grensen. Det er ventet en avklaring før direktivet trer i kraft. Det kan derfor bli behov for å endre Finanstilsynets forskriftsforslag i tråd med dette utfallet.

§ 6 Risikovekting av engasjementer

Bestemmelsen i gjeldende § 6-4 flyttes til innledningen for å tydeliggjøre at utgangspunktet er en risikovekting på 100 %.

§ 6.1 a) og b) Offentlig eide foretak

Gjennomfører artikkel 113 c) og d) 2006/48/EC

Bestemmelsen (tidligere § 6 (3a)) vedrørende behandling av offentlig eide foretak foreslås endret, slik at bestemmelsen er i samsvar med direktivet, dvs. slik at det fremkommer at det er en forutsetning at engasjementene tilordnes 0 % risikovekt etter standardmetoden.

¹⁷ Den 26. februar sendte CEBS spørsmål til [Capital Requirements Directive Transposition Group](http://ec.europa.eu/yqol/index.cfm?fuseaction=question.show&questionId=900)¹⁷ vedrørende behandlingen av brudd i direktiv 48/2006/EC, se: <http://ec.europa.eu/yqol/index.cfm?fuseaction=question.show&questionId=900>

§ 6.1 d) Pant i mottatte innskudd og innskuddsbevis

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 24 b i) [artikkel 113.3 g og h 2006/48/EC]

Forskriften må endres til å også omfatte kontanter deponert i morselskapet og datterselskap av institusjonen.

Artikkel 113.3 h) omhandler håndpant i innskuddsbevis. Dette er lite brukt i Norge, men uttrykket ”tilsvarende instrumenter” er ment å ivareta dette om det skulle bli aktuelt. Artiklene var tidligere valgfrie, men er blitt obligatoriske.

Adgangen til å avtale pant i innskudd vil bero på alminnelige panterettslige regler.

§ 6.1 e) og § 6.2 a). Engasjementer med og engasjementer garantert av hhv. datterselskaper og finansinstitusjon i samme konsern

Gjennomfører CRD II, art 1, pkt. 24 b ii) og c [48/2006/EC artikkel 113.3 f) og 113.4c)]

Artikkel 113.2 som eksplisitt ga mulighet for fullt unntak og 113.3 i) (for engasjementer med løpetid et år eller mindre) og 115.2 (for engasjementer med løpetid et til tre år) slettes og erstattes av 113.4 c) og 113.3 f). Sistnevnte er ikke relevant ettersom bestemmelsen forutsetter at konserninterne fordringer har 0 % vekt i standardmetoden. Artikkel 113.4 c) gir imidlertid anledning (nasjonalt valg) til fullt unntak dersom konsernet er under konsolidert tilsyn. Bestemmelsen gir etter Finanstilsynets vurdering anledning til å beholde gjeldende forskriftsteksten i § 6.1 e) og § 6.2 a).

§ 6.1 f) Ubenyttede kredittfasiliteter (Ikke-kommiterte ikke-trukne linjer) der avtale er inngått

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 24 b) iii) [artikkel 113.3 i 2006/48/EC]

Ubenyttede kredittfasiliteter har en konverteringsfaktor på 0 i kapitalkravsforskriften, jfr § 6.1 (10). Direktivet inneholder en bestemmelse som sier at unntak fra store engasjementer krever at institusjonen har inngått en eksplisitt avtale som forplikter motparten/kunden til selv å holde rede på om samlet engasjement overstiger 25 % av institusjonens ansvarlige kapital. Fra institusjonens side vil det være beheftet med risiko å overlate ansvaret for overholdelse av 25 % grensen til sin kunde. En kredittlinje vil kunne trekkes opp meget hurtig og det er med et slikt produkt betydelig fare for at den er benyttet fullt ut på det tidspunkt banken beslutter seg for å si den opp. Finanstilsynet foreslår derfor å ikke gjennomføre bestemmelsen.

Det bes om innspill fra høringsinstansene.

§ 6.2 b) Engasjement med lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)

Gjennomfører artikkel 113.4 b) 2006/48/EC

Av artikkel 113.4 b) (CRD II, art. 1, pkt. 24c) fremkommer det at engasjementer med og garantert av lokale og regionale myndigheter tilordnes den risikovekt som følger av bruk av standardmetoden, hvilket innebærer at risikovekten er 20 % i Norge, Spania og Belgia, og 0 % i øvrige EØS-land. Bestemmelsen er flyttet fra § 6-3 a.

§ 6.3 Fordringer på andre institusjoner

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 22 [artikkel 111.1 2006/48/EC]

De fleste land innenfor EØS-området har tidligere benyttet seg av adgangen til å unnta fordringer på andre institusjoner med løpetid på ett år eller mindre fra reglene om store engasjementer. Videre har det vært adgang til 20 % risikovekt på fordringer på institusjoner når løpetiden har vært over ett år. (Disse unntakene omtales ofte - noe upresist - som unntak for "interbankfordringer", men gjelder også for engasjementer på verdipapirforetak.) I Norge har risikovekten vært 20 % uansett løpetid. CRD II fjerner alle disse mulighetene. Fortalens nr 22 sier at tapene fra eksponering på en institusjon kan være like høye som ved eksponering mot andre motparter og disse burde derfor behandles likt.

Utgangspunktet skal nå være 100 % risikovekt og maksimum engasjement tilsvarende 25 % av ansvarlig kapital også på interbankfordringer, men med et fribeløp på 150 millioner Euro. Direktivet åpner også for at landene kan fastsette et fribeløp som er lavere enn 150 millioner Euro. Fribelet er ment å skjerme små banker og deres eksponering på sin oppgjørsbank eller hovedbankforbindelse.

Fribelet skal virke slik at institusjonen selv kan velge det som gir den høyeste grensen for interbankfordringer¹⁸:

- i) 25 % av ansvarlig kapital eller
- ii) et fribeløp på 150 millioner Euro, men slik at grensen ikke overstiger et beløp som tilsvarer 100 %¹⁹ av ansvarlig kapital

I Norge har vi i praksis hatt en 125 % grense (25 % dividert med risikovekt på 20 %) for interbankfordringer når man ser risikovekt og 25 % grensen i sammenheng. Bortfall av de nevnte nasjonale valg og innføring av fribelet vil således antakelig ha større betydning i andre land enn i Norge, fordi vi har hatt 20 % vekt.

Dersom vi i Norge innfører reglene med høyeste mulige fribelet vil effekten være slik:

- den store mengden av relativt små banker (og verdipapirforetak) får redusert maksimalgrense fra 125 % til 100 % av ansvarlig kapital. (For disse vil 100 % av ansvarlig kapital være lavere enn 150 mill Euro). Fribelet har ingen betydning.
- Store banker vil få redusert maksimalgrense fra 125 % til 25 % av ansvarlig kapital. (25 % av ansvarlig kapital er større enn 150 mill. Euro). Fribelet har ingen betydning
- mellomstore banker som har ansvarlig kapital over fribelet vil være begrenset av fribelet. De vil oppleve redusert maksimalgrense (mellom 25 % og 100 % av ansvarlig kapital) relativt til dagens 125 % av ansvarlig kapital.

Fribelet skjermer således ikke små banker i Norge, men kan være begrensende for mellomstore norske banker. Finanstilsynet ser ingen grunn til at akkurat mellomstore norske banker skal oppleve ytterligere begrensninger enn direktivets minimumsharmonisering og tilrå at det benyttes samme fribelet i Norge.

¹⁸ Alle foretak i et finanskonsern er å anse som en og samme motpart

¹⁹ Det fordres at institusjonen har en bevisst styring og konkret vurdering av forsvarligheten av dette nivået og vurderer markedsrisiko og konsentrasjonsrisiko.

Av artikkel 111.4, andre ledd, kan tilsynsmyndighetene tillate ("on a case by case basis") brudd i en tidsbegrenset periode for institusjoner som får en effektiv engasjementsgrense for engasjementer med institusjoner tilsvarende 100 % av ansvarlig kapital etter 111.1. Det antas ikke å være behov for en slik adgang og bestemmelsen foreslås ikke gjennomført.

Noen nasjonale valg som vedrører fordringer på andre finansinstitusjoner

Gjelder artiklene CRD II, art. 1, pkt. 24 c [113.4 d), e), g), h), i) og j) 2006/48/EC]

Artikkel 113.4 d) (tidligere 113.3 n)) er et nasjonalt valg. Det gjelder oppgjørs- og avregningsbank som enten er hjemlet i lov eller har dette som vedtektsfestet formål.

Artikkel 113.4 e) gjelder fordring fra ikke-kommersiell kredittinstitusjon som forvalter offentlige utlånsprogram på øvrig kredittinstitusjon.

Artikkel 113.4 g) gjelder minimumsreservekrav som utgjør fordringer på sentralbank i nasjonal valuta. Bestemmelsen er kun relevant i land der fordringer på sentralbank ikke gis 0 % risikovekt.

Artikkel 113.4 h) som sier at krav på sentralmyndigheter i form av minstekrav til beholdning av statspapirer i nasjonal valuta og der statspapirene, kan unntas. Det stilles krav om at staten har en rating tilsvarende "investment grade", dvs. bestemmelsen er relevant for stater tilordet risikoklasse 2 og 3 (risikovekt 20 % og 50 %), jfr. rundskriv 6/2007. Finanstilsynet tilrår ikke at dette nasjonale valget innføres i norsk forskrift.

Artikkel 113.4 i) var tidligere også nasjonale valg i artiklene 113.3 r), s) og t). Det gjelder utenom-balanse poster, handelsfinansiering og garantier utstedt til medlemmer av gjensidige banker.

Det nasjonale valget i artikkel 113.4 j) anses som ikke relevant ettersom det ikke eksisterer et nasjonalt kreditt- og låneregister i Norge.

Finanstilsynet kjenner ikke til forhold som gjør innføring av artiklene 113.4 d), e), g) og i) relevante eller nødvendige å innføre i norsk forskrift. Finanstilsynet ber om innspill fra høringsinstansene på dette.

§ 7 Anerkjennelse av mottatt sikkerhet for engasjement

Gjennomfører CRD II, art. 1, pkt. 23a, 25a, 25b, 25c, 25c og 26 [artiklene 112, 114, 115 og 117 2006/48/EC]

Dette er artikler som tidligere i hovedsak var nasjonale valg, men som nå er blitt obligatoriske. Konsekvensen er at adgangen til å anerkjenne mottatte sikkerheter er utvidet. Hovedregelen er nå at alle former for sikkerhet som anerkjennes i kapitalkravsforskriften også vil anerkjennes i forskrift om store engasjementer, så sant kravene i kapitalkravsforskriftens del IV tilfredsstilles. Det er likevel en del unntak, og i noen tilfeller stilles strengere krav enn i kapitalkravsforskriften.

Forskriftsforslaget i § 7, 1. ledd omhandler finansielt pant, jfr. definisjonen i kapitalkravsforskriftens § 1-2, bokstav m, og gjennomfører bestemmelsene i artikkel 114.

Artikkel 114.1 (CRD II, pkt. 25a) sier at institusjoner kan benytte avansert metode for finansielt pant, jfr. kapitalkravsforskriftens § 18-3, og benytte justert (for løpetid, samt pris- og valutavolatilitet) engasjementsbeløp (E*), ved fastsettelse av samlet engasjement. Bestemmelsen foreslås gjennomført i § 7, 1. ledd, bokstav a.

Artikkel 114.2 (CRD II, pkt. 25b (i) og 2006/48/EC) åpner for at institusjoner som benytter avansert IRB-metode, jfr. kapitalkravsforskriftens § 1-2, bokstav c, og som kan skille ut effekten av finansielt pant i LGD-estimatene kan ta hensyn til disse effektene ved engasjementbeløpet. Bestemmelsen foreslås gjennomført i § 7, 1. ledd, bokstav b. Finanstilsynet vil ikke stille generelle krav til dokumentasjon og metodikk, men vurdere dette fra sak til sak.

§ 7, 1. ledd, bokstav c, som gjennomfører 114.2, 3. ledd (CRD II, pkt. 25b (ii)), omhandler institusjoner som benytter avansert IRB-metode, men som ikke skiller ut effekten av finansielt pant i LGD-estimatene.

Av artikkel 114.3 (CRD II, 25c (i), (ii), (iii) og 2006/48/EC) følger kravene til institusjonene som benytter metodene i bokstav a-c i 1. ledd i § 7. Artikkel 114.3 foreslås gjennomført i 2. ledd i § 7.

Det følger av artikkel 114.3 at kravene til å kunne benytte avansert metode for finansielt pant går utover det som er tilstrekkelig i henhold til kapitalkravsforskriften.

Institusjonene kan ta hensyn til finansielt pant under følgende forutsetninger:

- At institusjonen foretar jevnliges stresstester for å måle konsentrasjon av kredittrisiko og volatilitet i verdien av sikkerhetene
- Stresstestene skal også ta hensyn til uventede endringer i markedet som kan få konsekvenser for institusjonens ansvarlige kapital og videre hvordan slike markedssvingninger vil kunne påvirke verdien av sikkerhetene
- At Finanstilsynet godkjenner institusjonens utførelse av stresstestene
- Dersom stresstestene viser at verdien av sikkerhetene er overvurdert, så skal institusjonen fullt ut ta hensyn til dette og beregne engasjementsbeløpene på nytt. Institusjonen må etablere prosedyrer og rutiner som på en betryggende måte kan håndtere dette
- Institusjonen må ha prosedyrer og rutiner til å håndtere avvikende løpetid mellom engasjement og mottatt sikkerhet
- Institusjonen må etablere prosedyrer og rutiner som på en betryggende måte gjør den i stand til å håndtere konsentrasjonsrisiko relatert til finansielt pant, dette gjelder også konsentrasjonsrisiko mot utstedere av sikkerhet, eksempelvis enkelt-aksjer.

Forslått § 7, 2. ledd, bokstav a reflekter at det vurderes som lite hensiktsmessig med detaljert omtale av stresstestene i forskriften. Bokstav b i § 7, 2. ledd, gjennomfører artikkel 114.3, 4. ledd (CRD II, pkt. 25c (ii)).

I tilfeller hvor et engasjement garantert av eller sikret med pant utstedt av tredjepart, kan institusjonene etter artikkel 117.1:

- a) anse andelen av engasjementet som er garantert som et engasjement med garantisten

- b) anse markedsværdien av den pantsikrede delen som et engasjement med utsteder av sikkerheten. Det er forutsetning for anvendelse av metoden at det ikke foreligger løpetidsforskjeller mellom engasjementet og sikkerheten.

Det er en forutsetning for at et sikret engasjement skal kunne anses som et engasjement med garantisten eller utsteder av sikkerheten at et usikret engasjement med garantisten eller utsteder av sikkerheten etter del II av kapitalkravsforskriften gis lik eller lavere risikovekt enn et usikret engasjement med opprinnelig motpart. Bestemmelsen foreslås gjennomført i 4. ledd, bokstav a og b.

Det følger av artikkel 117.2 at hvor institusjonene anser engasjementet som et engasjement med garantisten etter bokstav a ovenfor skal bestemmelsene i annekset VIII i direktiv 2006/48/EC skal benyttes i tilfeller hvor:

- garantien og engasjementet er i ulik valuta, jfr. kapitalkravsforskriften § 18-6, 2. og 3. ledd.
- engasjementets og garantiens løpetid avviker, jfr. kapitalkravsforskriftens kapittel 19.
- det foreligger delvis dekning, jfr. kapitalkravsforskriftens § 18-7, 2. ledd

Bestemmelsene i artikkel 117.2, foreslås gjennomført som pkt. 1-3 i 4. ledd, bokstav a.

Det følger av artikkel 117.1, 3. ledd (CRD II, pkt. 25b (ii)) at institusjonene kan benytte metoden angitt i bokstav b overført og avansert metode for finansielt pant kun i tilfeller hvor det er tillatt å benytte både enkel og avansert metode for finansielt pant. Av kapitalkravsforskriftens § 18-2 (1) fremkommer det at institusjoner ikke kan kombinere den enkle og avanserte metoden for finansielt pant. Bestemmelsen gjennomfører annekset VIII:3, nr. 24 i direktiv som lyder: "*A credit institution shall not use both the Financial Collateral Simple Method and the Financial Collateral Comprehensive Method*". Det er følgelig noe usikkerhet knyttet til fortolkningen av artikkel 117.1, 3. ledd ift. hvilke tilfeller det vil være mulig å kombinere avansert metode for finansielt pant og metoden angitt i 117.1b.

Finanstilsynet foreslår at bestemmelsen i 3. ledd i artikkel 117.1, ikke gjennomføres ettersom det ikke er anledning til å kombinere avansert og enkel metode for finansielt pant i kapitalkravsforskriften. Det bes om innspill fra høringsinstansene.

Artikkel 115.1 omhandler engasjementer med pantsikkerhet i boligeiendom. Av 3. ledd i bestemmelsen fremkommer det at pantet skal tilfredsstille kravene som følger av annekset VIII:2, pkt. 8 og annekset VIII:3, pkt. 62-65, i direktiv 2006/48/EC. Kravene som stilles til engasjementer med pantsikkerhet i bolig ved bruk av standardmetoden er gjennomført i kapitalkravsforskriften § 5-8, 2. ledd og § 5-9, 2. ledd. Det følger av side 38-39 i høringsnotatet av 28. april 2006 om nye kapitaldekningsregler at bestemmelsen i § 5-8, 2. ledd og § 5-9, 2. ledd gjennomfører henholdsvis annekset VIII:2, pkt. 8 og annekset VI:1, pkt. 9.1. Av pkt. 48, bokstav c, i direktiv 2006/48/EC henvises det til tilsvarende bestemmelser som det henvises til i 3. ledd i artikkel 115.1, og som gjennomfører bokstav c i kapitalkravsforskriftens § 5-9. Bokstav a og b, som gjennomfører annekset VI:1, pkt. 48, bokstav a og c, gjelder i imidlertid ikke. Artikkel 115.1 foreslås gjennomført i 3. ledd i § 7.

Bestemmelsen i 115. 1, bokstav a som omhandler lån som er sikret ved eierandeler i finske boligselskaper foreslås ikke gjennomført med den begrunnelse av tilsvarende bestemmelse i direktivet, jfr. pkt. 46, annekset VI:1, pkt. 9.1, ikke er gjennomført i kapitalkravsforskriften.

Bestemmelsene i 115.1, 1. ledd, bokstav b som omhandler leasing av boligeiendom foreslås ikke gjennomført ettersom tilsvarende bestemmelse ikke er gjennomført i kapitalkravsforskriften, jfr. side 40 i høringsnotatet av 28. april 2006.

Bestemmelsene i 2. ledd av artikkel 115 foreslås ikke gjennomført i forskrift om store engasjementer ettersom bestemmelsene gir anledning til å anerkjenne pant i næringseiendom forutsatt at denne type pant anerkjennes i standardmetoden for fastsettelse av beregningsgrunnlag for kredittrisiko. Av kapitalkravsforskriftens § 5-11 fremkommer det at det ikke kan tas hensyn til pantesikkerhet i næringseiendom ved fastsettelse av risikovekt etter standardmetoden. Dette innebærer at IRB-banker heller ikke får anerkjenne pant i næringseiendom i store engasjementssammenheng. Pant i næringseiendom i land i EØS-området som har 50 % risikovekt på disse etter standardmetoden kan imidlertid anerkjennes.

Kapittel 2. Regler for beregning av engasjementer i handelsporteføljen

Gjennomfører artiklene 28-32 og anneks VI i 2006/49/EC

Det er ingen vesentlige endringer i dette direktivet som er relevant for norske forhold, med unntak av reduksjon av virkeområdet omtalt under § 1.

§ 10 Overskridelse

Gjennomfører anneks VI og artikkel 31 2006/49/EC

Artikkel 31 åpner for overskridelse av 25 % grensen i § 5 dersom overskridelsen utelukkende er i handelsporteføljen. Forutsetningen er at institusjonen har supplerende ansvarlig kapital utover minimumskravet beregnet i henhold til anneks VI (§ 12). Artikkel 31 er et nasjonalt valg. I artikkel 32 forpliktes myndigheter som har innført artikkel 31 å etablere: ...prosedyrer som forebygger at institusjoner unngår kravet til supplerende kapitalved midlertidig å flytte eksponeringen over til annen motpart innen ti-dagers fristen..

Forskriften gir i dag en finansinstitusjon anledning til å ha et engasjement på opp til 500 % av ansvarlig kapital på en enkelt motpart uten tidsbegrensning dersom den har supplerende kapital.

Finanstilsynet vurderer at en situasjon der en finansinstitusjon fullt ut benytter anledningen til å overskride 25 % grensen i handelsporteføljen, til ikke å være forsvarlig over tid. Videre er det vanskelig å se for seg hvilke prosedyrer tilsynet skal kunne etablere for å forebygge regulatorisk arbitrasje som i artikkel 32. Finanstilsynet ønsker derfor å vurdere de aktuelle sakene individuelt.

Finanstilsynet ønsker å presisere at adgangen til å sette en tidsfrist for avvikling av overskridelser som følger av § 5 også gjelder for overskridelser i handelsporteføljen ut grensene som er satt i § 10. Videre presiseres det institusjonens rapporteringsplikt for overskridelser som er fastsatt i § 5 til kontrollkomiteén og til Finanstilsynet også gjelder for overskridelser nevnt i forrige setning.

Kapittel 3. Rapportering

Bestemmelsen i ny § 13 foreslås endret i tråd med tidligere forslag til Finansdepartementet 19. juni 2009.

5 Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring

Gjennomfører CRD II, artikkel 1, nr 40 b,c og d og nr 42 a, b[2006/48/EC annek V (punkt 10) nr. 14, 14a, 15-22 og annek XI nr 1 bokstav e og nr 1a)]

5.1 Bakgrunn

Annek V i CRD (2006/48/EC) angir overordnede krav til institusjonenes styring og kontroll generelt og spesifikt styring og kontroll med kredittrisiko, markedsrisiko, konsentrasjonsrisiko, renterisiko i bankporteføljen, operasjonell risiko, risiko knyttet til verdipapirisering og likviditetsrisiko.

På bakgrunn av erfaringene fra krisen, ble det i september 2009 vedtatt endringer i direktivets Annek V. I fortalen til CRD II heter det i punkt 30 at *“Recent market developments have highlighted the fact that liquidity risk management is a key determinant of the soundness of credit institutions and their branches. The criteria set out in Annex V and XI to Directive 2006/48/EC should be reinforced in order to align those provisions to the work conducted by the Committee of European Banking Supervisors and the Basel Committee on Banking Supervision.”*

Endringene i annek V innebærer således mer omfattende harmoniserte krav til institusjonenes likviditetsstyring. Enkelte av de mer overordnede kvalitative likviditetskravene som er tatt inn i annek V anses allerede å være dekket av gjeldende likviditetsbestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 med tilhørende forskrift. CRD II innebærer imidlertid enkelte nye kvalitative krav til likviditetsstyringen som etter Finanstilsynets vurdering vil kreve forskriftsendring.

5.2 Gjeldende rett

Forskrift av 14. desember 2006 om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond mv. (Kapitalkravsforskriften) §§ 47-1 og 47-2 omhandler krav til likviditetsstyring og gjennomfører bestemmelsene i Kapitaldekningsdirektivet (2006/48/EC - CRD) Annek V punkt 10 nr. 14 og 15. Dagens bestemmelser i kapitalkravsforskriften stiller generelle krav til styring, overvåking og kontroll av likviditetsrisiko samt krav om at institusjonen vurderer effekten av alternative scenarier.

I tillegg til kravene i kapitalkravsforskriften er det i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 generelle bestemmelser som fastsetter at alle finansinstitusjoner skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke sine forpliktelser, at de skal ha en forsvarlig likviditetsstyring og være underlagt krav til rapportering. Videre at Finanstilsynet, hvis en finner at likviditetsrisikoen ikke er forsvarlig, kan begrense virksomheten til institusjonen, samt en hjemmel for Finansdepartementet til å fastsette ytterligere regulering i forskrift. Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring (likviditetsforskriften) ble fastsatt 29. juni 2007. Forskriften bygger på Baselkomitéens anbefalinger til forsvarlig styring av likviditetsrisiko fra 2000.

Bestemmelsene i kapitalkravsforskriften vedrørende likviditet kan i stor grad sies å være dekket av liknende bestemmelser i likviditetsforskriften. Virkeområdet for de ulike forskriftene er imidlertid ulikt. Bestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven og likviditetsforskriften gjelder alle finansinstitusjoner, herunder forsikringsselskap og pensjonskasser, men ikke verdipapirforetak. Bestemmelsene i kapitalkravsforskriften omfatter kredittinstitusjoner, holdingsselskap og verdipapirforetak, men ikke forsikringsselskap og pensjonskasser.

Finanstilsynet vil også vise til forskrift av 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll som inneholder generelle bestemmelser til risikostyring og internkontroll som dels er overlappende med kapitalkravsforskriften kapittel 47 og kravene til likviditetsstyring i likviditetsforskriften.

5.3 Forslag til gjennomføring av direktivendringer i norsk rett

5.3.1 En ny likviditetsforskrift for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak

Direktivendringene som er vedtatt omfatter både kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. En mulig løsning vil derfor være å utvide likviditetskravene i kapitalkravsforskriften kapittel 47. Direktivendringene innebærer imidlertid en vesentlig utvidelse av de direktivbestemte kvalitative kravene til likviditetsstyring, hvorav flere vil være dekket av gjeldende likviditetsforskrift, mens andre krever forskriftsendring. Etter Finanstilsynets syn vil en utvidelse av kapittel 47 i kapitalkravsforskriften for å ivareta de nye direktivkravene skape et uoversiktlig regime ved at kredittinstitusjonene da står overfor to sett med relativt omfattende kvalitative likviditetskrav (kapitalkravsforskriften og likviditetsforskriften) i tillegg til de generelle kravene i forskrift av 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll.

For å styrke fokuset på kravene til likviditetsstyring og unngå dobbeltregulering, foreslår Finanstilsynet derfor at de nye kravene til likviditetsstyring innarbeides i en ny likviditetsforskrift som også gjøres gjeldende for verdipapirforetak.

I forbindelse med utformingen av ny forskrift vises det også til Finanstilsynets brev til Finansdepartementet av 1. februar 2010. I brevet vises det til pågående prosesser internasjonalt knyttet til innføring av kvantitative likviditetskrav og vurderinger rundt innføring av dette i norsk regelverk. Etter Finanstilsynets vurdering tilsier utvidelsen av kravene på likviditetsområdet at det lages en egen forskrift som også etter hvert kan omhandle kvantitative bestemmelser.

I forbindelse med at alle direktivkravene knyttet til likviditetsstyring samles i en ny likviditetsforskrift, foreslår Finanstilsynet at gjeldende bestemmelse i Kapitalkravsforskriften **§ 47-2 (6) erstattes av en henvisning til ny likviditetsforskrift**. Den mer generelle bestemmelsen i **§ 47-2 1. h)** som nevner at institusjonens retningslinjer for styring og kontroll av risiko skal omfatte likviditetsrisiko (i tillegg til andre risikoer som er nevnt i 1a – g), foreslås **videreført**.

5.3.2 Tilpasninger for forsikringselskap mv.

Hjemmelen for dagens likviditetsforskrift er finansieringsvirksomhetsloven som ikke omfatter verdipapirforetak. Hjemmelsgrunnlaget for krav til likviditetsstyring i verdipapirforetak må således vurderes nærmere. Det vises til 5.4. nedenfor.

Når det lages en ny forskrift som omhandler kredittinstitusjoner og verdipapirforetak mv., må det vurderes hvorvidt gjeldende forskrift skal videreføres for forsikringselskap og pensjonsforetak eller om kravene til likviditetsstyring i disse institusjonene skal reguleres på annen måte. Det vises til omtale i punkt 5.5.

5.4 Hjemmelsgrunnlag for verdipapirforetak

Det er i gjeldende verdipapirhandellov ingen særskilte regler for verdipapirforetaks likviditet eller særskilte regler som gir hjemmel for fastsetting av forskrift om krav til likviditet for verdipapirforetak. Imidlertid er det fastsatt krav til organisering av virksomheten i verdipapirforetak i vphl. § 9-11, og krav til verdipapirforetaks vurdering av risiko og kapitalbehov i vphl. § 9-16. Krav til styring og kontroll av likviditet i verdipapirforetak som yter investeringstjenester kan leses inn i begge disse bestemmelsene. Begge disse bestemmelsene gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om verdipapirforetaks interne retningslinjer og rutiner, men synes ikke å gi hjemmel til å fastsette eventuelle kvantitative likviditetskrav.

5.4.1 Verdipapirhandelloven § 9-11

Det fremgår av Ot.prp. nr. 34 (2006-2007) side 433 at vphl. § 9-11 gjennomfører direktiv 2004/39/EC (MiFID) artikkel 13. Omtalen av lovbestemmelsen i Ot.prp. nr. 34 (2006-2007) avsnitt 6.8 omfatter ikke drøfting av likviditet i verdipapirforetakene som et selvstendig moment. Likevel kan krav til retningslinjer og rutiner for styring og kontroll av likviditet leses inn i vphl. § 9-11 første ledd nr. 1 og 3. Det følger av vphl. § 9-11 første ledd nr. 1 og 3 at verdipapirforetak skal innrette sin virksomhet slik at foretaket har tilstrekkelige og betryggende retningslinjer og rutiner som skal sikre etterlevelse av foretakets forpliktelser etter lov og forskrifter, og at det treffer rimelige tiltak som skal sikre kontinuitet og regelmessighet i investeringstjenestevirksomheten, herunder ha nødvendige systemer, ressurser og prosedyrer. Dersom verdipapirforetaket kommer i en likviditetskrise, vil dette kunne medføre at investorenes rettigheter, både de som handler gjennom foretaket og de som handler gjennom andre foretak, og som ikke får rett oppfyllelse, trues. Slik sett vil verdipapirforetakene etter denne bestemmelse anses å ha en plikt til å organisere seg på en slik måte at likviditetskriser ikke oppstår.

I vphl. § 9-11 sjette ledd første setning er det inntatt en forskriftshjemmel, som gir departementet anledning til å fastsette nærmere regler om krav til organisering av verdipapirforetak, herunder om foretakenes interne retningslinjer, instruksjoner og oppgaveplikt. Vphl. § 9-11 sjette ledd gir departementet hjemmel til å fastsette kvalitative regler om verdipapirforetaks organisering av virksomheten, herunder retningslinjer og rutiner for styring og kontroll av likviditetsrisiko, men synes derimot ikke å gi hjemmel til å fastsette eventuelle kvantitative krav til likviditet i verdipapirforetak.

5.4.2 Verdipapirhandelloven § 9-16

Verdipapirforetak er underlagt krav om vurdering av risiko og kapitalbehov. Det følger av verdipapirhandelloven § 9-16 første ledd at et verdipapirforetak til enhver tid skal ha oversikt over og vurdere hvilken risiko som er knyttet til virksomheten, og ha ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av den virksomhet foretaket driver. Videre følger det av vphl. § 9-16 annet ledd at verdipapirforetaket skal vurdere kapitalbehovet på kort og lengre sikt og hvordan dette kapitalbehovet kan tilfredsstilles. Vurderingen av kapitalbehov skal omfatte størrelsen på, og sammensetningen og fordelingen av, kapitalen sett i forhold til arten og omfanget av den risiko som til enhver tid er knyttet til virksomheten og til den risiko som vil kunne oppstå.

Det må forutsettes at verdipapirforetak som ledd i vurderingen av egen risiko og kapitalbehov etter vphl. § 9-16 første og annet ledd, vurderer likviditet. Således kan krav til interne retningslinjer og rutiner for vurdering, styring og kontroll av likviditet leses inn i vphl. § 9-16. Imidlertid tilsvarer vphl. § 9-16 finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b som banker er omfattet av. Bestemmelsene om vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging (Pilar II) fastsatt i lov er således helt parallelle for banker og verdipapirforetak. Banker er, som tidligere nevnt, omfattet av en særskilt lovregel om krav til likviditet, fastsatt i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17. Verdipapirforetak er ikke omfattet av noen tilsvarende lovregel. Fastsetting av forskrift om krav til likviditet for verdipapirforetak hjemlet i vphl. § 9-16 femte ledd, vil medføre at lovbestemmelsene om vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging for banker og verdipapirforetak materielt sett vil få ulikt innhold, selv om lovbestemmelsene i ordlyden er like. Videre fremgår det av Ot.prp. nr. 66 (2005-2006) kapittel 8 at verdipapirhandellovens bestemmelser om vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging, jf. vphl. § 9-16, er ment å være et motstykke til de myndighetsfastsatte minstekrav til ansvarlig kapital, jf. vphl. § 9-15. Krav til likviditet i verdipapirforetak og banker synes å ha hatt en underordnet rolle ved fastsettingen av krav til vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging, jf. vphl. § 9-16 og finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b.

Vphl. § 9-16 femte ledd gir departementet hjemmel til å fastsette kvalitative regler i forskrift om interne retningslinjer og rutiner for vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov, herunder retningslinjer og rutiner for styring og kontroll av likviditetsrisiko, men synes derimot ikke å gi hjemmel til å fastsette eventuelle kvantitative krav til likviditet i verdipapirforetak.

5.4.3 Behov for særskilt lovbestemmelse om krav til likviditet

Ovenfor ble det redegjort for bruk av vphl. §§ 9-11 og 9-16 som hjemmelsgrunnlag for fastsetting av forskrift om krav til likviditet for verdipapirforetak. Både vphl. § 9-11 sjette ledd og § 9-16 femte ledd synes å gi hjemmelsgrunnlag for fastsetting av kvalitative, men ikke kvantitative, regler om likviditet for verdipapirforetak. Flere hensyn taler imidlertid i mot å fastsette kvalitative krav til likviditet med hjemmel i vphl. §§ 9-11 og 9-16, selv om disse bestemmelsene vurderes å hjemle fastsetting av slike regler i forskrift.

En eventuell forskrift fastsatt med hjemmel i vphl. §§ 9-11 og 9-16 vil måtte utformes innenfor hjemmelsgrunnlaget, hvilket ikke nødvendigvis vil gi den beste mulighet for

tilsynsmessig styring. En særskilt lovhjemmel, kombinert med sanksjonsmuligheter, som uttrykkelig adresserer likviditetskrav til foretakene, vurderes å både ville medvirke til å klargjøre rettstilstanden og medføre økt fokus på denne siden av foretakenes økonomiske stilling. En særskilt lovbestemmelse om likviditet for verdipapirforetak, noe tilsvarende finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 som er gjort gjeldende for banker, vil opprettholde parallelliteten i regelverkene for verdipapirforetak og banker, og vil også bedre kunne ta høyde for fremtidig utvikling i regelverket på området, herunder eventuelle kvantitative likviditetskrav som følger av direktivkrav. Videre gjennomfører både vphl. § 9-11 første ledd nr. 1 og 3 og vphl. § 9-16 allerede andre direktivbestemmelser i norsk lovgivning. Gjennomføring av ulike direktivbestemmelser fra flere direktiver, i samme lovbestemmelse, vil kunne bidra til klarhet i spørsmål om rettstilstand og tolkningsspørsmål. Finanstilsynet foreslår derfor at det tas inn en ny lovhjemmel i verdipapirhandelloven.

Etter Finanstilsynets vurdering kan gjeldende lovbestemmelse under tvil benyttes inntil ny lovhjemmel er på plass.

5.4.4 Forslag til lovbestemmelse om likviditet for verdipapirforetak

Finanstilsynet foreslår at verdipapirhandellovens bestemmelser suppleres med et likviditetskrav. En uttrykkelig lovregulering av dette forholdet vil bidra til en bevisstgjøring av likviditetens betydning, samt tydeliggjøre hvilke krav som stilles til verdipapirforetakene. De av dagens bestemmelser som har et bredere nedslagsfelt, som eksempelvis verdipapirhandelloven §§ 9-11 og 9-16 synes etter Finanstilsynets oppfatning ikke eksplisitte nok på dette punkt. Likviditetskrav er allerede generelt formulert for oppgjørssentraler. Det er i store trekk den samme funksjon hos verdipapirforetakene som gjør likviditetssituasjonen i foretakene så vidt sentral.

En kvalitativ bestemmelse foreslås fastsatt i verdipapirhandelloven. Denne bestemmelsen foreslås supplert med en hjemmel for Finansdepartementet til å fastsette eventuelle kvantitative krav til likviditet i forskrift, bl.a. for å kunne fange opp eventuell fremtidig internasjonal utvikling innenfor eksisterende rettslige rammer.

Det foreslås videre at Finanstilsynet i det enkelte tilfelle skal kunne pålegge verdipapirforetak rapportering av likviditet av hensyn til tilsynsmessig oppfølging av foretakene, samt gi pålegg i de enkelte tilfeller. Videre er det foreslått en beredskapshjemmel for Finanstilsynet, som gir mulighet til å redusere faren for smitteeffekt ved likviditetsproblemer i et foretak. Endelig foreslås det en presisering av bestemmelsene om tilbaketrekking av konsesjonen.

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel foreslås følgende endringer:

Ny § 9-20a skal lyde:

§ 9-20a. Likviditet

(1) Et verdipapirforetak skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige likvider til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall.

(2) Verdipapirforetak skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Finanstilsynet kan fastsette rapporteringskrav.

(3) Finanstilsynet kan fastsette krav til rapportering av verdipapirforetaks likviditet til Finanstilsynet.

(4) Finner Finanstilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet gi verdipapirforetaket pålegg som begrenser verdipapirforetakets virksomhet eller kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her. Departementet kan fastsette minstekrav til verdipapirforetaks beholdning av likvider.

Finanstilsynet foreslår videre at den foreslåtte nye bestemmelsen § 9-20a om likviditet også skal gjelde på konsolidert basis, dersom vilkårene i verdipapirhandelloven § 9-21 første ledd er oppfylt. Dette innebærer krav til anvendelse av bestemmelsene om likviditet på konsolidert basis dersom verdipapirforetaket har et datterforetak som er verdipapirforetak, eller finansinstitusjon, direkte eller indirekte har 20 prosent eller mer av stemmerettene eller kapitalen i foretak som nevnt i nr. 1, eller har morselskap som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet.

Som nytt § 9-21 første ledd foreslås:

(1) Kravene i §§ 9-14, 9-20 og 9-20a skal anvendes på konsolidert grunnlag, dersom verdipapirforetaket:

1. har et datterforetak som er verdipapirforetak, eller finansinstitusjon,
2. direkte eller indirekte har 20 prosent eller mer av stemmerettene eller kapitalen i foretak som nevnt i nr. 1, eller
3. har morselskap som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet.

Som ny § 9-4 første ledd nr. 3 foreslås:

3. ikke lenger oppfyller de vilkår som ble stilt for tillatelsen, herunder kravene til ansvarlig kapital og tilstrekkelig likviditet,

Forvaltningsselskaper for verdipapirfond som har tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning, vil også måtte være underlagt disse lovbestemmelsene om krav til likviditet. Dette gjøres ved endring av forskrift 29. juni 2007 nr. 876 til verdipapirhandelloven (verdipapirforskriften) § 1-2. Forslag til ny verdipapirforskrift § 1-2:

For forvaltningsselskaper for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og investeringsrådgivning, jf. lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond § 2-1 annet og fjerde ledd, gjelder verdipapirhandelloven § 9-11 til § 9-18, § 9-20, § 9-20a, § 9-21, § 9-22 første ledd, § 10-2 tredje ledd, § 10-3, § 10-9, § 10-11, § 10-12, § 10-13 og § 10-16 og forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene så langt de passer.

5.5 Krav til likviditetsstyring i forsikringsselskap og pensjonskasser

Dagens likviditetsforskrift omfatter som nevnt også forsikringsselskap og pensjonskasser. Ettersom de bestemmelsene som reelt sett vil være nye i den norske likviditetsreguleringen først og fremst er rettet mot bankenes (og verdipapirforetakenes) virksomhet, må det vurderes hvorvidt forsikringsselskapene og pensjonskassene skal underlegges en ny utvidet forskrift.

5.5.1 Om tilsynet med likviditetsrisiko i forsikringsselskaper og pensjonsforetak

Likviditetsrisikoen i forsikringsselskaper og pensjonsforetak følges i det vesentlige opp gjennom stedlige tilsyn i foretakene. Som en veiledning i tilsynsvirksomheten er det utarbeidet såkalte risikomoduler for ulike risikoområder i institusjonene. Det er også utarbeidet en ”Modul for likviditetsrisiko” som består av et dokument for evaluering av styring og kontroll og et dokument for vurdering av likviditetsrisikonivå.

Delmodulen som omhandler vurdering av risikonivå er tilpasset bankene og benyttes ikke i tilsynet med forsikringsselskaper. Delmodulen for evaluering av styring og kontroll er i utgangspunktet utarbeidet for banker, men har imidlertid en generell form som gjør at den også kan benyttes ved evaluering av styring og kontroll av likviditetsrisiko i andre typer finansinstitusjoner. Hovedtemaene som dekkes av modulen (strategi/rammer/beredskapsplaner, organisering, risikomåling, overvåkning/rapportering og uavhengig kontroll) er relevante i alle selskaper. Forventningene som stilles til institusjonene vil imidlertid avhenge av størrelsen og kompleksiteten på virksomheten. Særlig i mindre pensjonsforetak har det vært behov for å tilpasse kravene noe.

Gjeldende forskrift om forsvarlig likviditetskontroll er utformet etter samme struktur som delmodulen som omhandler styring og kontroll av likviditetsrisiko. Erfaringene fra tilsynsvirksomheten har vært at det har fungert tilfredsstillende med eksisterende forskrift kombinert med risikomodulen på området.

Enkelte av kravene knyttet til tilfredsstillende likviditetsbuffer og at styring og kontroll men likviditeten skal foretas på tvers av forretningsområder og juridiske enheter, kan også være relevant for forsikringsselskaper. Dette er imidlertid problemstillinger vi følger opp med utgangspunkt i risikomodulen. Foreslåtte krav knyttet til styring av likviditet intradag og diversifisert finansieringsstruktur treffer ikke like godt for forsikringsselskaper og pensjonsforetak.

Det er også grunn til å anta at de kvantitative kravene som etter hvert skal gjennomføres, ikke vil være relevante for forsikringsselskaper og pensjonsforetak.

På denne bakgrunn kan det synes mest hensiktsmessig å gjøre det nye regelverket gjeldende for kredittinstitusjoner (og finansieringsforetak) og verdipapirforetak, men ikke for forsikringsselskaper og pensjonsforetak. Erfaringene fra tilsynet med likviditetsrisiko i forsikringsselskaper og pensjonsforetak tilsier at det kan være hensiktsmessig å videreføre gjeldende regelverk for disse selskapene.

5.5.2 Innretning av likviditetsreglene for forsikringsselskaper og pensjonsforetak

Etter Finanstilsynets oppfatning er det imidlertid to problemstillinger knyttet til videreføring av dette regelverket for forsikringsselskaper og pensjonsforetak som bør vurderes. For det første er det spørsmål om det er behov for endringer i den gjeldende forskriften for enda bedre

å tilpasse den disse selskapene. For det andre bør det vurderes om forskriften skal opprettholdes som en egen forskrift, eller om den bør innarbeides for eksempel i kapitalforvaltningsforskriften.

I de nye likviditetskravene for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak foreslås det et *forholdsmessighetsprinsipp* slik at kravene som stilles til institusjonene kan avpasses noe etter omfang og kompleksitet på virksomheten. I oppfølgingen av likviditetsregelverket særlig i pensjonskasser, er dette allerede lagt til grunn. Hovedproblemstillingene vil være de samme også i disse institusjonene, men kravene til utarbeidelse av strategi, rammer og beredskapsplaner vil for eksempel ikke være like omfattende som i større institusjoner. Ved å innføre et eksplisitt forholdsmessighetsprinsipp i forskriften, kan Finanstilsynet gjøre slike praktiske tilpasninger i oppfølgingen av institusjonene uten å komme i konflikt med forskriften. Det foreslås derfor å innføre en ny bestemmelse i likviditetsregelverket som angir at kravene skal tilpasses arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten.

Forskrift om forsvarlig likviditetsstyring har vært distribuert til institusjonene i form av rundskriv, den har vært tatt opp på stedlige tilsyn og Finanstilsynet har informert om den i foredrag mv i bransjefora. Likevel har en del institusjoner hatt lite fokus på dette regelverket – antakeligvis delvis fordi de ikke har hatt kjennskap til forskriften. Hvis forskriften nå skal videreføres for forsikringsselskaper og pensjonsforetak, kan en fornuftig løsning være å ta inn disse bestemmelsene i kapitalforvaltningsforskriftene for forsikringsselskaper. Problemstillingene er knyttet til kapitalforvaltningsvirksomheten. Videre vil dette kunne bidra til økt fokus på denne delen av regelverket fordi kapitalforvaltningsforskriften er kjent i alle institusjoner. Det vil selvsagt også være enklere å forholde seg til en forskrift enn til to.

Både kapitalforvaltningsforskriften og likviditetsforskriften inneholder bestemmelser om styring og kontroll som i noen grad er sammenfallende. Det antas likevel at det vil være hensiktsmessig å ta inn likviditetsbestemmelsene i et eget kapittel i kapitalforvaltningsforskriften, slik at en ikke slår sammen bestemmelsene om styring og kontroll på de to risikoområdene. Dette vil fremstå som mer oversiktlig, og risikoområdene synliggjøres bedre.

Etter Finanstilsynetes oppfatning bør likviditetsbestemmelsene tas inn som et nytt kapittel 2a i kapitalforvaltningsforskriften slik at det følger etter kapittel 2 som omhandler alminnelige krav til kapitalforvaltning. Det synes ikke å være behov for omfattende endringer i likviditetsbestemmelsene for forsikringsselskaper og pensjonskasser, men det bør tas inn en forholdsmessighetsbestemmelse tilsvarende den som foreslås for kredittinstitusjoner, finansieringsforetak og verdipapirforetak.

”§ 2a-1 Forholdsmessighet

Foretakets system for styring og kontroll med likviditetsrisikoen skal være tilpasset arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten.”

5.6 Konsekvenser for foretakene

For forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskap mv. som er underlagt gjeldende likviditetsforskrift, er ikke endringene i kravene til likviditetsstyring svært omfattende. På enkelte områder stilles det likevel noe mer eksplisitte/utvidede krav enn tidligere, for eksempel når det gjelder:

- på hvilket nivå forskriften gjelder (konsernnivå, samt innenfor og på tvers av enheter).
- krav om at foretaket skal ha en *tilfredsstillende* likviditetsbuffer.
- krav til intradag likviditetsstyring.
- krav til diversifisert finansieringsstruktur
- krav til styring av tilgjengelige sikkerheter (pant)
- krav om prising av likviditetsrisiko

I kjølvannet av finanskrisen, har fokuset på likviditetsstyring økt og det antas at mange norske banker uavhengig av kravene i forskriften, nå ser på beste praksis for likviditetsstyring og hvordan egne rutiner kan/bør forbedres. Samtidig vil en videreutvikling av Finanstilsynets risikomodul basert på Baselkomitéens anbefaling samt retningslinjer fra CEBS støtte opp om dette arbeidet. Gjennom nye forskriftskrav får alle en ny minimumsstandard å forholde seg til.

Verdipapirforetak har ikke tidligere vært underlagt eksplisitte krav til likviditetsstyring utover kravene i kapitalkravsforskriften § 47-2 (1) og (6), og for disse vil forskriften innebære en utvidelse av kravene til styring og kontroll spesifikt knyttet til likviditetsrisiko. Bestemmelsen om forholdsmessighet (dvs. at styring og kontroll med likviditetsrisiko skal tilpasses virksomhetens art, kompleksitet og risikoprofil) innebærer likevel at for mange små verdipapirforetak vil reglene ikke medføre omfattende nye krav.

For forsikringsselskap og pensjonskasser foreslås det at eksisterende bestemmelser videreføres. Endringene for banker og verdipapirforetak mv. innebærer således ingen nye krav for disse.

5.7 Utkast til ny forskrift om forsvarlig likviditetsstyring - kommentarer til de enkelte paragrafene

De vedtatte direktivendringene avspeiler Baselkomitéens reviderte prinsipper for forsvarlig likviditetsstyring fra 2008, men er noe mer komprimert i formen. Ettersom gjeldende likviditetsforskrift bygger på Baselkomitéens prinsipper fra 2000, foreslår Finanstilsynet i utvidelsen av forskriften å innrette formen i tråd med Baselkomitéens reviderte prinsipper og CEBS' anbefaling fra september 2008, samtidig som gjennomføringen av direktivkravene ivaretas. Finanstilsynet tar også sikte på å oppdatere risikomodulene i tråd med Baselkomitéens nye prinsipper og CEBS-anbefalingen. Disse fungerer som en veiledning til forskriften og signaliserer hva Finanstilsynet legger vekt på i det stedlige tilsynet.

I det følgende omtales forslag til bestemmelser i utkast til ny likviditetsforskrift (vedlagt). I utkastet er materielle endringer i forhold til gjeldende likviditetsforskrift understreket. Disse endringene vil gjennomføre endringene i direktiv 2006/48/EU i norsk rett. Ettersom en i ny forskrift har tatt utgangspunkt i eksisterende forskrift og sett hen til Baselkomitéens prinsipper for god likviditetsstyring samt CEBS' anbefaling om likviditetsstyring fra september 2008, vil det ikke være en "en til en" sammenheng mellom de enkelte paragrafene i forskriften og de enkelte underpunktene i direktivbestemmelsene. For hver paragraf er det i omtalen nedenfor opplyst om relevant direktivbestemmelse samt de aktuelle punktene i Baselkomitéens prinsipper²⁰ og CEBS-anbefalingen.²¹

²⁰ "Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision", september 2008

²¹ "Second Part of CEBS'S technical advice to the European Commission on liquidity risk management", september 2008

Kapittel 1: Innledende bestemmelser

Til § 1-1 Virkeområde

EU-reguleringen og endringene som nå gjennomføres i direktivene skal gjennomføres for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. I Norge vil dette da være forretningsbanker, sparebanker og kredittforetak samt verdipapirforetak. Dagens norske likviditetsforskrift fra 2007 (forskrift 29. juni 2007 nr 747) omfatter alle finansinstitusjoner, dvs. banker, finansieringsforetak, forsikringsselskaper og holdingselskap i finanskonsern. Verdipapirforetak omfattes ikke.

Finanstilsynet anser at det vil være mest hensiktsmessig å la alle finansieringsforetakene og holdingselskapene omfattes av den nye forskriften og slik at virkeområdet for denne blir den samme som for kapitalkravsforskriften. Virksomheten til finansieringsselskapene adskiller seg lite fra de finansieringsforetakene som er kredittinstitusjoner (kredittforetakene) og det er derfor liten grunn til å regulere disse på annen måte enn de øvrige foretakene.

Filialer av kredittinstitusjoner fra andre EØS-stater reguleres i Norge bl.a. av forskrift om filial av banker og andre kredittinstitusjoner med hovedsete i annen stat innen Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, m.m. (forskrift 1994-05-02 nr 326). Forskriftens § 8 fastslår at Finanstilsynet fører tilsyn med likviditeten i filialene og kan fastsette nærmere regler om slikt tilsyn. Så lenge EØS-regelverket legger tilsynet med filialens likviditet til vertslandets tilsynsmyndigheter, vil det derfor være den naturlige løsning at forskriften om likviditetsstyring også gjøre gjeldende for filialene. Visse sider ved forskriften kan imidlertid være lite tilpasset en filial som er del av en større juridisk enhet i en annen stat. Gjeldende likviditetsforskrift omfatter ikke filialer av utenlandske institusjoner.

Ettersom filialer av institusjoner hjemmehørende i EØS-området implisitt vil omfattes av de nye direktivkravene gjennom regelverket i hjemlandet, anser Finanstilsynet at det ikke er nødvendig eller hensiktsmessig å utvide virkeområdet til også gjelde filialer av utenlandske kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Ved eventuell innføring av kvantitative krav før direktivkrav er vedtatt (jf. Finanstilsynets brev til Finansdepartementet av 1. februar 2010), kan vurderingen være ulik. Filialene vil da ikke nødvendigvis vil være omfattet av tilsvarende regler i hjemlandet.

Etter direktivet skal likviditetsstyringen være tilpasset forretningsområder, valutaer og enheter. Baselkomiteén og CEBS legger i sine anbefalinger vekt på at institusjonene skal overvåke og kontrollere likviditetsrisiko innenfor og på tvers av legale enheter, forretningsområder og valutaer. I forarbeidene til finansieringsvirksomhetsloven § 2-17²² heter det:

”Departementet viser til at finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 om konsolideringsregler vil gjelde for de foreslåtte likviditetskravene. Departementet legger til grunn at kravet om konsolidering vil være oppfylt når den enkelte institusjon har oppfylt det kvalitative likviditetskravet. Når det gjelder de nærmere krav til rutiner for styring og kontroll, legges det til grunn at kravene til disse ikke vil gjelde på konsolidert basis. Det vil imidlertid, dersom det blir nødvendig, kunne fastsettes nærmere regler om konsolidering også for denne delen av

²² Jf. Ot.prp. nr. 44 (2005 – 2006) s. 47

likviditetskravet i forskrift. Det vises til forskriftshjemmelen i finansieringsvirksomhetsloven 2a-9 siste ledd.”

Finanstilsynet foreslår at det tas inn en bestemmelse i § 1-1 som presiserer at kravene i forskriften skal oppfylles på konsolidert basis. CEBS påpeker i sin anbefaling at uavhengig av om foretaket har valgt desentralisert eller sentralisert likviditetsstyring, så er det viktig for institusjoner som inngår i et konsern med flere juridiske enheter å ha en sentral funksjon som har oversikt over likviditetsrisikoen totalt og i de enkelte enhetene. Kravet til konsolidering i denne forskrift må ikke forveksles med regnskapsmessig konsolidering da dette ikke nødvendigvis vil gi et dekkende bilde av likviditetsstrømmene. Det vises for øvrig til § 1-2 om likviditetsstyring innenfor og på tvers av juridiske enheter.

Til § 1-2 Formål og omfang

Det foreslås at hovedformålet med likviditetsstyringen også fremgår av forskriften, selv om dette også er nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17. Endringene i direktivet (Anneks V punkt 10 nr. 14) stiller krav til at styring og kontroll med likviditetsrisiko skal foretas innenfor og på tvers av forretningsområder, valutaer og juridiske enheter og ta hensyn til legale hindringer for overførsel av likviditet/likvide eiendeler mellom enheter/land. Det vises til omtalen av § 1-1 vedrørende kravet til konsolidering. Bestemmelsen tilsvarer Baselkomitéens prinsipp nr. 6. Finanstilsynet anser at det kan være hensiktsmessig å ta inn dette som et overordnet prinsipp som berører alle bestemmelsene i forskriften.

Til § 1-3 Forholdsmessighet

Endringene i direktivet (Anneks V punkt 10 nr. 14a) fastsetter krav til proporsjonalitet i likviditetsstyringen og innføres her i forskriften § 1-3.

Forskriftens krav vil omfatte alt fra de største og mest komplekse foretakene og konsernene til de aller minste bankene, verdipapirforetakene og finansieringsselskapene. Finanstilsynet finner det derfor naturlig at en i forskriften klart tilkjenner at kravene til likviditetsstyring vil variere med foretakets størrelse og kompleksitet. Finanstilsynet vil gjennom sine stedlige tilsyn vurdere de tiltak som det enkelte foretak gjennomfører på området og vil i merknader til tilsynsrapporten påpeke behov for eventuelle endringer. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 fjerde ledd fastsetter at hvis tilsynet finner at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet gi finansinstitusjonen pålegg som begrenser adgangen til å gi nye lån eller kreditter eller kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet. Med utgangspunkt i de erfaringer tilsynet gjør i sine stedlige tilsyn, vil det imidlertid kunne være like naturlig og hensiktsmessig å gi uttrykk for ”beste praksis” for grupper av foretak, for eksempel etter størrelse eller virksomhetstype, hvis en ser at det er ønskelig at disse tilpasser seg forskriften på en annen og bedre måte. Det vises i denne sammenheng også til direktivbestemmelsen i 14a om proporsjonalitet der det heter at likviditetsstyringen skal reflektere ”the credit institution’s importance in each member state”. Finanstilsynet anser at dette forholdet er dekket av den generelle bestemmelsen om forholdsmessighet, og at det er tilstrekkelig å utdype dette i riskomodulen.

Kapittel 2: Strategi, overordnede retningslinjer mv.

Til § 2-1 Strategi

Bestemmelsen er i all hovedsak en videreføring av § 2 i gjeldende likviditetsforskrift. Det er foreslått en presisering slik at bestemmelsen dekker kravet i Anneks V punkt 10 nr. 14 og 14 a med unntak av kravet til prising av likviditetsrisiko, som foreslås som en egen bestemmelse,

jf. forslag til § 4 - 3 nedenfor. Bestemmelsen tilsvarende Baselkomitéens prinsipp nr. 3 og CEBS' anbefaling nr.1.

I Anneks V punkt 10 ny nr. 14a vises det til at strategien skal være i samsvar med *risikotoleranse fastsatt av styret*. Baselkomitéen har løftet dette opp som et overordnet prinsipp (nummer 2). Styret skal bestemme hvor stor likviditetsrisiko selskapet er villig til å ta i normale tider og mer stressede situasjoner og uttrykke dette for eksempel i form av hvor stor udekket finansieringsrisiko som banken ønsker å ta. Dette omtales også i Finanstilsynets risikomodul, men det foreslås her å ta inn som et eksplisitt krav i forskriften at styret må fastsette en risikotoleranse som en del av strategien.

I siste ledd er det tatt inn en presisering om at strategien også skal omfatte styring og kontroll med intradag likviditet. I Baselkomitéens anbefaling er intradag-fokus tatt inn som et eget nytt prinsipp (nr. 8) og tilsvarende krav finnes i CEBS-anbefaling (nr. 11 og 12). Dette er også nevnt eksplisitt i direktivets nr.14. CEBS viser til at økende globalisering og utvikling i betalings- og oppgjørssystemer har medført økt intradag likviditetsbehov og betydningen av god intradag likviditetsstyring. CEBS påpeker at foretak ofte er involvert i ulike betalings- og oppgjørssystemer med ulike tilknytningsform og at intradag likviditetsstyring må tilpasses de ulike systemene. Finanstilsynet foreslår ikke en egen bestemmelse knyttet til intradagstyring, men i stedet at dette vises til i de bestemmelsene det anses spesielt viktig.

Til § 2-2 Likviditetsrisikorammer

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende forskriftsbestemmelse § 2. Bestemmelsen ivaretar deler av ny direktivbestemmelse (Anneks V punkt 10 nr. 18) som angir at likviditetsrisikorammer er et av flere risikoreducerende elementer. Videre ivaretar bestemmelsen også delvis kravet i punkt 10 nr. 14 om fokus også på intradaglikviditet, jf. omtale til § 2-1. Kravet til likviditetsrammer er i Baselkomitéens anbefaling og CEBS-dokumentet ikke løftet opp som et overordnet prinsipp, men omtalt under beskrivelsen av Baselkomitéens prinsipp nr. 5 og CEBS-anbefaling nr. 13.

Til § 2-3 Likviditetsreserve

(1) Bestemmelsen gjennomfører deler av kravet i Anneks V punkt 10 nr. 14 om at selskapet skal sørge for å ha "adequate liquidity buffers" samt bestemmelsen i punkt 10 nr. 17 som krever at foretaket sørger for at det ikke foreligger hindringer for å anvende eiendelene for finansiering. Bestemmelsen tilsvarende Baselkomitéens prinsipp nr. 12 og CEBS-anbefaling nr. 16. Det vises i denne sammenheng også til CEBS' "Guidelines on liquidity buffers and survival periods" fra desember 2009. Finanstilsynet har vurdert om det bør foreslås å definere minstekrav til hva som kan inngå i denne bestemmelsen (f.eks at bare eiendeler godkjent som sikkerhet i sentralbanken kan inngå i likviditetsreserven). Etter Finanstilsynets vurdering vil det være hensiktsmessig at definisjonen av likviditetsbuffer kan tilpasses endringer i markedsforhold mv. Det vises i denne sammenheng også til at CEBS påpeker at likviditetsbufferen kan omfatte ulike papirer avhengig av om man ser på veldig kort sikt (en uke) eller lengre sikt (>en måned). Det vises også til Baselkomitéens forslag til likviditetsstandard av desember 2009 som diskuterer sammensetningen av likviditetsbufferen nærmere. Finanstilsynet foreslår at det tas inn en hjemmel som gir Finanstilsynet anledning til å fastsette nærmere regler om krav til eiendelene som kan inngå i likviditetsreserven.

(2) Bestemmelsen gjennomfører kravet i Anneks V punkt 10 nr. 16 og tilsvarende Baselkomitéens prinsipp nr. 9 og CEBS-anbefaling nr. 9 som omhandler "collateral management". Basert på erfaringene fra krisen, har "collateral management" blitt løftet opp

som et viktig prinsipp. CEBS påpeker at behovet for eiendeler av høy kvalitet som kan benyttes som sikkerhet for å få tilgang til sentralbankfinansiering og i forbindelse med gjenkjøpsavtaler og derivatavtaler, har økt.

Til § 2-4 Finansieringskilder

Bestemmelsen gjennomfører direktivkravet i Anneks V punkt 10 nr. 18 (og 15) og reflekterer Baselkomitéens prinsipp nr. 7 og CEBS-anbefaling nr. 17.

Det følger av disse at institusjonene skal ha forskjellige metoder for å redusere sin likviditetsrisiko ved bl.a. å ha en adekvat diversifisering av sin fundingstruktur og tilgang på finansieringskilder. I anbefalingene fra Baselkomitéen og CEBS heter det at selskapene aktivt skal være oppdatert på sine mulige finansieringskilder for å sørge for at de til en hver tid har tilstrekkelig diversifisert finansiering i form av markeder, valutaer, produkter og løpetider. Det skal også vurderes hvor raskt de ulike finansieringskildene kan benyttes.

Til § 2-5 Beredskapsplaner

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 5 og ivaretar kravet i anneks V punkt 10 nr. 22 som stiller krav om beredskapsplaner. Det er foreslått enkelte presiseringer. Bestemmelsen tilsvarer Baselkomitéens prinsipp nr. 11 og CEBS-anbefaling nr. 15.

Kapittel 3: Organisering og ansvarsforhold

Til § 3-1 Organisering og ansvarsforhold

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende forskriftsbestemmelse § 4.

Kapittel 4: Risikomåling og prising

Til § 4-1 Risikomåling og prognoser for likviditetsbehov

Bestemmelsen er delvis en videreføring av § 5 i gjeldende likviditetsforskrift. Bestemmelsen gjennomfører kravet i Anneks V punkt 10 nr. 15, det er foreslått en presisering slik at dette kravet dekkes. Bestemmelsen tilsvarer Baselkomitéens prinsipp nr. 5 og CEBS-anbefaling nr. 13.

Til § 4-2 Stresstester

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 6, men noe justert for å ivareta kravene i direktivteksten Anneks V punkt 10 nr. 19 og 20. Bestemmelsen tilsvarer Baselkomitéens prinsipp nr. 10 og CEBS-anbefaling nr. 14. Det foreslås å oppheve kapitalkravsforskriften § 47-2 (6) om krav til å utvikle alternative scenarier for likviditetsrisiko (basert på gjeldende direktivbestemmelse) ettersom denne bestemmelsen vil være overflødig.

Til § 4-3 Prising av likviditetsrisiko

Bestemmelsen er basert på kravet i direktivets Anneks V punkt 10 nr. 14 og reflekterer Baselkomitéens prinsipp nr. 4 og CEBS-anbefaling nr. 2. Direktivet krever ”adequate allocation mechanisms”, men stiller ikke eksplisitte krav til kvantitative metoder. CEBS er i ferd med å sende ut en utdyping av sin anbefaling der det gis fem retningslinjer for kvalitative vurderinger av likviditetsrisiko i forbindelse med internprising. Finanstilsynets erfaring er at dette er en forholdsvis ny problemstilling for mange selskaper og at det ikke er utviklet noen ”beste praksis” ennå. Finanstilsynet har ikke sett noen klare metoder for internprising

hensyntatt likviditetsrisiko, men mener det er viktig at selskapene blir seg bevisst denne problemstillingen. Finanstilsynet har følgelig valgt å utforme forskriftsteksten slik at institusjonene ikke er pålagt å beregne likviditetsrisikoens *kvantitative* konsekvenser for internpriser og resultatmål, men legger samtidig til grunn at de største selskapene arbeider henimot å kunne foreta slike kvantitative vurderinger.

Kapittel 5: Overvåking og rapportering mv.

Til § 5-1 Etterlevelse av rammer

Bestemmelsen er en videreføring av § 7 i gjeldende likviditetsforskrift, men justert for å unngå overlapp med § 2-1 som også stiller krav til rutiner for overvåking. Det presiseres at brudd på rammer alltid skal rapporteres til den som har gitt rammen, det betyr at brudd på styrefastsatte rammer alltid skal rapporteres til styret. Alle andre vesentlige brudd på interne rammer og retningslinjer skal også rapporteres til styret.

Til § 5-2 Styre- og ledelsesrapportering

Bestemmelsen er en videreføring av § 8 i gjeldende likviditetsforskrift. Bestemmelsen dekker deler av Baselkomitéens prinsipp nr. 3 som omhandler ledelsens og styrets rolle med overvåking og styring av likviditetsrisiko. Det påpekes at frekvensen og omfanget av rapporteringen skal tilpasses likviditetssituasjonen. I perioder med høy likviditetsrisiko bør frekvensen på rapporteringen være hyppigere enn i normalperioder.

Kapittel 6: Uavhengig kontroll

Til § 6-1 Uavhengig kontroll

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 9. Gjeldende forskrift viser til tidligere internkontrollforskrift. En ny internkontrollforskrift (forskrift av 22. september 2008 om risikostyring og internkontroll) trådte i kraft 1. januar 2009. Finanstilsynet har erfart at det har vært noe uklarhet knyttet til innhold og omfang på en slik uavhengig kontroll og at henvisningen til internkontrollforskriften kan forstås dithen at en uavhengig bekreftelse som i internkontrollforskriften kapittel 4 (jf. § 10) er tilstrekkelig. Finanstilsynet foreslår derfor at det presiseres i bestemmelsen nærmere hva som forventes av den uavhengige kontrollen.